

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YAŞAM BOYU ÖĞRENME ANA BİLİM DALI
YAŞAM BOYU ÖĞRENME BİLİM DALI

MESLEKİ EĞİTİM MERKEZLERİNDE YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİNİN YÖNETİCİ, ÖĞRETMEN, İŞVEREN ve ÖĞRENCİ
GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

İrem TOZ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Gülsün ŞAHAN

BARTIN-2019

T.C.
BARTINÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YAŞAM BOYU ÖĞRENME ANA BİLİM DALI
YAŞAM BOYU ÖĞRENME BİLİM DALI

MESLEKİ EĞİTİM MERKEZLERİNDE YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİNİN YÖNETİCİ, ÖĞRETMEN, İŞVEREN ve ÖĞRENCİ
GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

İrem TOZ

DANIŞMAN

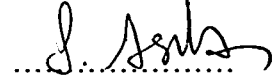
Doç. Dr. Gülsün ŞAHAN

BARTIN-2019

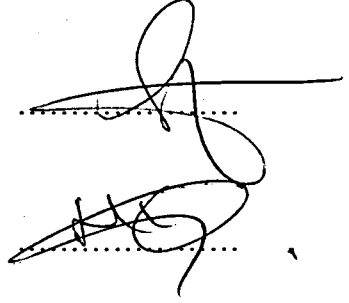
KABUL VE ONAY

İrem TOZ tarafından hazırlanan “Mesleki Eğitim Merkezlerinde Yaşanan Sorunlar Ve Çözüm Önerilerinin Yönetici, Öğretmen, İşveren ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” başlıklı bu çalışma ~~28.05./2019~~ tarihinde savunma sınavı yapılmış, oy birliği/oy çokluğu ile başarılı bulunarak, jüri tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doc. Dr. Sibel ARSLAN.....

Üye : Doc. Dr. Gülşah SAHAN.....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin KAYGIN.....

Bu tezin kabulü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun/...../..... tarih vesayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Nuriye SEMERCİ

(Enstitü Müdürü)

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna Doç. Dr.Gülsün ŞAHAN danışmanlığında hazırlamış olduğum “Mesleki Eğitim Merkezlerinde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerilerinin Yönetici, Öğretmen, İşveren ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun yapılmıştır. Bu çalışma ögün bir çalışma olup, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

27 /09/2019

İrem TOZ

ÖN SÖZ

Yüksek lisans eğitimime başladığım andan itibaren desteğini hep hissettiğim, kendisinden akademik ve bireysel anlamda her zaman esinlendiğim, çalışmamın yürütülmesinde hep yanımda olan, desteğini esirgemeyen Danışmanım Doç.Dr.Gülsün ŞAHAN'a emekleri için teşekkürü bir borç bilirim. Kendisi hayatım boyunca örnek alacağım çok kıymetli bir kazançtır benim için.

Çalışmama değerli fikirleri ile katkı sağlayan Zonguldak Mesleki Eğitim Merkezi yönetici ve öğretmenlerine, öğrencilerine, katılımlarını tereddütsüz sağlayan işveren ve ustaöğreticilere teşekkür ederim.

Hayatımın şekillenmesinde benden desteklerini esirgemeyen, öğretmen olmamın en büyük mimarları olan annem Ruhan ALTAÇ , babam Mehmet ALTAÇ ve değerli abim Özdal ALTAÇ 'a, desteğini tanıdığım günden itibaren hissettiğim can yoldaşım Muhammet TOZ'a ve canımın parçası, biricik kızım Mısra TOZ'a teşekkür ederim.

İrem TOZ

Bartın-2019

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Mesleki Eğitim Merkezlerinde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerilerinin Yönetici, Öğretmen, İşveren ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

İrem TOZ

Bartın Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yaşam Boyu Öğrenme Ana Bilim Dalı

Yaşam Boyu Öğrenme Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Gülsün ŞAHAN

Bartın-2019, Sayfa: XIV+117

Mesleki eğitim, son zamanlarda etkinliği artmış olan eğitim dallarının başında gelmektedir. Yaşanan sanayi ve teknolojik değişimler iş gücü piyasasında ihtiyaç duyulan çalışan profilini de değiştirmektedir. Artık ihtiyaç duyulan çalışan özellikleri var olması gereken ilgi ve yeteneğin yanında, kendini sürekli güncelleme, bilgilerini arttırarak belgelendirme, teknolojiyi takip ederek işine yansıtılabilmeyi gerektirmektedir. Tüm bu özelliklerin bir arada sağlanması için; meslek dalının bireyin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda seçilerek, mesleki anlamda teorik ve pratik eğitimin tamamlanması gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacı mesleki eğitim merkezinde okuyan çırak öğrenci, mesleki eğitim merkezine öğrenci gönderen işveren-usta öğretici ve mesleki eğitim merkezinde görev yapan yönetici-öğretmenlerin görüşlerine göre mesleki eğitim merkezlerinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerini belirlemek ve değerlendirmektir. Nitel araştırma tekniklerine uygun olarak yapılmış araştırmanın çalışma grubunu Zonguldak Mesleki Eğitim Merkezinde eğitim gören 50 öğrenci, mesleki eğitim merkezine öğrenci gönderen farklı branşlardan 25 işveren-usta öğretici ve mesleki eğitim merkezinde görev yapan beş yönetici, 15 öğretmen toplam 95 kişi oluşturmaktadır.

Araştırmanın sonucunda; mesleki eğitim merkezinde okuyan çırak öğrenciler; aile, işveren ve çalışma şartları gibi nedenlerden dolayı çalışma hayatına uyum sağlamakta güçlük çektikleri anlaşılmaktadır. İşverenler değişen çırak öğrenci profillerine uyum sağlamakta zorlandıkları, mesleki eğitim merkezlerinde öğrenci sorunlarının çözümüne ve gelişimlerine yönelik çalışmalar yaptıkları görülmüştür. Ancak mevcut atölyelerin durumu ve ekipman eksiklerinden dolayı yetersiz kaldıkları, Devletin mesleki eğitime vermiş olduğu önemin arttığı ve bu yönde çalışmalar yapıldığı anlaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Çıraklık eğitim, Mesleki ve teknik eğitim, Yetişkin eğitimi, Mesleki eğitim merkezleri

ABSTRACT

Master's Thesis

Evaluating The Problems Experienced In Vocational Education Centers and Their Solutions According To The Opinions Of The Manager, Teacher, Employer and Students

İrem TOZ

Bartın University

Institute of Educational Sciences Department of

Lifelong Learning

Advisor: Associate Profesör. Gülsün ŞAHAN

Bartın-2019, Page: XIV+117

ABSTRACT

Vocational education is one of the leading branches of education which has recently increased its effectiveness. The industrial and technological changes experienced also change the employee profile needed in the labor market. In addition to the required interest and talent, the employee features required to update itself continuously, to increase their knowledge, certification, to follow the technology requires to be able to reflect. In order to provide all these features together; the theoretical and practical training in the professional sense should be completed by selecting the profession in line with the interests and needs of the individual.

The aim of this study is to determine and evaluate the problems experienced in vocational training centers and their solutions according to the opinions of the apprentice students studying in the vocational training center, employer-master trainer who send the students to the vocational training center and the manager-teachers working in the vocational training center. The study group consisted of 50 students studying in Zonguldak vocational training center, five master-trainer and 15 teachers from different branches sending students to vocational training center and 95 teachers in total.

As a result of the research; apprentice students in vocational training center; family, employer and working conditions. Employers were found to have difficulty adapting to changing apprentice student profiles, and in vocational training centers, they carried out studies for the solution and development of student problems. However, it was understood that the existing workshops were inadequate due to the lack of equipment and the state, the importance given to the vocational education by the State increased and studies were carried out in this direction.

Key words: Apprenticeship training, Vocational and technical education, Adult education, Vocational training centers

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	II
BEYANNAME.....	III
ÖN SÖZ.....	IV
ÖZET.....	V
ABSTRACT.....	VI
İÇİNDEKİLER.....	VII
TABLolar LİSTESİ.....	X
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	X
EKLER LİSTESİ.....	XII
BÖLÜM I.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	4
1.3. Araştırmanın Amacı.....	4
1.4. Araştırmanın Önemi.....	4
1.5. Sayıtlar.....	6
1.6. Sınırlılıklar.....	7
1.7. Tanımlar.....	7
İKİNCİ BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1. Yaşam Boyu Öğrenme Kavramı.....	8
2.1.1. Yaşam Boyu Öğrenme Yönetimi ve Sorunları.....	9
2.1.2. Yaşam Boyu Öğrenme Kavramının Gereklikleri.....	10
2.2. Eğitim.....	11
2.2.1. Örgün Eğitim.....	13
2.2.2. Yaygın Eğitim.....	13
2.2.2.1. Yaygın Eğitimin Amacı.....	14

2.2.3. Yetişkin Eğitimi ve Androgoji	15
2.2.4. Mesleki ve Teknik Eğitim Kavramı	16
2.2.4.1. Türkiye’de Mesleki Eğitimin Tarihçesi.....	20
2.3. Mesleki Eğitim Merkezleri	22
2.3.1. Mesleki Eğitim Merkezlerinin Amaçları	24
2.3.2. Mesleki Eğitim Merkezi Eğitim Öğretim Faaliyetleri	25
2.3.3. Mesleki Eğitim Merkezlerinde Öğrenci Profili	26
2.4. İlgili Araştırmalar	27
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	34
3.1. Araştırmanın Modeli.....	34
3.2. Çalışma Grubu	34
3.3. Verilerin Toplanması	34
3.4. Verilerin Analizi	35
3.5. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları	40
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR	41
4.1. Mesleki Eğitim Merkezinde Okuyan Çırak Öğrencilere İlişkin Bulgular	41
4.2. Mesleki Eğitim Merkezine Çırak Öğrenci Gönderen İşveren-Ustaöğreticilere İlişkin Bulgular.....	56
4.2.1. İşveren-Usta Öğreticilerin Mesleki Eğitimde Olumlu Buldukları Yönler.....	56
4.3. Mesleki Eğitim Merkezinde Görev Yapan Yönetici - Öğretmenlere İlişkin Bulgular.....	72
4.3.2. Yönetici- Öğretmenlerin Mesleki Eğitimde Karşılaştıkları Sorunlar	75
4.3.3. Yönetici-Öğretmenlerin Mesleki Eğitimde Yaşanan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri	78
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇLAR VE ÖNERİLER	81
5.1. Tartışma	81
5.2. Sonuçlar	85
5.2.1. Mesleki Eğitim Merkezlerinde Okuyan Çırak Öğrencilere Göre	85

5.2.2. Mesleki Eğitim Merkezlerine Öğrenci Gönderen İşveren-Usta Öğreticilere Göre.....	87
5.2.3. Mesleki Eğitim Merkezlerinde Görev Yapan Yönetici-Öğretmenlere Göre.....	88
5.2.4. Mesleki Eğitim Merkezlerinde Okuyan Çırak Öğrenci, Mesleki Eğitim Merkezlerine Öğrenci Gönderen İşveren-Usta Öğretici ve Mesleki Eğitim Merkezlerinde Görev Yapan Yönetici-Öğretmenlerin Çözüm Önerilerine Yönelik Görüşler.....	89
5.3. ÖNERİLER.....	91
5.3.1. Mesleki Eğitim Merkezinde Okuyan Çırak Öğrencilere İlişkin Öneriler.....	91
5.3.2. Mesleki Eğitim Merkezlerine Çırak Öğrenci Gönderen İşveren-Usta Öğreticilere İlişkin Öneriler	91
5.3.3. Mesleki Eğitim Merkezi Yönetici -Öğretmenlerine İlişkin Öneriler.....	92
5.3.4. Araştırmacılara Öneriler	93
KAYNAKÇA	94
EKLER	102
ÖZ GEÇMİŞ.....	116

TABLO VE ŞEKİLLER LİSTESİ

Tablo No		Sayfa No
3.1.	Çırak öğrencilere ilişkin kişisel bilgiler.....	36
3.2.	Çırak öğrencilerin ailesel bilgileri.....	37
3.3.	İşveren-usta öğreticilere ilişkin kişisel bilgiler	38
3.4.	Yönetici-öğretmenlere ilişkin kişisel bilgiler	39
4.1.	Çırak öğrencilere göre mesleki eğitim merkezinin olumlu yönleri	41
4.2.	Çırak öğrencilerin mesleki eğitim merkezinde karşılaştıkları sorunlar.....	45
4.3.	Çırak öğrencilerin mesleki eğitim merkezinde karşılaştıkları sorunların kaynakları.....	47
4.4.	Çırak öğrencilerin çalıştıkları işyerlerinde beğendikleri yönler	50
4.5.	Çırak öğrencilerin çalıştıkları işyerlerinde karşılaştıkları sorunlar.....	52
4.6.	Çırak öğrencilerin çalıştıkları işyerlerinde karşılaştıkları sorunların kaynakları.....	54
4.7.	İşveren- usta öğreticilerin mesleki eğitime ilişkin görüşleri	57
4.8.	İşveren-usta öğreticiler tarafından mesleki eğitimde yaşanan sorunlar	59
4.9.	İşveren- usta öğreticilerin mesleki eğitimde yaşanan sorunlara çözüm önerileri.....	61
4.10.	İşveren-usta öğreticilerin çalıştıkları çırak öğrencilerde gördükleri olumlu yönler.....	64
4.11.	İşveren-usta öğreticilerin çalıştıkları çırak öğrencilerde gördükleri olumsuz yönler.....	66
4.12.	İşveren-usta öğreticilerin öğrencilerde gördükleri olumsuz durumların kaynakları	68
4.13.	İşveren-usta öğreticilerin öğrencilerde gördükleri olumsuz durumlara ilişkin çözüm önerileri.....	70
4.14.	Yönetici -öğretmenlerin mesleki eğitimde olumlu olarak buldukları yönler.....	73
4.15.	Yönetici-öğretmenlerin mesleki eğitimde gördükleri sorunlar.....	75
4.16.	Yönetici-öğretmenlerin yaşanan sorunlara çözüm önerileri.....	78

Şekil 2.1.	Mesleki ve teknik eğitim yerleşim süreci.....	23
Şekik 2.2.	Mesleki ve teknik eğitim süreci.....	23

EKLER LİSTESİ

EK No		Sayfa No
1.	Çırak öğrenci demografik bilgileri.....	102
2.	Çırak öğrenci görüşme formu.....	105
3.	İşveren-usta görüşme formu.....	107
4.	Yönetici- öğretmen görüşme formu.....	109
5.	Araştırma izni.....	111
6.	Katılım belgeleri.....	113
7.	Yayımlanmış makale.....	115

KISALTMALAR LİSTESİ

- DPT** : Devlet Planlama Teşkilatı
- MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı
- OECD** : Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
- M.E.M** : Mesleki Eğitim Merkezi
- UNESCO** : Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
- YBÖ** : Yaşam Boyu Öğrenme
- M.Y.K** : Mesleki Yeterlilik Kurulu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu, amaç, önem, varsayımlar sınırlılıklar, tanımlar ve ilgili araştırmalara yer verilmektedir.

1. Problem

Eğitim, bir ülkenin refah düzeyini istenilen konuma getirmede en önemli noktadır. Bir ülkenin ekonomik, toplumsal, kültürel ve teknolojik alanda var olan şartlara uyum sağlaması ve daha da ilerlemesi isteniyorsa eğitim sistemi yapılandırılmalı ve uygulanabilir seviyeye getirilmelidir. Örgün eğitimde aldığı eğitimler bireyin yaşamını etkilerken gözden kaçan aksaklıklar, sorunlar ve ihmaller olabilmektedir. Yaşanan en küçük problem dahi öğrencilerin okul bağlarının kopmasına, okuma isteğinin azalması gibi çeşitli sorunlara yol açmaktadır. Yaşanan aksaklıklar, yapılan yönlendirme yanlışlığı vb. durumlardan akademik eğitime örgün olarak devam etmeyen öğrencilerin birçoğu iş gücü piyasasında ilgisini çeken ve eleman ihtiyacı olan alanlarda çalışmaya başlamaktadır. Bu noktada yaşam boyu öğrenme kapsamında olan mesleki ve teknik eğitim konusu ön plana çıkmakta ve önem kazanmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim, meslek dallarının ihtiyacı olan insan ihtiyacını karşılamak ve mezun olmuş bireylerin iş sektörlerine istihdamlarını sağlamak konularında iş ve işçi arasında denge sağlamakta büyük bir etkendir (Bolat,2016). Bireye seçmiş olduğu meslekle ilgili mesleki bilgi, yetenek ve çalışma alışkanlıkları vermeyi hedefleyen ve bireyin yeteneklerini geliştirmesine yardımcı olan eğitim olarak tanımlanan mesleki eğitimin, nitel gücünü ve uygulama sonuçlarını mesleki eğitim verilen her sektörde ortaya çıkardığı görülmektedir (Alkan, Doğan ve Sezgin,1996:6). Bu nedenle mesleki eğitimin ortaya çıkış nedeni işgücü piyasalarında ve sektörde gerekli olan nitelikli eleman talebini karşılamaktır. Çelik' e (2003) göre ülke genelinde güçlü bir ekonomik yapı oluşturmanın en büyük etkeni nitelikli iş gücüdür. Nitelikli iş gücünü ortaya çıkarabilmek için de iyi planlanmış bir mesleki eğitim gereklidir.

Toplumların hızlı değişimi ve gelişimi insanların da bu sürece dâhil olarak bilgi değişimine ayak uydurmasını gerektirmektedir. Özellikle teknoloji ve buna bağlı olarak sanayi alanlarında hızla yaşanan değişimler var olan bilginin de geçerliliğini çok çabuk kaybetmesine neden olmaktadır. Bilginin sürekli değişmesi ile ortaya çıkan yaşam boyu öğrenme kavramı klasik öğrenmelere göre çok geniş bir yapıya sahip olmakla birlikte örgün ve yaygın eğitimi kapsayıcı bir yapıdadır (Demirel, 2011). Yaşam boyu öğrenme

kapsamında mesleki ve teknik eğitimin son zamanların ihtiyaçlarının başında geldiği ortadadır. Mesleki ve teknik eğitim bünyesinde yer alan mesleki eğitim merkezleri, sanayi ve iş sektörünün ihtiyacı olan meslek elemanlarını yetiştirirken; meslek dallarının değişen ihtiyaçlarının belirlenmesi ile yetişen çırak, kalfa ve usta adaylarına bu doğrultuda yön veren kuruluşlar olmuşlardır. Bu durumda ayrıntılı çalışma yapabilmek için mevcut düzenin nasıl olduğunu belirleyerek neler yapılabileceği araştırılmalıdır (Coşkun, 2009, 3).

Ekonomik kalkınmanın sağlanmasında farklı eğitim türlerinin farklı etkileri olmaktadır. Genel eğitim; ülke kalkınmasının başlangıç kademelerine etkinlik gösterirken, teknolojinin gelişmesiyle birlikte sanayileşen toplumlarda mesleki ve teknik eğitim önem açısından daha çok önem teşkil etmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018).

Temeli, Ahilik, Lonca ve Gedik teşkilatlarına dayanan mesleki eğitim 12. yüzyıldan günümüze kadar çağ şartlarına ayak uydurarak farklı yapılara bürünmüştür. Ülkemizde mesleki eğitim alanında önemli ilerlemeler yapılsa dahi, çözüme kavuşturulması gereken birçok konu vardır. Bunların başında sürdürülmekte olan mesleki eğitim sistemi ve politikalarının var olan mesleki eğitim profiline uyum sağlayıp saptamadığı, mesleki eğitim gören bireyler üzerinde olumlu etki yapıp yapmadığı gelmektedir (Gürata,1975).

Yaman'a (2011) göre, mesleki eğitim var olan şartlar doğrultusunda iş ile birey arasındaki uyumun sağlanarak eğitim sürecini olumlu olarak tamamlayabilmektir. Bu bağlamda mesleki eğitim ile birlikte, süreç boyunca kişileri değişen ve gelişen sektör ihtiyaçlarına uygun, donanımlı birer meslek elemanı haline getirmek amaçlanmaktadır.

Meslek eğitimi, meslek liselerinde, mesleki eğitim merkezlerinde ve yaygın eğitim kurumlarında verilmektedir. Ancak son günlerde çıraklık eğitim olarak bilinen mesleki eğitim merkezlerinde ağırlığı artmıştır. Mesleki eğitim; okulda verilen teorik eğitim ve öğrencilerin çalıştıkları iş yerlerinde verilen pratik eğitim olarak iki kısımdan oluşmaktadır. Öğrencilerin mesleki gelişimlerini sağlayabilmek amacı ile okul ve iş yeri arasında hedeflenen eğitim planlarının gerçekleştirilmesi gereklidir. Örgün eğitimlerinden herhangi bir sebeple uzaklaşmış olan kişilerin yarıda kalan zorunlu eğitimleri tamamlanarak bir meslek dalına yönlendirilmesi sayesinde bireyler hem bir meslek sahibi olarak hayata tutunabilmekte hem de toplumdan bağları kesilmemiş olmaktadır. Haftanın bir günü okulda eğitim alan öğrenciler diğer günler iş yerlerinde çalışarak mesleklerini öğrenirken bir taraftan da genç yaşta çalışma hayatına atılmış olmaktadır. Mesleki eğitim merkezlerinde; sadece örgün eğitimini tamamlamakta zorluk çeken öğrencilere değil, ortaöğretimini tamamlayarak eğitim seviyelerinden herhangi birine gelmiş bireyler

için ve mesleklerini icra ederken gerekli belgelerini tamamlamak ve bilgilerini güncellemek isteyen çalışanlar içinde eğitim olanakları sağlanmaktadır.

Mesleki eğitim merkezleri ülkelerin iş gücü piyasaları, ekonomi, teknoloji ve sanayi gelişimleri ile birlikte ülkeler arası ekonomik politikaları için son derece önemlidir. Türkiye'nin teknolojik, ekonomik ve sosyal alanlarda gelişim göstermesini sağlamak ve ihtiyacı olan nitelikli eleman eksikliğini giderilmesini sağlamak için genç nüfusun mesleki anlamda gerekli bilgiler ile donatılması gerekmektedir. Türkiye'nin, hazırlanan 2023 Eğitim Vizyonu çerçevesinde ulaşmayı planladığı hedeflerde başarı sağlayabilmesi için temel unsur, insan kaynaklarına yapılacak olan yatırımdır. Bu bağlamda, Türkiye'nin hem kendi iç piyasasında hem de ülkeler arası ekonomik piyasalarda varlığını sürdürebilmesi için, iş gücü kaynaklarının eğitiminde kaliteli bir mesleki ve teknik eğitimin rolü büyük olacaktır (Yıldırım ve Çarıkçı, 2017). Dolayısıyla mesleki eğitimi; teknoloji, sanayi, ekonomi alanlarında sürekli değişim gösteren iş gücü piyasalarının arz talebi doğrultusunda geliştirebilmek için iş gücü kaynağını niteliğini arttırmaya yönelmek gerekmektedir.

Mesleki eğitimde hedeflenen başarıyı sağlayabilmek için öncelikli yapılması gereken yapısının, paydaşlarının kimler olduğunun, kimlerle iş birliği yapılması gerektiğinin bilinmesi ve bu doğrultuda çalışmalar yapılmasıdır. Mesleki eğitim merkezlerinde yürütülmekte olan sistemin ondan faydalanan paydaşlara etkisinin nasıl olduğu son derece önemlidir. Ülkenin gelişimine etki eden bu kurumları kimlerin, neden tercih ettiği, bu sistem kapsamında almış oldukları eğitimden faydalanma dereceleri ve bu geliştirilmeye çalışılan nitelikli eleman kitlesinin işverenlere, iş piyasasına faydası ne kadar olduğu belirlenerek bir politika oluşturulması gerekmektedir. Türk eğitim sisteminin yaşanan değişim ve dönüşümlere zamanında çözümler üretecek esnek ve dinamik yapıya kavuşturulması ve sürecin sürekli olarak değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi gerekmektedir. Mesleki eğitimin piyasanın talep ettiği iş gücünü yetiştirebilmesi için güncel ve beceri odaklı bir eğitim programı uygulaması hedeflenmiştir (Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştay Raporu,2012,2).

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problemini “ Mesleki eğitim merkezlerinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı mesleki eğitim merkezlerinde kurum ve işverenler iş birliğinde yürütülen mesleki eğitimin bulunduğu durumu açıklayabilmek ve verilen eğitimin daha kaliteli hale getirilebilmesi için öneriler geliştirmektir. Bu araştırma ile mesleki eğitim merkezlerinin başarısını etkileyen faktörlerin, öğrenci, işveren-usta öğretici ve yönetici-öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar geliştirilmiştir.

1. Mesleki eğitim merkezlerinde okuyan çırak öğrencilerin, işverenleri ve okul tarafından aldıkları mesleki eğitim süreci hakkındaki görüşleri nelerdir?

2. Mesleki eğitim merkezine çırak öğrenci yollayan işverenlerin, öğrencilere ve mesleki eğitim sürecine yönelik görüşleri nelerdir?

3. Mesleki eğitim merkezinde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin mesleki eğitimin işlevi, çırak öğrenci ve işverenlere yönelik görüşleri nelerdir?

4. Mesleki eğitimin geliştirilebilmesi için öğrenci, işveren-usta öğretici,yönetici-öğretmenlerin çözüm önerilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Yaşam boyu eğitim; hızla değişen dünyada bireylerin kişiliğinin gelişmesi için eğitimin hayat boyu devam eden bir süreç olması gerektiğini belirtir ve bu amaçla kişileri toplum hayatında meydana gelen ekonomik, kültürel, siyasi değişimlerle baş edecek düzeye getirmeyi amaçlar (Güleç, Çelik ve Demirhan, 2012). Mesleki eğitim bireyleri gelecek hayatını sürdürecektir, ekonomik hayatta yer alacak donanımı kazandıran aynı zamanda hayata hazırlayan bir eğitim süreci olup yaşam boyu öğrenmenin temel amaçları arasında yer alır.

Ülkelerin teknoloji, sanayi, iş gücü piyasası gibi alanlarda gelişim gösterebilmesi için eğitim sistemi çok önemlidir. Özellikle, sanayi ve sektörel gelişimlerde mesleki eğitim rekabet gücünü yönlendirdiği için büyük bir etkidir. Teknolojinin ve sanayinin değişen yapısına ayak uydurmak, var olan yeteneği yeni bilgiler ile destekleyerek geliştirebilmek için çocuk ve gençlere yetenekleri ve istekleri doğrultusunda doğru yönlendirilmeler yapılmalıdır (Kavi, Kalçık, 2017). Bu sebepten dolayı bilgiyi kullanabilme yetisi ve

uygulama konularında yeteneği yüksek bireylerin mesleki alanlara yönlendirilmesi doğru olacaktır. Bu yönlendirmenin yapılarak bilgi, yetenek ve teknoloji unsurlarını harmanlayıp iş gücü piyasasına nitelikli eleman yetiştiren mesleki eğitim merkezleri son derece önemlidir.

Mesleki eğitim ve teknik eğitim veren mesleki eğitim merkezleri sanayi ve işgücü ihtiyacı duyulan alanlarda eleman ihtiyacını karşılamak amacıyla öğrencilere ilgili alanlarda mesleki anlamda teorik eğitim vermektedirler. Eğitim kapsamında uygulama eğitimi ise iş yerlerinde yaptırılmaktadır. Belirlenen ihtiyaçların giderilmesinde olumlu sonuçlar alınabilmesi için mesleki eğitime başvuran bireylerin özellikleri, ilgileri ve yetenekleri bazında doğru karar vermeleri gereklidir. Beşoluk ve Gündüz'e (2008) göre toplumların kendilerine has yetenek ve yetişmişlik yapıları vardır ve bu yapılar topluma yön vermektedir. Bu sebeple toplumda yetenek ve bunu kullanma gücünü en çok arayan alanlara en yetenekli bireyler yönlendirilmelidir.

Günümüz mesleki eğitim sisteminde, meslek gerekliliklerini karşılayabilecek bireyleri yönlendirmek yerine mesleki eğitimi seçmek zorunda kalmış olan kitlenin içinden mesleklere yönlendirme yapılmaktadır. Değişen çağ şartları, teknoloji ve meslek standartları, teknik bilgi ve yeteneği birleştirip mesleğinde uygulayabilen insan ihtiyacı ve arayışına girmiştir. Yapılan çalışmalar bu yönde olduğunda ülke çapında başarıyı getireceğini görülebilir. Bundan dolayı mesleki eğitimdeki asıl amaç bireylerin iş gücünün ihtiyacı olan mesleki anlamdaki yeterliliklerinin en üst seviyede olması sağlanmaya çalışılırken aynı zamanda alanda mesleki teknolojik gelişmeleri takip ederek gelişmelere ayak uydurmalarıdır (Karaağaçlı, 1998). Ancak bu durum sağlandığında mesleki ve teknik alanda başarı sağlanabilir.

Herhangi bir mesleğe başlamak ve ya icra ettiği meslek içerisinde ilerlemek isteyen bireyler için düzenlenen meslek eğitimi; seçilen mesleğe girebilmek ve o alanda ilerleyebilmek için, bilgi ve davranış değişikliğine giderek çağın gerektirdiği düzeye çıkmayı hedefler (Çelenk, 2007). Bu gereklilikleri sağlayabilmek amacıyla yapılması gereken; mesleki eğitim süreç ve yapısını tam anlamıyla mesleki eğitim merkezi ve onun paydaşlarına göre düzenlemektir. Sürdürülmekte olan mesleki eğitimde;

- Meslek eğitimi alan bireylerin bunu tercih nedenleri
- Alınan meslek eğitiminin, öğrencilerin bilgi ve yeteneğini işleme seviyesine uyması
- Yetiştirilen elemanların istihdamının sağlanıp sağlanmaması

- Mesleki eğitimin paydaşı olan işverenlerin değişen çırak öğrenci profili ve eğitim sistemi ile uyum sağlaması
- Eğitimi tamamlayarak piyasaya nitelikli eleman sıfatı ile çıkan bireylerin sektörün ihtiyacını karşılayıp karşılamaması konuları netleştirilip, bu konular üzerinde ortak bir çalışma yapılması gerekmektedir. Tüm bu paydaşlar bir çatı altında toplanıp yeni bir mesleki eğitim haritası çıkartılmadan başarı sağlanamayacaktır (Çelenk, 2007).

Bu araştırmada; mesleki eğitim merkezlerinde verilen eğitimin, öğrenciler, işverenler ve öğretmen-yöneticilerin görüşleri doğrultusunda incelenmesi, verilen bu eğitimin olumlu ve olumsuz yönleri, yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerinin tespiti üzerinde durulacaktır.

Konu ile ilgili daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde; uygulama alanlarında yer alan kişilerin görüşlerinin yer aldığı çalışmalara az rastlandığı, literatür çalışmalarının daha fazla olduğu görülmektedir. Yapılmış olan uygulamalı çalışmalarda mesleki eğitim merkezi paydaşlarının ayrı ayrı ya da farklı gruplar halinde incelendiği görülmüştür. Mesleki eğitim merkezlerinin daha verimli ve etkin olması adına çırak öğrenci, işveren-usta öğretici ve yönetici-öğretmen görüşlerinin yer aldığı bir çalışmaya rastlanmadığı bu çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Sayıtlar

1. Mesleki eğitim merkezi öğrencileri, yönetici ve öğretmenleri ile işveren ve usta öğreticiler çalışmaya gönüllü olarak katılmışlardır.
2. Görüşme yapılan katılımcılar, görüşme esnasında yöneltilen soruları içtenlikle ve objektif olarak cevaplamışlardır.
3. Görüşme esnasında katılımcıların yapacağı değerlendirmeler gerçeği yansıtmaktadır.
4. Geliştirilen veri toplama araçları, araştırmanın amaçladığı verilere ulaşmayı mümkün kılacak yeterliliktedir.

1.6.Sınırlılıklar

1. Araştırmadan elde edilen veriler 2018-2019 eğitim öğretim dönemi ile sınırlıdır.
2. Bu araştırma da toplanan veriler, okul idaresinden alınan Zonguldak Mesleki Eğitim Merkezi eğitim istatistikleri ve çalışma grubuna yöneltilen görüşme sorularından elde edilen verilerle sınırlıdır.
3. Bu araştırmada elde edilen sonuçlar Zonguldak Mesleki Eğitim Merkezi öğrencileri, okula öğrenci gönderen işveren- usta öğreticileri, kurum yöneticileri- öğretmenleri görüşleri ile sınırlıdır.

1.7.Tanımlar

Mesleki Eğitim: herhangi bir meslek dalına yönelik verilen eğitimidir (Doğan, 1997).

Mesleki Eğitim Merkezi: 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu doğrultusunda çırak, kalfa ve usta adaylara eğitim veren ve iş yerlerinde verilecek mesleki eğitimi takip eden okullardır (Özcan,2014).

Çırak: Bir mesleğin gereklilikleri doğrultusunda, çalıştığı iş yerinde eğitim alarak kendi bilgi ve yeteneklerini geliştiren kişi (Türk,2016).

Kalfa: Mesleğinin gerektirdiği becerileri kendisinden sorumlu ustanın gözetimi ile belirli bir seviyede yapabilen kişidir (Türk,2016).

Usta: Bir mesleğin gerektirdiği bilgi, yetenek ve iş alışkanlıklarını kazanmış ve bunları meslek hayatında uygulayabilen; üretim ve hizmeti planlayan,çıkarabilecek ve çıkan sorunları çözümlileyebilen; fikirlerini açıkça sunabilen kişidir (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, 1986, Md. 4).

Teorik eğitim: Okulda yüz yüze verilmekte olan eğitimidir(Doğan, 1997).

Pratik eğitim: 140 meslek dalında çalışılan işyerlerinde ustaöğretici gözetiminde verilen eğitimidir (Doğan, 1997).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde kavramsal çerçeve ile ilgili araştırmalar yer almaktadır.

2.1. Yaşam Boyu Öğrenme

Yaşam boyu öğrenme kavramı ağırlıklı olarak 20. yy'den itibaren ortaya çıkmaktadır. Öncelikle Avrupa'nın eğitim, kültür gibi alanlarda iletişimini geliştirmek amacıyla tasarlanmış ve bir program olarak tüm Avrupa genelinde uygulanmaya başlanmıştır (Coşkun, 2006). Yaşam boyu öğrenme, Avrupa ülkelerinin toplumsal refahlarını yükseltmek için eğitim ve mesleki gelişim politikalarını geliştirmek ve merkezde insanı odaklayan sistemi yerleştirmeye çalıştıkları yapıdır (Toprak ve Erdoğan, 2012). Değişen dünya düzeninde değişiklikler karşısında varlığı koruyabilmek, gelişimi sürdürebilmek ve istenilen toplum düzeyine erişebilmek için son derece önemli olan yaşam boyu öğrenme kavramı 20.yy'dan itibaren ülkemizde de önemli hale gelmiştir.

Tarım ekonomisine dayalı toplumdan, sanayi ekonomisine geçişte yaşanan toplumsal değişimlerle birlikte, ön planda olan insanın fiziki gücü yerini bilgi gücüne bırakmaya başlamıştır. Yaşanan sanayi devrimi ile kullanılan fiziki güç azalmakta, makineleşme artmakta ve akıl gücü kullanılarak daha kısa zamanda daha çok üretim düşünceleri kök salmaya başlamıştır. Bu gelişmelerin yanında teknolojinin gelişmesi ile birlikte bilgi durağanlıktan çıkar, hızlı değişimlere uğrar ve birikim gösterir. Artık bilgiye sahip olmak yeterli gelmemekte, bilgiyi kullanmayı bilmek önemli hale gelmektedir. Bilginin durağanlıktan çıkartılarak, yaşama yönelik hale getirilmesi ve yorumlanarak kullanılmasının kolaylaştırılması ise yaşam boyu öğrenmenin temelini oluşturmaktadır.

Demirel 'e (2009) göre yaşam boyu öğrenme; bilgi, beceri ve yeteneklerin daha iyi geliştirilmesine yönelik, formal veya informal bütün öğrenme faaliyetleri olarak ifade edilebilir. Örgün ve yaygın eğitimin yanında yurtdışı değişim programlarını da kapsamına alan yaşam boyu öğrenme faaliyetleri etkililiğini her geçen gün arttırarak bilgi toplumunda istenilen düzeye gelmeye başlamıştır.

Genel olarak yaşam boyu eğitim/öğrenme uygulamaları olarak anılan eğitim yaşantılarının hemen hepsinin yetişkin eğitimi etkinlikleri olmasının nedeni de yetişkin eğitimi ve yaşam boyu eğitim/öğrenme kavramları arasındaki ayırım çizgilerinin belirsizliğinden kaynaklanmaktadır. Oysaki yaşam boyu eğitim/öğrenme tartışmalarının

geldiği aşamada görülmektedir ki kavram, eğitim sistemlerinin tüm düzeylerinde bir yeniden yapılanmayı kapsayan “beşikten mezara kadar” biçiminde özetlenen daha geniş bir içeriğe sahiptir. Ancak bu kavram yetişkin eğitimi uygulamalarının yaygınlaştırılmasını ve geliştirilmesini kapsamakla birlikte buna indirgenemez (Bağcı, 2007).

Yaşam boyu öğrenme bireylerin var olan bilgi ve becerilerine yeni bilgiler katarak kendilerini güncellemeleri, çağa ayak uydurma amacıyla var olan bilgileri ile yeni edindiği bilgileri harmanlamalarını sağlayan bir yaklaşımdır (Acat, 2006).

Milli eğitim sistemi dâhilinde yaşam boyu öğrenme imkânı veren kurumlar; yaygın eğitim, yetişkin eğitimi, açıköğretim, hizmet içi eğitim, mesleki eğitim gibi isimlerle karşımıza çıktığı görülmektedir. Son günlerde oldukça sık sözü edilen ve uygulanmaya başladığı görülen e-eğitim de bu listeye eklenebilir (Budak, 2009). Güleç, Çelik ve Demirhan (2012)’ a göre; Yaşam boyu öğrenme kavramının daha önce ortaya atılan eğitim kavramlarından farkı, bireyi merkez alan bir yaklaşımın benimsenmesi, okul dışı öğrenmeye önem verilmesi, okul rolünün değiştirilmesi, devletin eğitimdeki ağırlığının azaltılması, buna karşılık sosyal tarafların rollerinin güçlendirilmesi ve eğitimin belli bir zaman diliminde sınırlandırılmaması gerektiğini vurgulamasıdır.

2.1.1. Yaşam Boyu Öğrenme Yönetimi ve Sorunları

Günümüz dünyasının hızla gelişimi ile birlikte sürekli artış gösteren rekabete karşılık insanların bu değişimlere ayak uydurabilmeleri ve süreç içinde yitirmemeleri için benimsenin eğitim anlayışına “yaşam boyu eğitim anlayışı” denilmektedir (Kaya, 2010). Çağ ilerledikçe zamanda yaşanan değişimler piyasa ve sektör rekabetleri insanları sahip oldukları bilgilerle yetinmemelerine, kendilerini sürekli güncellemelerine yönlendirmiştir. Sanayi ve teknolojik alanda yaşanan hızlı değişimle birlikte özellikle çalışma piyasasındaki değişimler son derece hızlı olmaktadır. Teknolojik alanda yaşanan değişimlerle birlikte ihtiyaç duyulan insan gücü azalırken akıl gücü ihtiyacı giderek artmıştır. Kaya’ya (2010) göre; Akıl Çağında insan eylemlerini gerçekleştirirken düşünmesini özgürleştirme ve bunu yaparken akla önem vermesi amaçlanmaktadır.

Bilginin ve teknolojinin sürekli gelişmesi ve artması günümüzde yaşamboyu öğrenme gereksinimini ortaya çıkarmakta ve bir görev haline getirmektedir (Poyraz ve Titrek, 2013). Yaşanan değişim ve olması gereken gerekliliklere sadece sanayi alanda bakmak eğitim alanında eksik alan bırakacaktır. Çünkü tüm alanlardaki değişimlere ayak uydurabilmek ve çağa yetişmek eğitim alanında bireyin kendisini geliştirmesi ile sağlanabilir.

Hayat boyu öğrenmede devletin eğitimdeki görev ve sorumlulukları; politika üretme, yönlendirme, sorumluluk belirleme, eğitim piyasasını oluşturma gibi konularda ve değişik düzeylerde ele alınmaktadır (MEB, 2009). Bunlara bakarak yaşam boyu öğrenme kavramında tüm işin devlete düştüğü algısı oluşmamalıdır. Çünkü yaşam boyu öğrenme devlet politikalarının yanında, bireylerin kendilerin de yaratacakları farkındalıkla beraber özelde sektörde yer alan kamu ve kuruluşların gelişime destekleri ise tamamlanacak bir yapıdır.

Gözü ve Mutioğlu'na (2012) göre; Küreselleşmenin etkileri ile birlikte var olan sanayi toplumları etkinliğini kaybederken bilgi toplumlarının önemi artmaya başlamış ve sanayi toplumlarında başrol oynayan sermaye yerini bilgiye bırakmaya başlamıştır.

2.1.2. Yaşam Boyu Öğrenme Kavramının Gereklilikleri

Yaşam boyu öğrenme kavramını yerleştirmek için yapılan çalışmaların sayısı çok olsa da toplumda yaşam boyu öğrenme olgusunu bilerek ve hayatında uygulayarak yetişen bireyler oluşturmak zordur. Bunun için eğitimin ilk basamaklarında çalışmalara başlanılmalı sürekli eğitmek anlayışından çok sürekli öğrenme hevesi içerisinde olan nesiller yetiştirilmeye çalışılmalıdır. Yaşam boyu öğrenme, kişinin yeterliliklerini sürekli geliştirmesini amaçlarken sürekli okulu gerektiren bir sistem anlamına gelmemesi gerektiğini savunan Akkuş'a (2008, 8) göre öğrenme; kişilerin güdülerinden gelen yeni bilgiler öğrenme isteğidir ve değiştirilmeye değil değişime açık olma anlamına gelmektedir.

Bireylerin aldıkları eğitimlerde hayatları boyunca karşılaşılabilecekleri ve kullanabilecekleri bilgilere ihtiyaçları vardır. Bundan dolayı bilgiler kolay ulaşılabilir ve devletin, eğitim kurumlarının ve öğrenci topluluklarının ortak beklentilerinde olmalıdır (Otalı 1997'den akt; Akkuş, 2008)

Gelinen bilgi çağı toplumunda bireylerin yaratıcı, sorgulayıcı, düşünen ve üretebilen insanlar olmaları gerekmektedir. Çalık ve Sezgin'e (2005) göre eğitim örgütlerinin rolleri, bilgi çağının gerektirdiği eğitimi, yaratıcı ve yenilikçi, sorgulayan, bilgiyi yorumlayan insanlar yetiştirmek çerçevesinde değişmiştir. Artık bilgiye ulaşan birey bilgiyi var olan haliyle değil yorumlayarak, anlamlandırarak kullanabilmelidir.

Yaşam boyu öğrenme kavramını topluma yerleştirmek, örgün eğitim kurumlarında yapılan çalışmalara önem verildiği kadar yaygın eğitim kurumlarında da etkililiğinin artırılması ile sağlanacaktır. Değişen ihtiyaçlar düzeninde ilginin insanın üretici yanına çekilmesiyle birlikte yetişkin eğitime vurgu yapmaktadır. Aksoy'a (2013) göre yetişkin

eğitimi açısından bakıldığında Türkiye de olduğu gibi birçok ülkede yaşam boyu öğrenmeye karşı ilginin artması gerektiği gibi işgücü piyasasındaki ihtiyaç ve ekonomik amaçlar taşımak yerine örgün eğitimden sonra gelen akademik eğitimin daha rasyonel daha ekonomik bir esasa oturtulması isteğinden ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde rgn eğitim dışındaki kurslar giderek artmakta, bireyler ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kendilerini geliştirebilmek adına farklı eğitimlere başvurmaktadır. Bundan dolayı eğitim kavramı toplumun genelini kapsayacak bir yapıya dönüşmektedir (Coşkun, 2009). Bireylerin kendilerini geliştirecekleri kursların eşitleri ve nitelikleri arttırılarak bu eğitimlere teşvike yapılması durumunda örgün eğitim dışındaki eğitimlerde artış sağlanabilir. Bilginin nemi giderek artarken yaşanan değişiklikler ve yenilikler çok yönlülük gösterdiğinden, bireylerin kendilerini geliştirme çabalarının sadece mesleki ve teknik yönde değil, sosyal ve kültürel yönde de olması gerekmektedir (Kaya, 2014).

Türkiye’de önemli bir yere sahip olan Yaşam Boyu ğrenme Programları hakkında bilgilendirmelerin biraz daha fazla yapılarak teşvik ve katılımların arttırılması gerekmektedir. Yaşam boyu öğrenme programları, eğitimin tüm düzeylerinde Avrupa’daki eğitim kaynaklarına lkelerarası ulaşımı kolaylaştırmak, fırsat eşitliğini oluşturmak, bilgi değişimine ayak uydurmak, eğitim alanındaki işbirliğini teşvik etmek, eğitim uygulamaları ve materyallerin geliştirilmesini desteklemek ve eğitim alanında ortak politika konularını incelemek temel hedeflerine yönelik bir şekilde uygulanmaktadır (Kıvrak, 2007).

2.2. Eğitim

Eğitim, bireyin öğrenebilme yetisine ulaşmasıyla birlikte ortaya çıkan ve yaşamı boyunca süregelen bir süreçtir (Aydın, 2013). “Kavramsal açıdan bakıldığında, eğitimin Latince kökenin “educare” olduğu, bu köken incelendiğinde ise kelimenin “ bir şeye doğru götürmek, beslemek, yetiştirmek gibi anlamlara geldiği görülmektedir” (zsoy, 2007). Bu tanıma bakılarak, öğrenme işi gerekleşiirken bir öğreten ve öğrenenin bulunması, her ikisinin de iletişim alışverişinde bulunması şarttır.

Bireyler, evresi ile sürekli iletişim ve alışveriş halinde olan, bu esnada kendinde var olan değerlere yenilerini ekleyen yapıya sahiptir (Başaran, 1994). Bilhan’a (1991) göre; eğitim, bireye kişilik, değer ve yetenek kazandırdığı için bireysel; bireyi toplumsallaştırdığı, toplumsal değerini koruma, değerirme ve yenileme işlevlerini yerine getirdiği için de toplumsal bir etkinlik olarak ele alınmaktadır. Eğitim sisteminin; yetişen bireylerin özelliklerinin nasıl olacağı, buna kimin ve nasıl karar vereceği sorun olmakta ve

toplumda çeşitli topluluklar arasında tartışmalara yol açmaktadır (Aydın, 2013). Bu noktada yapılması gerekenleri Komşuoğlu (2007) şöyle açıklamıştır:

- Devlet toplumsal adaleti sağlamalıdır. Kurumsal alt yapısını düzeltmeli, daha etkin hale gelmelidir.
- Yüksek nitelikte eğitim standardı oluşturulmalıdır. Öğrenmeyi öğrenmek eğitimin temelini oluşturmalıdır.
- Temel araştırmalar, her şeye rağmen hızlandırılmalıdır.
- İletişimden tarım sektörüne, bilgisayardan füzeeye kadar yeni yeni veya ülkede olmayan teknolojiler için ciddi yatırımlar yapılmalı, kurumları, üniversiteleri oluşturulmalıdır.
- Devletin temel rolü, toplumu, ekonomiyi, eğitimi daha verimli ve etki olarak düzenlemek ve düzenlenen sistemin işlemlerini sağlamak olmalıdır.

Milli Eğitim Kanunu'nun 1973 tarihli ve 1739 sayılı çalışmasında, Türk Milli Eğitim Sistemi, örgün yaygın eğitim olarak iki bölümden oluşur. Örgün eğitim, okul öncesi öğretimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsar. Yaygın eğitim, örgün eğitimle birlikte ve ya onun haricinde hazırlanan eğitim programlarını kapsar (Başaran, 1993). Bu zaman kadar eğitimin pek çok tanımı yapılmıştır. Ünlü düşünürlerin eğitim tanımları şu şekildedir (Çelikkaya, 1996):

- Eflatun'a göre eğitim, insana en iyi olgunluğu vermektir.
- Kant'a göre eğitim, insanın yaratılışında bulunan gizli bütün kabiliyetlerin geliştirilmesidir.
- Stuart Mill'e göre eğitim, tabiatımızı kemale yaklaştırmak için gerek kendimizin gerekse başkalarının bizim için yaptıkları her şeydir.
- Danzele göre eğitim, ferdin, bedeni zihni ve ahlaki kabiliyetlerini ahenkli bir şekilde geliştirmektir.
- J.J. Rousseau'ya göre eğitim, çocukları yetiştirmek ve insan yapmak sanatıdır.

2.2.1. Örgün Eğitim

Örgün eğitim, belirli bir yaş grubundaki bireylere Milli Eğitimin amaçlarına göre hazırlanmış eğitim programlarıyla okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir (Fidan, Erden,1998). Örgün eğitimin mantığında okullar yer almaktadır. Öğrenme işini gerçekleştirmek isteyen bireyler kademelerine uygun okul seviyelerine giderek öğreten eşliğinde öğrenme işini gerçekleştirirler. Sürmen'e (2011) göre; Örgün eğitim amaçları doğrultusunda hazırlanan hedeflere göre kazanılması planlanan davranışlara uygun, planlı ve sistemli eğitim ortamı hazırlayarak, hedeflere hangi düzeyde ulaşılabileceğini önceden yordayarak yapılan çalışmalardır.

Bülbül'e (1991) göre; örgün eğitim sisteminin içinde bulunduğu bunalım, eğitimi geleneksel anlayıştan farklı biçimde ve daha geniş açıdan ele alan ve yaşam boyunca öğrenme olarak adlandırılan yeni bir kavramın ortaya çıkmasına yardım etmiştir.”

2.2.2. Yaygın Eğitim

Yaşam boyu öğrenme kavramı ile birlikte anılmaya başlanan yaygın eğitim, bireyin doğumdan ölüme kadar kendini geliştirebileceği ve yeteneklerini en üst seviyeye çıkarmaya amaçlayan sürecin örgün eğitimle organize edilmiş halidir (Ayçiçek, 2012). Demirel'in hazırlanmış olduğu Eğitim Sözlüğü'ne göre yaygın eğitim “örgün eğitim imkânlarından hiç yararlanmamış durumda olanlara, gittikleri okullardan erken ayrılanlara ya da örgün eğitim kurumlarında okumakta olanlara ve meslek dallarında daha yeterli duruma gelmek isteyenlere uygulanan eğitim” olarak yapılmıştır (Demirel, 2001). Yaygın eğitim kavramının etkinlik alanı oldukça geniştir. Alınan örgün eğitimin yanında kendini yenilemek ve geliştirmek isteyen bireylerin eğitim sürecinde etkililiği bir hayli olurken, hiç eğitim almamış özellikle eğitimini çeşitli sebeplerden dolayı yarıda bırakmış bireyler için de önemi büyüktür.

Küreselleşmenin etkisiyle birlikte örgün eğitimini tamamlamış kendini farklı alanlarda da geliştirmek isteyerek farklı eğitimler alan kişilere ışık tutan yaygın eğitim; bireylerin kendilerini geliştirme, boş zamanları değerlendirme ve sosyalleşme imkânı sunmaktadır (Kaya, 2012). Ayçiçek'e (2012) göre; yaygın eğitimin toplumda sadece eğitimini tamamlamamış kişiler tarafından alınması olarak algılanan yanlış algı devam etmektedir. Örgün eğitimini tamamlamış, iş hayatına istihdam edilmiş bireylerde yaygın eğitimden yararlanmakta hatta örgün eğitimin eksik bıraktığı kısımları yaygın eğitim ile tamamlayabilmektedirler. Bunların yanında yaygın eğitimin en önemli özelliği örgün

eğitimini tamamlayamamış kişilerin eğitim hakkında mahrum bırakılmamasını sağlayarak topluma istihdam edilmelerin sağlamaktır. Yaygın eğitimin bu kapsamında bulunan mesleki eğitim merkezleri; hem tamamlanamamış eğitime devam açısından hem de bireyin ilgisi ve sektörun ihtiyaçları doğrultusunda istihdam etme açısından önem teşkil etmektedir.

2.2.2.1. Yaygın Eğitimin Amacı

Yaygın eğitimin örgün eğitim almış, almakta ve ya kendini farklı alanlarda geliştirmek isteyen bireylere ve örgün eğitimini tamamlayamamış bireylere hizmet olarak iki yönü düşünüerek amaçları da bu kapsamlarda belirlenmiştir (Aksoy, 2013).

Yaygın eğitimin amacına bakıldığında; milli eğitimin hazırladığı genel amaç ve temel ilkelere uygun olarak, eğitim sistemi dâhiline girmemiş, herhangi bir eğitim kademesinde olan veya bu eğitim kademelerinden çıkmış bireylere, örgün eğitimle birlikte ve ya ayrı olarak,

1. Sürekli eğitim imkânı hazırlayarak, okuma-yazma öğretmek,
2. Çağ gerekliliklerine ayak uydurmak için bilim, teknoloji, sosyal ve kültürel alanlarda eğitim imkânları sunmak,
3. Milli değerlerimizi, gelenek ve göreneklerimizi koruyan, geliştiren, tanıtan ve benimsenmesini sağlayan eğitimler vermek,
4. Sosyal yaşama kurallarına uyararak, yardımlaşma ve birliktelik duygularını kazandırmak,
5. Ekonomik güçte başarı sağlamak amacıyla, sağlıklı beslenme ve yaşam kurallarını öğreterek alışkanlık haline gelmesini sağlamak,
6. Boş zamanları verimli değerlendirmeyi alışkanlık haline getirmek,
7. Kısa vadeli ve kademeli eğitim modeli uygulanarak ÷lke ekonomisinin geliştirilmesi için istihdamlarını gerçekteştirerek uygun meslekleri edinmelerini sağlamak,
8. Kişilerin çalıştukları mesleklerde var olan bilgilerini güncelleyerek gelişim sağlamaları için gerekli olan bilgi ve yetenekleri kazandırmaktır (Ayçıçek, 2012).

Bir yetişkinin yaygın eğitime katılım oranı sosyal-ekonomik ve aldığı eğitim düzeyi ile alakadır. Bundan dolayı eğitim düzeyi düşük bir yetişkinin eğitime katılma istemi düşer. Ayrıca bireyin bilgi ve becerilerini artırması kendisini yeni öğrenmelere güdüler. Yeni bilgi, öğrenim ve davranışlar öğrenmek için eğitime katılan yetişkinler; eğitim konularının kendileri ile bağlantılı olmasını beklerler, bu onların öğrenmeye istekli olmalarını sağlar. Eğitime etkin bir şekilde katılarak, çeşitlilik beklerler. Aldıkları eğitim sürecinde olumlu

dönütler isterler. Öğrenme eksikliklerinden dolayı kaygı duyabilirler ve bundan dolayı öğrenme ortamında güven duymak isterler. Eğitim alacakları süreçte beklentileri yüksektir ve öz güvenlerini korumak gerekmektedir (Celep, 2003).

2.2.3. Yetişkin Eğitimi ve Androgoji

Hayat boyu devam eden eğitim; ekonomik, teknolojik ve kültürel anlamda değişimler gösterir. Bundan dolayı yapısı gereği insan sürekli olarak öğrenme gereksinimi duyar. Yetişkin bireylerin kendini geliştirerek teknolojik ve toplumsal değişimlere ayak uydurabilmesi için farkındalık ve devamlılık gösteren bir yetişkin eğitim sürecine dâhil olması gerekmektedir (Bülbül, 1987). Bu süreç dâhilinde bahsi geçen yetişkin grubun kimler olduğunun iyi bilinmesi ve onlara göre eğitim şartlarının ve ortamlarının hazırlanması gerekmektedir.

Yetişkin, bireysel ve toplumsal anlamda olgunlaşmış kişidir (Şeker, 2013). Onur'a (2006) göre yetişkinlik; eğitim hayatını bitirmeyle başlayıp, sürekli bir işe girip evlenerek tamamlansa da; yetişkinliğin birçok boyutu olmasından dolayı farklı tanımlarıda yapılmaktadır. Ada ve Baysal' a (2013) göre biyolojik boyutta bakıldığında; biyolojik anlamda üretken olduğunda, yasal boyutta bakıldığında; seçme- seçilme hakkına sahip olup rıza gerekmeden evlenilebildiğinde, toplumsal boyutta bakıldığında; sürekli olarak çalışıp, anne ve baba gibi toplumsal rollere bürünüldüğünde, psikolojik boyutta bakıldığında da; birey olma duygusu ile sorumluluk almaya başlanıldığında yetişkin oluruz. Yetişkin olma durumunun birçok farklı boyutu olduğundan ortak bir tanımda toplamak zordur. Ükelere genel olarak bakıldığında 17-21 yaşlarını geçmiş, örgün eğitim sisteminden ayrılmış kişiler olarak tanımlanmaktadır (Ay, 2015). Mecburi eğitim kurumlarına devam etmeyen/edemeyen kişiler hayata daha erken atılarak, diğer bireylere göre sorumluluk duygusunu daha erken almak durumunda kalmaktadırlar. Toplumsal ve ekonomik anlamda benlik sorumluluğuna giren bireye; değişen teknoloji ve sanayi piyasasında, kendilerine bir yer bulup tutunabilmeleri için uygun eğitim ortamı yaratılmalıdır. Bu noktada; yetişkin bireylerin öğrenmesine yardımcı olabilmek ve bu amaçla yetişkin eğitimi programlarının incelenmesi anlamına gelen andragoji terimi karşımıza çıkmaktadır (Oğuzkan, 1985 akt. Malkoç, 1989). Reischmann'a (2004) göre andragoji; yetişkin bireylerin hayat boyu eğitimleri kapsamında teorik ve pratik uygulamalarını inceler (akt. Koç ve diğerleri, 2009)

Androgoji yetişkin eğitimi alanında kullanılan bir kavramdır. Yetişkin eğitimi kavramının içeriği ve yapısı itibarıyla günümüze kadar yetişkinlerin eğitimine yönelik bir sistem sergilemektedir (Doksanoğlu, 2014).

Örgün eğitim sistemi dışına çıkan bireylerin eğitim desteklerini sağlayarak bilgi eksikliklerini tamamlamayı hedefleyen yetişkin eğitimi toplumsal anlamda geleceğe yön vermektedir (Özdikmenli, 2009). Ülkemizde yetişkin eğitiminin ilk adımları okuryazarlık seviyesinin artırılması ile atılırken (Okçabol, 2006); yetişkinlere okuma yazmanın yanında meslek becerisi kazandırma yönelimleri ile devam etmiştir (Ültanır ve Ültanır, 2005).

Yetişkin eğitimi kapsamında; Halk Terbiyesi Şubesi, Halk Eğitimi Bürosu ve sonralarda günümüze kadar gelerek etkinliğini arttıran halk eğitim merkezleri ve mesleki eğitim merkezleri dâhilinde birçok yetişkine eğitimler verilmiştir. Okçabol ' a (2006) göre; son zamanlarda genç ve yetişkin gruplarda yeteneklerini geliştirme ve çalışma isteklerindeki artışlar, yetişkin eğitiminin gelişip yaygınlaşmasına neden olmuştur.

2.2.4. Mesleki ve Teknik Eğitim Kavramı

Her geçen gün değişen teknoloji, yaşam şartları ve piyasa gereksinimleri oldukça iş gücü piyasasında çalışan kişilerin kendilerini yenilemeleri ve yetiştirmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitim de önemin artması kaçınılmazdır.

Mesleki eğitim, iş hayatındaki kişilere meslekleri ile ilgili güncel bilgi, yetenek ve gerekli olan iş alışkanlığını kazandıran ve insanların mesleğini geliştirerek daha iyi icra etmesini sağlayan eğitimidir (Alkan, Doğan, Sezgin, 1996). Milli Eğitim Temel Kanununun 3. maddesine göre mesleki ve teknik eğitim; bireylerin ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ile birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır (akt; Aslantürk, 2014). Mesleki ve teknik eğitimde sektör piyasasının gereksinimlerine yapılan İMEİGEP İzleme ve Değerlendirme Kurulu toplantısında mesleki eğitimin genel yapısı ve ihtiyaçları tartışılmış ve bu konuda yapılması gereken çalışmalar belirlenmiştir. Yapılan bu çalışmada mesleki ve teknik eğitimin tanımı şu şekilde yapılmıştır:

Mesleki ve teknik eğitim; teorik ve pratik eğitimin bir arada gerçekleştiği, pratik eğitim ortamlarında günün koşullarına uygun makine, teçhizat, atölye ve laboratuvar malzemelerine ihtiyaç duyulan maliyeti yüksek bir eğitimidir (İMEİGEP, 2010).

UNESCO ise mesleki ve teknik eğitimi, farklı ekonomik sektörlerde ve sosyal hayattaki mesleklerle ilgili genel eğitimi, teknolojileri ve ilgili bilimleri, uygulamalı becerileri, meslekle ilgili tutumları ve bilgileri içeren eğitim şeklindedir. Mesleki ve teknik eğitim, çağın ve iş piyasasının gereksinimleri doğrultusunda, bireylerin çeşitli meslek dallarında hem teorik hem pratik olarak gelişmelerini sağlayan ve yeteneklerini geliştiren eğitim çeşididir. Seçilen meslek dalında alınan eğitimlerle bireyin gelişimini sağlayan mesleki ve teknik eğitim, bireyleri iş piyasasına hazırlarken aynı zamanda da iş piyasasındaki arz talep dengesini de kurmaya çalışmaktadır (Temel, 1996).

Bilginin çok hızlı bir değişim içinde olduğu çağımızda, bireylerin bilgiye erişme yollarını öğrenmesi, yeni beceriler edinmesi, yaratıcılığın ve yenilikçiliğin desteklenmesi, girişimciliğin geliştirilmesi, meslekler arasında geçişlerin sağlanması ve yeni mesleğe uyum sağlama yeteneğinin kazandırılması ancak güçlü bir meslekî ve teknik eğitim sistemiyle sağlanabilir (Mesleki Eğitimin Yeniden Yapılandırılması Çalışma Grubu Raporu, 2014).

Mesleki Eğitimin Yeniden Yapılandırılması Çalışma Grubu Raporu'nda (2014), UNESCO'nun yedi temel alanda mesleki ve teknik eğitimin geleceğine ışık tutacak tavsiye kararları alınmıştır. Bunlar:

- Mesleki ve teknik eğitimin uyumluluğunun artırılması, mesleki ve teknik eğitim programlarının hızlı değişen iş piyasalarının, ekonomilerin ve toplumların taleplerine uygun hale getirilmesi,
- Mesleki ve teknik eğitime erişimin yaygınlaştırılması, mesleki ve teknik eğitimde kalite ve eşitliğin sağlanması
- Şeffaf ve çıktı odaklı sistemlerle bireysel öğrenmenin tanınmasının ve transferinin kolaylaştırılması,
- Verilere dayalı strateji ve politikaların teşvik edilmesi ve geliştirilmesi,
- Eğitim süreçlerine tüm tarafların katılımını içeren yaklaşımların benimsenmesi,
- Mesleki ve teknik eğitime yatırımın artırılması ve finansman kaynaklarının çeşitlendirilmesi,
- Ekonomiye katkının ve sosyal uyumun artırılması için mesleki ve teknik eğitimin tanıtımının iyi yapılması ve farkındalığının oluşturulmasıdır.

Yüksek Planlama Kurulu tarafından 5/6/2009 tarihinde onaylanan Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesinde, mesleki eğitime yönelik olarak;

- a) Mesleki eğitim merkezlerinin kalitesinin artırılması,
- b) Eğitim öğretim programlarının güncellenmesi,
- c) Mesleki yönlendirmelerin güçlendirilmesi,
- d) Kalite güvence sisteminde sistemleşme,
- e) Öğrencilere, öğretim programlarında iş- okul arası geçişlerde kolaylık,
- f) İşgücünde kalite artırılmasına yönelik gereklilikler için program hazırlanmasına yönelik çalışmalar yer almaktadır.

15/7/2010 tarihli ve 27642 sayılı İstihdam ve Mesleki Eğitim İlişkisinin Güçlendirilmesi Eylem Planı'na göre iş piyasasındaki ihtiyaç karşılama durumu ile meslek eğitimi arasındaki bağı kuvvetlendirilmesi amacı ile şu konulara değinmiştir (İstihdam ve Projeleri Geliştirme Eğitimi, 2012)

- Mesleki ve teknik eğitimin sektörlerin gerekliliklerine göre verilmesi,
- Yaşam boyu öğrenme anlayışı içinde etkin sektör politikalarının uygulanması,
- İşsizlik sorununa çare bulunarak istihdamın artırılması,
- İş birlikleri ve koordine
- İzleme ve değerlendirme
- Değişen sektör ve sanayi güçleri
- Tüketimden çok üretimi destekleyen ve bu doğrultuda yatırım yapılması
- Yapılan çalışmaların merkezine insanı koyan,
- Eğitim ile sektör arasındaki istihdamın sağlıklı olması,
- Yapılan yatırımların yetersizliği,
- İş gücü piyasasının kurumsallaşmasında çıkan sorunlar,
- Tarım sektöründe var olan işgücüne yeterli iş olanaklarının sağlanamaması,
- Çalışma çağında aktif olacak genç nüfusun toplam nüfus ile dengesiz olması,
- Varolan İşgücü kalitesinin ekonomi ihtiyaçlarını karşılamaması,
- İş gücü sektörü ile eğitim sistemi arasındaki ilişkinin sağlıklı olmaması,

Mesleki ve teknik eğitim kavramı ülkenin geleceğine yön veren bir kavram olduğundan, eğitimde başarının sağlanabilmesi için çalışma sektörlerinin gereklilikleri ile meslek eğitimi arasındaki iş birliğinin sağlam olması gereklidir.

Temel'e (1996) göre; mesleki ve teknik eğitimin gereklilikleri şunlardır;

- ✓ İş gücü sektör ihtiyaçlarının karşılanması,
- ✓ Üretimde verimliliğin artırılarak, kaliteyi yakalamak,
- ✓ İşsizliğin en aza indirilmesi,
- ✓ Mal ve hizmet üretiminde kaliteyi uygun yollarla sağlamak,
- ✓ Ülke içinde ve ülkeler arası rekabet gücünün artırılması,
- ✓ Kaynakların etkin, verimli kullanılmasını sağlamak,
- ✓ Değişen teknolojinin takip edilerek sektörlere uyarlanması
- ✓ Hızlı, kararlı ve verimli bir ekonomik gelişimin planlanıp gerçekleştirilmesi

Milli Eğitim Bakanlığının hazırlamış olduğu 2023 eğitim vizyonu hedefleri arasında da önemine vurgu yapılan mesleki eğitim kapsamında yapılandırılması düşünülen konular şu şekildedir (MEB, 2018);

Hedef 1: Mesleki ve teknik eğitime verilen önemin artılmasını sağlamak amacı ile; eğitim programlarının tanıtımına yönelik rehberlik dijital platformu kurulacak, eğitim ve istihdam sağlanması konusunda başarılı örneklerin medyada görünümü arttırılacak, her yıl mesleki eğitim fuarları düzenlenecek, ulusal ve uluslar arası yarışmalar düzenlenerek başarılı öğrencilere mikrokrediler verilecek, mesleki eğitim kurumlarından mezun olan öğrencilerin kendilerini yeni bilgiler ve tecrübelerle güncelleyebilmeleri için farklı eğitim olanakları sağlanacaktır.

Hedef 2: Mesleki ve teknik eğitimde rehberlik ve erişim imkanlarını arttırmak amacı ile; doğru rehberlik yapabilmek için genel beceri testleri geliştirilecek, mesleki rehberlik uygulanmış olan öğrenci verileri e-portfolyo sistemine girilecek, öğrencilerin mesleki ve teknik ortaöğretimden kendi branşlarının yüksek öğretim programlarına geçişleri kolaylaştırılacak, programlar arası esneklik sağlayarak farklı meslek becerilerini kullanabilmek kolaylaştırılacak, ustabaşı ve kıdemli uzman çalışanların işbaşı eğitimlerde derslere girmesi sağlanacak, öğrencilere burs imkanları arttırılacak, yüksek öğretime devam etmek isteyen başarılı mezun öğrencilere destek sağlanacaktır.

Hedef 3: Güncel müfredatlar geliştirmek amacı ile; Türkiye'nin değişen ihtiyaçları doğrultusunda iş gücü kaynağı yetiştirebilmesi için müfredatlar geliştirilip güncellenecek, mesleki eğitim kurumlarında alan dersleri 9. Sınıfta başlayacak, öğrencilerin ihtiyaçları ve iş piyasasının gereklilikleri doğrultusunda modül içerikleri düzenlenecek, mesleki alan ve dallarda uygulamalara verilen ağırlık arttırılacak ve eğitimin ilk yılından başlayacak,

geleneksel Türk sanatları alanlarında müfredatlar oluşturulacaktır.

Hedef 4: Eğitim alanlarını ve insan kaynaklarını geliştirmek amacı ile; güncellemesi yapılacak müfredatlar doğrultusunda mesleki eğitim veren kurumların donanımları, gerekli olan alet ve ekipmanlarında bulunan eksikler belirlenerek ihtiyaç analizleri yapılacak, öğretmenlerin mesleki gelişimleri desteklenecek ve yurt dışı hareketlilik projeleri hazırlanacaktır.

Hedef 5: Ülke dışında yatırım yapan iş adamlarının ihtiyaç duyduğu elemanların yetiştirilmesi amacı ile; ihtiyaç duyulan kaliteli iş gücünün yetiştirilerek gerekli desteklerin verilmesi sağlanacaktır.

Hedef 6: Mesleki ve teknik eğitimde eğitim, istihdam ve üretim arasındaki bağı güçlendirmek amacı ile; eğitim sektör istişare toplantıları düzenlenerek yapılan protokoller ile okul- sektör işbirlikleri yapılacak, kurulan teknokent ve teknopark ile çalışmalar yapılacaktır.

Hedef 7: Yerli ve milli savunma sanayinin ihtiyacı olan kaliteli insangücünü yetiştirmek amacı ile; alandaki okullar savunma sanayi kuruluşları ile iş birliği yapılarak açıklacak ve yapılan çalışmalara destek sağlanacaktır (MEB, 2013).

2019-2023 yıllarını kapsayan 11.kalkınma planında ise; mesleki eğitimde niteliğinin artırılması, sürekli değişen ve güncellenen iş gücü sektörleri, uluslararası alanlardaki gelişmeler, veri kaynakları ve altyapıların geliştirilmesi konularında çalışmalar yer almaktadır. İstihdamda artış sağlayarak işsizliği azaltmanın planlandığı 11. Kalkınma planında 'nitelikli insan ve güçlü toplum eksenli' politikası ile birlikte iş sektörlerinde gelişime gidileceği hedeflenmektedir (MEB,2013).

2.2.4.1. Türkiye'de Mesleki Eğitimin Tarihçesi

Anadolu'da Türkleşme hareketliliğine girildiği andan itibaren karşımıza çıkan mesleki ve teknik eğitim ilk başlarda Ahilik, Lonca ve Gedik grupları olarak yayılmaya başlamıştır. Usta- çırak ilişkisinin kuvvetlenerek sonraları yeni bir tanım oluşturduğu bu dönem bir gelenek olarak günümüze kadar gelmiştir. Ustaların çıraklarına miras olarak bıraktıkları altın bilezik olarak adlandırılan mesleklerinin yanında ahlaki davranışları, ticarete dürüstlük ve eşitlik gibi özellikleri de meslek eğitimlerinin bir parçası olmuştur. Bu mesleki gelişim süreci ile birlikte Ahilik, Gedik, Lonca gibi gruplar karşımıza çıkmaktadır (Akyüz, 2001).

Türk medeniyetinin ve ananevi değerlerinin gelişmesinde, Türklere ticaret ahlakının yerleşerek yaygınlaşmasında ve yasaların korunmasında önemli bir değere sahip olan Ahilik Teşkilatı; Arapça'da 'kardeş' anlamına gelmektedir. Ahilik, çırak, kalfa ve usta mertebelerinde esnafların birbirleri ile dayanışmalarının yanında mesleki eğitimlerini almalarını hedef alan, mesleklerini dürüst ve özenli yapmalarını amaçlayan bir teşkilattir (Akyüz, 2001). Çıraklık, kalfalık ve ustalık vasıflarının temellerinin atıldığı Ahilik sisteminde kişilerin meslek öğrenmelerinin yanında din eğitimleri, temizlikleri ve ahlaki gelişimleri üzerinde de fazlaca durulmuştur. Ahilikte iş başında ve iş dışında olmak üzere iki türlü eğitim söz konusudur. Meslek öğreniminin itina ve titizlikle yapıldığı iş başında verilen eğitim, işyerlerinin birbirlerine yakın ve toplu bir sistemde bulunmasından dolayı etkisini kolay ve ağırlıklı bir şekilde göstermiştir. Ahilik sistemine yeni başlayan üyelere, ahi ve piri adı verilen öğretici kişiler yapılan törenler din konularında, okuma-yazma, ahlak, temizlik, ahi kurumunun düzeni ve geleceği hakkında eğitim verilmiştir (MEB, 2005). Ahi teşkilatlarına sadece müslüman olan esnaflar ve ustalar üye olurken gayri müslim sanatkarların da teşkilatlanması ile ortaya lonca teşkilatları çıkmaya başlamıştır (Akyüz, 2001).

Alkan ve diğerlerine (1980) göre Lonca sistemi; esnaf ve meslek erbabı kişilerin, birbirlerini korumak için oluşturdukları bir topluluk sistemidir. Bu topluluk sisteminin amaçlarından biri ustalar arası eşitliği sağlayarak korumak diğeri ise var olan piyasada ekonomik denge sağlamaktır (Alkan vd. 1980). İlk zamanlar da üretimde kullanılacak olan hammaddelerin dağıtım yapıldığı yere lonca denilirken, zamanla esnafların oluşturduğu bu birliklerce yapılan toplantı yerlerine ve sonrasında bu topluluk sisteminin kendisine lonca hitabı yapılmaya başlanmıştır (Turan, 1996). Mesleğe bağlılık, gelenek ve ananevi değerlere bağlılık gibi ahlaki kurallara önem veren loncalarda, Lonca heyetlerinin koymuş olduğu kurallara uymayanlar para cezası, lonca teşkilatından çıkarılma, icra edilen sanattan men edilme gibi ağır cezalar alabilmektedirler (Gürata, 1975)

Ahilik sisteminde, esnaflık mertebesinde çırak yetiştirme gedik usulü lonca yapılanmaları ile süregelmiştir. Gedik yapılanmaları ile birlikte; çırak ve kalfa olarak yetişip ustalık seviyesine geçmeden işyeri açılmamıştır. Bu sisteme gedik sahibi (gedikli) denilmekte ve gedikli olmadan ticaret yapılamamıştır (Yörük, Dikici ve Uysal, 2002). Tekelcilik kuralına göre işleyen gedik sistemi; faaliyette olan işyeri sayılarında bir ihtiyaç ya da zorunluluk hali olmadan azalma ya da artma olmasını engellemiştir. Bir mesleğin çekirdeğinden yani çıraklığından yetişmedikten sonra bireye o sanatı yapma izni

verilmemekte yani gedik sahibi olmasına fırsat verilememiştir. Kısacası gedik; sanat ve ticaret yapabilme izni anlamına gelmektedir (Bayram, 2012).

2.3. Mesleki Eğitim Merkezleri

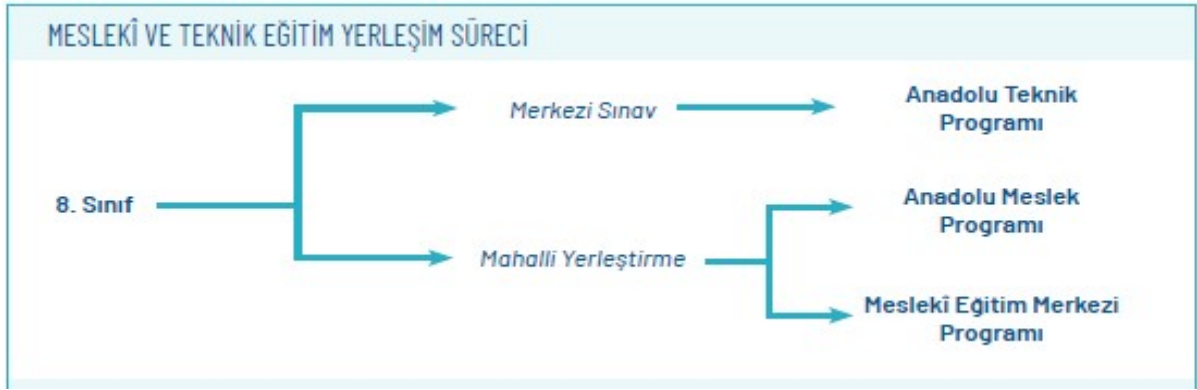
Mesleki eğitim merkezleri, iş gücü piyasasında bulunan kişilerin eğitimlerini tamamlayarak mesleklerinde kendilerini geliştirmeleri amacını taşıyan kurumlardır. Teknik meslek dallarında çalışmakta olan bireylerin çalıştıkları meslek alanında bilgilerini arttırarak bilgi ve yeterliliklerini belgelendirmek amacıyla geldikleri bu kurumlar işgücü piyasasında önemli bir yere sahiptir. Türkiye'nin her ili ve birçok ilçesinde bulunan mesleki eğitim merkezleri, hizmet edilen alanda çıraklık, kalfalık, ustalık ve usta öğreticilik eğitimleri vererek bireyin meslek eğitimini tamamlamayı amaçlamaktadır.

Günümüzde teknoloji, bilim ve sanayide yaşanan hızlı değişimlerle birlikte iş gücü piyasasında çalışacak kalifiye eleman ihtiyacı da artmıştır. Sönmez'e (2008) göre; Sanayi kuruluşları kalifiye eleman olarak çalışan kişilerden çalışma, bilgi ve becerisinin yanında teknolojik gelişmeleri de yakından takip etmesini istemektedirler. Bundan dolayı sektörde var olan kuruluşların ihtiyaçları ve beklentileri doğrultusunda eleman yetiştirilmesi işverenler ile mesleki eğitim okulları arasında işbirliği sağlayan mesleki eğitim merkezleri ile gerçekleşmektedir.

Mesleki Eğitim Merkezleri, çırak yaşında olup, örgün eğitim sistemi içerisine dâhil olamamış gençlere temel meslek eğitimi yanında hayattan kopuk, tüketim ağırlıklı, topluma ve kendisine zararlı davranışlar gösteren kişiler olmasını engelleyerek üretken, değerlerine saygılı, kendisine ve toplumda faydalı kişiler olmalarını amaçlamaktadır (Özcan, 2014). Eğitimini çeşitli sebeplerden dolayı tamamlayamamış, toplumsal ilişkilerini sağlıklı yürütemeyen, ancak eğitimine devam etmek isteyip bunun yanında da geçerli bir meslek edinmek isteyen bireylerin eğitim aldığı bu kurumlarda en az ilkokul mezunu bireyler için açık öğretim eğitimine devam zorunluluğu vardır. Saraçoğlu' na (2007, 24) göre; iş gücü arzı ve iş gücü talebinin arasındaki dengenin bozulmaması, mesleki eğitimin geliştirilerek mesleki eğitim veren okullara yönlendirilecek sağlıklı bir tercih yapabilmeleri için mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilmelidir. Eğitimde başarı ve verimliliğin en önemli ölçütü sektör ile mesleki eğitim kurumu arasındaki uyum ve amacın uyuşmasıdır. Çünkü verilen eğitimle, ekonomik ve sosyo-kültürel gelişmenin yanında bireylerin mutluluğu da sağlanmaktadır (Arı & Bıncı, 2014).

Mesleki eğitim merkezlerinde çıraklara verilen eğitimle; farklı nedenlerden dolayı örgün eğitime devam etmeyen ve sektörde çırak, kalfa, usta gibi unvanlarla çalışarak

mesleki bilgi ve becerileri arttırmak veya kendilerine ait işyerini açmayı planlayan bireyleri, ürettikleri mal ve sundukları hizmette kaliteyi sağlamaları amaçlanmaktadır (Çakıcı, 2010). Örgün eğitimlerini farklı sebeplerden dolayı mesleki eğitim olarak tamamlayacak olan öğrencilerin mesleki ve teknik eğitim sürecine dâhil olma aşamaları Şekil 2.1’de gösterilmiştir.

Şekil 2.1: Mesleki ve teknik eğitim yerleşim süreci (MEB, 2018)

Şekil 2.1 ‘de Türkiye’de mesleki ve teknik eğitime dâhil olma sürecindeki aşamalar gösterilmektedir. 8. Sınıfı bitiren öğrenciler örgün eğitimlerine mesleki eğitim olarak devam edecekler ise mesleki ve teknik eğitim okul türlerinden onlara uygun olanına yönlendirme yapılarak yerleştirilirler.

Şekil 2.2: Mesleki ve teknik eğitim süreci

Şekil 2.2 ‘de Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim sürecine dâhil olduktan sonra verilen mesleki eğitim sınıf aşamaları gösterilmektedir. Mesleki eğitim merkezlerinde verilen eğitim 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu şartlarına göre yapılmaktadır. Eğitim düzeyi ilköğretim ve ortaöğretim mezunu olan kişilere göre düzenlenen kurumlarda eğitime ek olarak alınması gereken kültür dersleri eklenmiştir. En az ilköğretim mezunu

olanlar meslek dersleri yanında Türkçe, matematik gibi kültür derslerini de almakta; ortaöğretim mezunu olanlar ise sadece meslek derslerini almaktadırlar. Mesleki eğitim merkezine öğrenciler; 10. Sınıftan itibaren her eğitim – öğretim yılı sona erdiğinde beceri sınavına alınmaktadır. 11. Sınıfı bitiren bir öğrenci girdiği beceri sınavı ile kalfalık, 12. Sınıfı bitiren bir öğrenci girdiği beceri sınavı ile ustalık seviyesine ulaşmış olmaktadır (MEB, 2018).

Mesleki Eğitim Merkezlerine verilen önem her geçen gün artmakta ve yapısı içerisinde yeni yapılandırılmalar yapılmaktadır. Bu değişikliklerden başlıcaları şu şekildedir; çıraklık eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınması nedeni ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarına bağlanmıştır. Öğrencilere verilen pratik ve teorik ders günü ve sürelerinde değişiklikler yapılarak, öğrencilerin haftanın 1 ya da 2 günü okula gidecekleri şekilde düzenleme yapılacaktır. Mesleki eğitim merkezlerinden herhangi bir meslek dalından ustalık belgesi alan öğrencilerin lise diploması alabilmelerine yönelik düzenleme yapılmıştır (MEB, 2018).

2.3.1. Mesleki Eğitim Merkezlerinin Amaçları

Mesleki ve teknik eğitim iş piyasaları ve toplum arasında mesleklerin gereklilikleri doğrultusunda meslek ahlaklarını ön planda tutarak, çağın gerekliliklerine ayak uydurabilen, yenilikçi ve üretici çalışan bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Bireyleri ilgi duydukları alanlar ve yetenekleri doğrultusunda yapabilecekleri iş alanlarına yönlendirerek, bu alanlarda iş ahlakını etkin tutup, bireyin istihdamını sağlayacak şekilde gelişimini sağlayan eğitimler verilmesi mesleki ve teknik eğitimin amaçlarından biridir (MEB, 2013). Mesleki ve teknik eğitim kapsamında olan mesleki eğitim merkezleri de bu amaç doğrultusunda; eğitimlerine mesleki anlamda devam edecek olan bireylere, sektör ile işbirliği içerisinde bir gün okulda, diğer günler iş yerlerinde olacak şekilde eğitim vermektedirler. Sektörde çalışacak olan bireylerin istihdamlarını sağlayacak şekilde, seçilen mesleğin gerekliliklerine göre bireyi teorik ve pratik anlamda yetiştirme amacıyla eğitimler veren mesleki eğitim merkezlerinin genel amaçları şu şekildedir:

1. Çırak yaşında olup, okul sistemi dışında bulunan gençlere temel meslek eğitimi vererek işe yerleştirmektir.
2. Mesleki eğitim alacak gençlere uygun meslek seçiminde yönlendirme yapmaktır.
3. Geleceğini herhangi bir işyerinde meslek öğrenerek kurmaya çalışan bireylere meslek eğitimi vermektir.

4. İş hayatı içinde bulunup 13-19 yas grubunda olan gençleri eğitim süresince sosyal güvenlik şemsiyesi altına almaktır.

5. Ülke çapında, çeşitli mesleklerde meslek gerekliliklerini belirlemek, işyerlerinde henüz öğrenilmemiş iş ve işlemleri gerekli kurulumları yapılmış atölyelerde öğrenmektir.

6. Kalfa ve ustaların çeşitli meslek kursları olarak mesleki gelişimlerini sağlamaktır.

7.Ustaların, yanlarında çalışan çırak öğrencilere, mesleklerini daha iyi öğretmelerini sağlayabilmek için “Usta Öğreticilik” kurslarıyla gelişmelerini sağlamaktır.

8. Çalışma hayatında çalışma disiplinini sağlamaktır.

9. Mesleki eğitim kurumları ile sektör arasında işbirliğini geliştirmek, is hayatının belli bir sisteme oturmasına katkı sağlamaktır.

10. Yapılan işlerde teknoloji, kalite ve veriminin yükselmesini sağlamaktır (3308 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu).

2.3.2. Mesleki Eğitim Merkezi Eğitim Öğretim Faaliyetleri

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitim 12.yy’dan 18. yy sonuna kadar geleneksel yöntemlerle, Ahilik, Lonca ve Gedik teşkilatları olarak yürütülmüştür. Cumhuriyetle birlikte mesleki ve teknik eğitim devlet politikası haline getirilerek çırak, kalfa ve ustaların eğitim hakları Mesleki Eğitim Kanunu kapsamına alınmıştır (Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı, 2014).

Mesleki eğitim kanununun 12. Maddesine göre;

Aday çırak ve çıraklar, mesleğin özelliğine göre haftada 8 saatten az olmamak üzere, genel ve meslekî eğitim görürler. Yine aynı maddeye ilaven işletmelerde çalışan öğrencilerin eğitim hakları şu şekilde açıklanmıştır:

Aday çırak ve çıraklar, pratik eğitimlerini iş yerlerinde, iş yerindeki eksik kalan pratik eğitimleri ile teorik eğitimlerini meslekî ve teknik eğitim okul ve kurumlarında veya Bakanlıkça uygun görülen iş yerlerinin eğitim birimlerinde yapar. Teorik ve pratik eğitim birbirlerini tamamlayacak şekilde plânlanır ve yürütülür (MEB, Milli Eğitim Kanunu, 1986).

Lise ve daha üst düzeyde genel eğitimden sonra çıraklık eğitimine başlayanlar için eğitim süresi, mesleklerindeki çıraklık eğitimi süresinin yarısına kadar kısaltılabilir. Bu sürenin ne kadar kısaltılabileceği, ilgili meslek kuruluşunun teklifi ve Mesleki Eğitim Kurulunun uygun görüşü alınarak Bakanlıkça belirlenir (MEB, 1986).

Ayrıca, mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında uygulanan örgün eğitim programlarının herhangi bir kademesinden ayrılanlar ile yaygın eğitim programlarını

tamamlayarak belge veya sertifika alanlardan, kendi alanlarında ıraklık eğitimine başlayanlar için ıraklık eğitim suresi daha önce aldığı mesleki eğitim programının içeriği ile devam edeceği ıraklık eğitimi programının içeriği değerlendirilerek Bakanlıkça belirlenir (MEB, 1986).

Mesleki eğitim merkezlerinde eğitim goren öğrenciler haftanın 5 günü kendi mesleklerine ilişkin iş yerlerinde çalışmakta, haftanın bir günü okula gelerek ücretli izinli sayılmaktadırlar. Mesleki bağlamda meslek gerekliliklerini ve teknik bilgi eksiğini tamamlayan okullar bir nevi atölye ortamına benzetilebilir. Ancak ağır sanayi kollarında bulunan meslekler için bu ortamlar okullarda kurulamamaktadır.

Ardahan'a (2010) göre; meslek eğitimi veren kurumların sorumluluğu öğrencinin iş hayatı boyunca sürer ve bu kurumların laboratuvarı ve derslikleri iş sahalarıdır. Öğrenci her zaman gerçek iş yaşantısının içindedir ve aldığı eğitim sonunda mesleğinin gerekliliklerini yerine getirir (Ardahan, 2010).

2.3.3. Mesleki Eğitim Merkezlerinde ğrenci Profili

Akademik eğitimine çeşitli sebeplerden dolayı devam edememiş bireyler hayat devamlılığını sağlayabilmek adına bir meslek sahibi olma ihtiyaı duyarlar. Kuzgun 'a (2011) göre; Her düzey ve alandan uğraşıyı kapsayan çok farklı şekillerde tanımı yapılan meslek kavramının; her mesleğin kısa veya uzun, planlı veya plansız bir eğitimle öğrenilen görevleri vardır.

Mesleki eğitimin akademik eğitimden sonra gelerek eğitimin son tercihi olması hem ülkemizde hem de OECD ve AB lkelerinde topluma yansıyan bir eğitim sorunu olarak yansımaktadır (Aslantürk, 2014). Bu durum mesleki eğitim adına sorun teşkil ederken, üzerinde durulması gereken önemli bir konu da mesleki ve teknik eğitimi tercih eden kişi profillerinin incelenmesidir. Bilinen bir gerçek vardır ki mesleki eğitimi tercih aşamasında istek yoğunluğu fazla değildir. Kuzgun'a (1997) göre; gençlerin birçoğu temel ya da orta eğitimi bitirip meslek seçimine karar verme aşamasında geldiklerinde ilgi duydukları alanları ve o alana yeteneklerinin olup olmamasını, sektördeki çalışan g ihtiyaını önemsemeden tercih yapmaktadırlar (Kuzgun, 1997). Doğru yapılmayan tercihler sonucu akademik eğitim problem haline gelmekte, başarısızlığa ve akademik eğitime devam sorunları yaşanmaya başlanmaktadır.

Mesleki eğitim merkezlerinde eğitim almanın temel nedeni, akademik eğitime devam etmeyerek piyasanın ihtiyaç duyduğu iş alanlarında çalışmaya başlamak ve bu mesleklerde ilerlemenin eğitim ve belge gerekliliği olmasıdır. Burada önemli olan nokta

Mesleki eğitim merkezlerinde eğitim almak için gelen bireylerin temel eğitimlerini neden bıraktıklarıdır. Eğitimi yarıda kesme, eğitimsel bir sorun olduğu gibi, bireyin sosyal hakları ile de alakalı bir sorundur. Bu sebepler incelendiğinde mesleki eğitim merkezlerinde eğitim gören öğrenci profili ortaya konabilir. Akademik eğitime devam etmemenin nedenleri, zorluğu ve eğitimi bırakan öğrenci profilleri çeşitli çalışmalarda şu şekilde belirtilmiştir: Örgün eğitimi yarıda bırakma, bireysel ve toplumsal açıdan büyük problemler ortaya çıkarmaktadır. Okulu bırakan bir birey daha düşük yaşam kalitesi, az kazanç ve akademik olarak daha düşük eğitim gerektiren işlerde çalışmak durumunda kalmaktadır (Şahin ve Şimşek, 2012). Bunun sonunda bireyin refah seviyesi düşük olmakla birlikte toplumsal iletişim alışverişini de kötü etkilemektedir. Bazı öğrenciler seçtikleri mesleklerin istediği fiziksel ya da psikolojik niteliklere sahip değildirler yahut işin gösterişli yanlarına kapılıp sıkıcı, monoton ve hoş olmayan yanlarını görememektedirler (Bayraktar, 2013).

Doll ve Hess (2001)'in yaptığı bir çalışmaya göre eğitimine devam etmeyen bireylerin eğitimlerini tamamlamış olanlara göre daha fazla çok işsiz kaldıkları, iş bulmaları bile kazandıkları maaşların daha düşük bütçeler oluşturduğunu gözlemlenmiştir. Okulu bırakmada eğitim ortamında da yapılan büyük ihmaller söz konusudur. Brown ve Rodriquez' e (2009) göre; eğitim seviyelerinin üzerindeki ders içeriklerinde başarılı olamayan, gerekli eğitim yardımını alamayan öğrencilerin istekleri kırıltılarak motive olamamakta ve bu durum öğrencilerin kendilerini yetersiz hissetmelerine zamanla okulu bırakmalarına neden olmaktadır. Ülkemizde ortaöğretimde okulu bırakma nedenlerine dair yapılan çalışmalar mevcuttur. Uysal ve Şahin'e (2007) göre, eğitimi yarıda bırakmanın en çok 9. Sınıfta yaşanırken en fazla meslek liselerinde meydana geldiği ve bu durumu en çok erkek öğrencilerin yaşadıkları belirlenmiştir. Şimşek (2011) tarafından yapılan bir başka araştırmada ise, okulu bırakma yöneliminin başta bireysel nedenler olmak üzere, ailesel sebepler, okul ve öğretmen gibi çeşitli sebepleri olduğu belirlenmiştir.

2.4. İlgili Araştırmalar

Yılmaz (2002) tarafından yapılan “Çıkraklık Eğitime Devam Eden, Çalışan Çocukların Sosyo-Kültürel Yapıları ve Eğitim Problemleri” başlıklı yüksek lisans tezinde sosyal politikaların geliştirilmesi, çıkrakların çalışma şartlarının iyileştirilmesi, teorik eğitim programlarının güncellenmesi, mesleki rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti verilmesi, işveren ve ustabaşılara hizmet içi eğitim verilmesi, meslek hastalıklarına karşı önlem alınması, etkili bir denetim sisteminin kurulması, çıkraklık eğitimde sosyal imkanların artırılması, çıkraklara ve ailelere duyarlılık eğitimi verilmesi gibi önerilere yer verilmiştir.

Işıklar (2007) tarafından yapılan ‘Bir Grup Rehberlik Programının İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Çıraklık Eğitimine Yönelik Görüşlerine Etkisi’ başlıklı doktora tezinde ilköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin çoğunluğunun çıraklık eğitime devam etmeyi istemedikleri, bunun nedenleri arasında başarısız öğrencilerin çıraklık eğitime gitmeleri, ücretin az olması, çıraklara kötü davranılması, çıraklık eğitimin yeterli kültürel destek sağlamaması, diplomasının lise düzeyinde olmaması sayılmış, çıraklık eğitime devam etmeyi düşünen az sayıda öğrenci ise bu eğitim ile el becerilerini geliştireceği, iş yeri açabileceği, bu eğitimle hayatını düzen getireceği, kötü arkadaşlardan uzak kalacağını belirtmiştir. Grup rehberliği sonucu öğrencilerinin görüşleri olumlu etkilenmiştir.

Kuzu (2007) tarafından gerçekleştirilen, ‘Çıraklık Eğitim Sisteminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri’ adlı araştırma Elazığ Mesleki Eğitim Merkezinde yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda; öğrencilerin gelir düzeylerinin düşük gelirli ailelerden geldiğini, öğrencilerin ortalama 18-19 yaş ortalamasına sahip olduğunu ve öğrencilerin çalışma yaşlarının kanunda belirtildiği aralıklara uygun olduğu görülmüştür. Mesleki eğitim merkezinde okuyan öğrencilerin çoğunun çalıştıkları işyerlerinden ve yaptıkları mesleklerden memnun olduğunu görülmüştür.

Dursun (2008) tarafından yapılan ‘Yönetici Ve Öğretmen Görüşleri İle Türkiye’de Mesleki Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesinin (Megep) Etkililiğinin Değerlendirilmesi’ adlı yüksek lisans tezinde Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesinin (Megep) etkililiği değerlendirilmiş, yöneticiler tarafından, proje kapsamında hazırlanan mesleki yeterlikler, modüler eğitim uygulamaları ve yürütülen Hizmet İçi Eğitim (HİE) etkinliklerini etkili bulurken, sanayi-eğitim işbirliği ve sağlanan eğitim araç gereçleri ise yeterli etkililiğe sahip olmadığını belirlenmişlerdir. Öğretmenler ise proje kapsamında hazırlanan mesleki yeterlikler, sanayi-eğitim işbirliği, modüler eğitim, sağlanan eğitim araç gereç desteği, hizmet içi eğitimi yeterli etkililiğe sahip olmadığını belirtmişlerdir. Bu çalışmaların etkililiğinin düşük olmasının nedenleri arasında hizmet içi eğitimlerin geç ya da az sağlanması sayılmaktadır. Program eksikleri etkililiğinin az olmasına neden olmuştur.

Sönmez (2008) yaptığı ‘Türkiye’de Mesleki ve Teknik Örgün Öğretimin Sorunları ve Yeniden Yapılandırılma Zorunluluğu’ adlı yapmış olduğu mesleki ve teknik eğitimin sorunları ile ilgili bir çalışmada ortaöğretimin ve meslek yüksekokullarının yapılandırılması gerektiği üzerinde durulmuş, teknik ortaöğretim kurumlarının ve meslek yüksekokullarının mühendislik öğretimine olan etkileri tartışılmıştır. Liselerin öğrencilere

mesleklere yönelik temel eğitimler verildiği, ayrıca temel eğitimde verilememiş genel kültür bilgilerinin de öğretildiği okullar olması gerektiği, öğrenciler okullardan mezun olduğunda hayatını sürdürebilecek bir mesleği öğrenmelidir. Mesleklerin detayları lise sonrasında iş hayatına atılacaklar için, lise sonrası meslek edindirme kurslarında, üniversite mezunları için ise üniversitelerde yer alan eğitim merkezlerinde ya da üniversitelerin gözetim ve onayında olan kurs merkezlerinde açılacak sertifika kursları yoluyla meslek eğitimleri verilmesi gerektiği ortaya konulmuştur.

Yıldız'ın (2008) yapmış olduğu 'İstanbul İli Mesleki Eğitim Merkezlerindeki Yöneticilerin Mesleki Eğitim Geliştirme Projesi Kapsamındaki Yeni Eğitim Uygulamalarına İlişkin Algıları' başlıklı yüksek lisans tezi olarak yaptığı araştırmada İstanbul ili mesleki eğitim merkezlerindeki yöneticilerin Mesleki eğitimi geliştirme projesi kapsamındaki yeni eğitim uygulamalarına (modüler sistem) ilişkin algıları ve bu algıları etkileyen faktörler saptanmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak; yöneticiler kadar öğretmenlerin eğitimi de önem taşımaktadır. Yeterliye dayalı öğretmen eğitimi destekleyen mesleki eğitim öğretmeni yetiştiren mesleki eğitim fakülteleri oluşturulması, uygulamalı eğitimin ve bu eğitimi destekleyecek araştırmaların geliştirilmesi, öğretmenlere daha çok hizmet içi eğitimi sağlanması, Okulların çeşitli öğrenme ortamı hazırlaması için daha özgür ve sorumluluk sahibi olması sağlanması, yeni modüler öğretim programlarının desteklenmesi ve sadece kurama dayalı yaklaşımların terk edilmesi, yenibir hizmet içi eğitim paketi hazırlanması, bilgisayar kullanıldığında ilgili eğitim yazılımlarının kullanılması gerekmektedir.

Çakıcı (2010) tarafından gerçekleştirilen 'Mesleki Eğitim Merkezlerinde Değerlendirilmekte Olan Erkek Berberliği Programlarının Değerlendirilmesi' başlıklı araştırmada Mesleki Eğitim Merkezlerinde eğitim alan erkek berberliği öğrencilerinin aldıkları eğitim incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda erkek berberliği eğitimi alan öğrenci ve öğretmenlerin birçoğunun, erkek berberliği eğitim programının hedeflerini uygun buldukları saptanmıştır

Deveci, Ulutaşdemir, Açık (2011), 'Bir Mesleki Eğitim Merkezi Öğrencilerinde Umutsuzluk Düzeyi ve Etkileyen Faktörler' adlı, Mesleki Eğitim Merkezi'nde çıraklık, kalfalık ve ustalık eğitimi gören 630 kişi arasında yaptığı bir çalışmada, erkeklerde, haftada beş günden fazla çalışanlarda, iş değişikliği yapmış olanlarda, günlük çalışma süresi sekiz saatten fazla olanlarda, yaptığı işi sevmeyenlerde, kronik bir hastalığı olduğunu ifade edenlerde, sigara ve alkol kullananlarda umutsuzluk düzeyi daha yüksek bulunmuştur. Kendi sağlık durumlarını değerlendirmeleri iyiden kötüye gittikçe umutsuzluk düzeyi

puanları yükselmektedir. Öğrencilerde umutsuzluk düzeyi ortalama puanının düşük olduğu anlaşılmıştır. Yaklaşık dört öğrenciden birinin ise puanı on ve üzerindedir. Umutsuzluğa etkili faktörler değerlendirilerek öğrencilere yönelik psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerin planlanması gerektiği önerilmiştir.

Demir (2011) tarafından yapılan ‘Hayatboyu Öğrenme Programının, İnsan Kaynaklarının Mesleki Sosyal Gelişimine, Yabancı Dil Gelişimine, İstihdamına ve Yeterliliklerin Tanınmasına Sağladığı Katkı Açısından Değerlendirilmesi’ başlıklı doktora tezinde Avrupa Birliği Uluslararası Hareketlilik programına katılan mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin gelişimine bu programın katkısı incelenmiş, mesleki , yabancı dil gelişimine katkısı olduğu, kurumların çevre ile olan işbirliklerine olumlu katkı sağladığı görülürken bu çalışmaların mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencilerinin mesleki- ve sosyal gelişimine katkısı iyi düzeyde, yabancı dil gelişimine ise orta düzeyde katkı sağlamıştır. İstihdama katkısı ise düşük düzeydedir. Elde edilen bilgi beceri ve yeterlilikler sertifikalandırılarak tanınması konusunda sıkıntılar olduğu, programa kadın ve bedensel engellilerin tam katılımının sağlanamadığı görülmüştür.

Kısa (2012) tarafından yapılan ‘İşkur ve Yerel Yönetimlerde Mesleki Eğitim Faaliyetlerinin Eğitim-İstihdam İlişkisi Yönünden Analizi: Ankara İli İşkur İl Müdürlüğü ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Mesleki Eğitim Faaliyetlerinin Karşılaştırmalı Analizi’ adlı yüksek lisans tezinde iş kur ve belediyelerde yapılan mesleki eğitim faaliyetleri karşılaştırmalı olarak incelenmiş, mesleki eğitimde yaşanan sıkıntılar ortaya konulmuştur.

Büken, Büken, (2013) tarafından yapılan ‘Çalışma süreleri ve ücretler: Çalışan Çocuğun Kabul edilmiş İstismarı Mı? (Çıracılık Okullarında Yapılan Bir Çalışma)’ adlı çalışmada, Çıracılık okullarında 580 öğrenciyi kapsayan bir çalışmada çocukların ortama günlük çalışma sürelerinin 12 saat olduğu ve yarısının 8 saatten fazla çalıştığı anlaşılmıştır. Öğrencilerin az bir bölümü 16 saatten fazla çalışmaktadır. Katılanların az bir bölümü asgari ücretten daha az maaş almaktadır. Çocukların uzun süre çalışıyor olmaları risk oluşturmakta olup çocukların istismarına neden olmaktadır. Verilen ücretler kanunen uygun görülse de çalışılan saatlere göre düşüktür. İşyerlerinin çocuk işçi konusu ve çalışma saatlerinin de denetlenmesi gereklidir.

Uçar, Özerbaş (2013) tarafından yapılmış olan “Mesleki Ve Teknik Eğitimin Dünyadaki Ve Türkiye’deki Konumu” adlı çalışmada Mesleki ve Teknik Eğitimin Dünya’da ve özellikle Türkiye’deki konumunu araştırarak mesleki ve teknik eğitimde

görevli öğretim elemanlarının mesleki ve teknik eğitimin var olan durumu ile ilgili görüşleri ve mesleki ve teknik eğitimde karşılaştıkları sorunlar ile ilgili görüşlerini belirlemeye çalışmış, sonuç olarak mesleki ve teknik eğitimde revizyona gidilmesi ve öğretim elemanlarının mesleki ve teknik eğitimle ilgili şikâyetlerinin önemsenmesi gerektiği, bunun mesleki ve teknik eğitimde verimin artmasını sağlayacağı belirtilmiştir.

Çelik Yılmaz (2013) tarafından yapılan ‘ Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) in Değerlendirilmesi’ başlıklı yüksek lisans tezinde mesleki ve teknik eğitim veren okullarda görev yapan öğretmenlerin Avrupa Birliği mali ve teknik desteğiyle uygulanan proje MEGEP’ e ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmış, öğretmenlerin proje ile ilgili belirli farkındalıklarının olduğu, değişimden memnun oldukları ancak kullanılan modüllerin içerik ve seviyeye uygunluğu ile ilgili kaygılarının bulunduğu, sektörün gelişim ve beklentileri ile toplumun ilgi ve ihtiyaçlarının dikkate alındığı görülmüş olup mezun olan öğrencilerin istihdamını sağlayacak özellikte olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır

Özcan (2014) tarafından hazırlanan “ Mesleki Eğitim Merkezlerinde Devam Eden Çırakların İş Ahlakına Yönelik Tutumları” adlı yüksek lisans tez çalışmasında mesleki eğitim merkezlerinde okuyan öğrencilerin iş ahlakı tutumları incelenmiştir. Ordu Merkez, Fatsa ve Ünye Mesleki Eğitim Merkezi Okullarındaki çırak öğrencileri kapsayan çalışmada çırakların cinsiyet, çalışma yılı, öğrenim düzeyi ve meslek grubuna göre iş ahlakı düzeyleri arasında önemli bir fark görülmemiştir ancak çırakların yaşına ve dini inanç düzeylerine göre iş ahlakı düzeyleri arasında önemli bir fark görülmüştür.

Aydoslu‘ nun (2014) yaptığı ‘ Mesleki Eğitim Merkezlerinde Yürütülen Çıraklık Eğitiminin Değerlendirilmesi (Ankara İli Örneği)’ başlıklı yüksek lisans tezinde mesleki eğitim merkezlerinde yapılan çıraklık eğitim incelenmiş, öğrenciler çıraklık eğitimine başlamadan ilgi ve yeteneklerine göre sınav yapılarak meslek seçmeleri gerektiği, mesleki eğitim yapacağı yerlerin tanıtılması, yaşam boyu sürecek rehberlik yapılması gerektiği ortaya konulmuştur. Bu merkezlerde çalışan öğretmen ve yöneticilerin çıraklık eğitim sistemi ile ilgili eğitimler alması, milli eğitim ve İşyerlerinin işbirliği yaparak plan hazırlanması önemlidir. Çıraklık öğretimin meslek standartlarına uygun, yatay-dikey geçişi mümkün kılacak esneklikte olması, sektör ihtiyaçlarının güncellenmesi, öğretim araç gereçlerinin ilgi çekecek şekilde yapılması gerekmektedir. Öğretim programlarında girişimcilik, iletişim, yabancı dil ve spor, sosyal ve kültürel faaliyetlerinde yer alması, meslek derslerinin uygulama yapmasına imkân sağlayacak şekilde artırılması, çıraklık

eğitiminin orta öğretim kademesi gibi yeniden yapılandırılması gibi konulara dikkat çekilmiştir.

Akkuş Aydemir'in (2015) yaptığı "Yaşam Boyu Öğrenme Becerilerinin Göstergesi Olarak 2006 PISA Sonuçlarının Türkiye Açısından Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezinde Ankara ili Ostim Mesleki Eğitim Merkezi'nde çıraklık eğitime devam eden öğrencilerin özelliklerini, aldıkları eğitimin özelliklerini, yaşadıkları sorunları incelemiş sonuç olarak çırakların genelde alt gelir grubundan ve kalabalık ailelerden geldiği, çalışma nedenlerinin daha çok ekonomik olduğu, çalıştıkları işyerlerinde kendi meslekleri dışında farklı işler içinde çalıştığı, normal çalışma saatlerinden daha fazla çalıştıkları, gelecekte kaygı duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Çözüm önerileri arasında, öğrenci ve ailelerin bu eğitim konusunda bilgilendirilmesi, öğrencilerin meslekler ve sosyal hakları ile ilgili bilgilendirilmesi gerektiği, denetimlerin yapılması, teorik ve uygulamalı eğitimlere yer verilmesi, öğretmen ve ustalara eğitim verilmesi, iş sağlığı ve iş güvenliği konusunda bilgilendirme yapılması gibi örnekler yer almıştır.

Canbey Özgüler (2016) yaptığı "İşgücü Piyasalarında Gençler Ve Mesleki Yeterlilikler Sistemi" adlı bir çalışmada gençlerin işgücü piyasasındaki konumunu incelemiş, mesleki yeterlilikleri genel ilkeler kapsamında değerlendirmiştir. Türkiye'de mesleki yeterlilikler ile ilgili düzenlemeler iş piyasasındaki sorunları giderecek düzeyde değildir. Sistemin hızlı yenilik ve değişimlerin olduğu ancak sınav ve belgelendirme sisteminin istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir. İşverenlerin çalıştırdığı kişilerden belge istemesi belge geçerliliğini sağlayacaktır. İşverenler bu belgeleri istemeden işçi çalıştırırsa belge için çekilen sıkıntılar boşa gidecek, belgesi olanlar işsiz kalabilecektir. İşsizliğin yanı sıra psikolojik sorunlarda ortaya çıkacaktır. Gençlerde karşılaşılan eğitimli işsizlik sorunu gittikçe yaygın hale geldiğinden gençlerin istihdamı, iş hayatında eğitimlerine uygun işleri bulma konusunda sıkıntılar yaşanmaktadır. Ulusal Mali Yardımlaşma Sisteminin güçlendirilmesi ve Türkiye Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi birçok sorunun çözümü olacak, nitelikli insan gücü doğru yönlendirilebilecektir.

Yıldırım, Çarıkçı, (2017) tarafından yapılmış olan "Mesleki Eğitimin Gelecek Vizyonu; İnsan Kaynakları Planlaması Açısından Bir Bürokratik Model Denemesi" adlı çalışmada, Türkiye'de uygulanan mesleki eğitim modelinin etkin olarak çalışması için bürokratik bir model önerilerek değerlendirilmiştir. Kalkınma planlarında "mesleki ve teknik eğitime öncelik verilmesi" konusu benimsenmiştir. 10. Kalkınma Planında, iş arzı ile insan kaynağı talebi arasındaki kurulamayan dengenin, yasal, yapısal, yönetsel,

bölgesel, ekonomik ve sosyal özellikler gibi birçok nedenine işaret edilmiş, çözüm için adım atılamaması, ayrı bir soruna neden olmuştur. Geleceğin Türkiye'si için Mesleki Eğitim oldukça önemlidir. Mesleki Eğitim Kurulunun, örgüt yapısı değiştirilmeli, bu kurul politika üretip uygulamaları denetleyen mesleki eğitimden sorumlu üst kurula dönüşmesi, kamu, iş dünyası ve sivil toplum örgütleriyle, meslek odalarının bu kurul da temsil edilerek yıl içinde bir kaç kez toplanması bu kurulun sürekli çalışan bir yapıya kavuşturulması tartışılmalıdır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizi yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma modeli kullanılmış ve durum çalışması deseninden yararlanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2013, 83) göre; nitel durum çalışmasının en önemli özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, v.b.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu ise 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Zonguldak ili merkezinde bulunan Zonguldak Mesleki Eğitim Merkezinde eğitim alan 50 öğrenci, bu öğrencilerin çalıştıkları işyerlerinde eğitimlerinden sorumlu 25 işveren- ustaöğretici, mesleki eğitim merkezinde görev yapan 5 yönetici ve 15 öğretmen toplam 95 kişi oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Araştırmaların daha çabuk yapılmasını sağlayan kolay ulaşılabilir durum örnekleme, ulaşım konusunda kolay ve yakın olan konuların çalışılmasında kullanılır (Yıldırım ve Şimşek,2008).

Nitel araştırma verilerinin toplanmasında eğitim yönetimi alanında bir uzman görüşü ve Mesleki Eğitim Merkezi idareci ve öğretmenlerinden görüş alınarak hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve araştırma aşamasında görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Görüşme esnasında katılımcılardan alınan görüşler yazıya dökülmüş, tekrar katılımcıya gösterilip onayı alınarak izinleri dâhilinde çalışmaya eklenmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre içerik analizi; birbiri ile ilişkili verileri bir takım başlık ve temalar altında toplamak ve bunların anlaşılır şekilde düzenlenmesini yapmaktır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu ile bireysel görüşme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Araştırma için çırak öğrenci, işveren-usta öğretici ve yönetici-öğretmen gruplarına yönelik önceden hazırlanan kişisel bilgiler ve

anket soruları bölümü olmak üzere, yarı yapılandırılmış görüşme formları veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Çıracak öğrencilerin cinsiyet, yaş, yaşadıkları yer, mezuniyet durumları, çıracaklık eğitimi ve çalıştıkları bölümü tercih nedenleri, günde kaç saat çalıştıkları gibi bilgilerin yanında anne baba durumları, kiminle yaşadıkları, anne-baba mesleği, anne-baba eğitim durumu, gibi çıracak öğrencileri daha iyi anlayabilecek bilgiler de alınmıştır. Çalışma grubunda yer alan katılımcıların görüşleri araştırmacı tarafından yazıya dökülerek alınmıştır. Çalışma grubunda yer alan katılımcılara görüşme formları, okulda ders günlerinde ve işyerlerinde buldukları günlerde uygulanmış, her bir katılımcı ile yaklaşık 20 dakika görüşülmüş ve katılımcıların verdikleri cevaplar yazıya geçirilmiştir. Görüşme kayıtları tamamlandığında, katılımcıların görüşüne sunularak onayları alınmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Yapılan görüşmeler esnasında not edilen veriler içerik analizi yöntemi ile incelenerek elde edilen başlıklar altında sıralanmıştır. Bu işlem için tüm veriler incelenmiş, ortak ve benzer görüşler bir araya getirilerek çerçeve oluşturulmuş, daha sonra ortaya çıkan başlıklara göre elde edilen veriler düzenlenmiş ve bulgular tanımlanmıştır. Görüşme yapılan çıracak öğrenciler kız ise; ÖK1,ÖK2,ÖK3...ÖK10 şeklinde, erkek ise; ÖE1,ÖE2,ÖE3...ÖE10 şeklinde işveren ve usta öğreticiler İŞ1,İŞ2,İŞ3.....İŞ10 , yöneticiler Y1,Y2,Y,3....Y10 şeklinde ve öğretmenler ise ÖG1, /ÖG2, ÖG3.....ÖG10 şeklinde kodlanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan çıracak öğrenci, işveren- usta öğretici ve yönetici-öğretmenlerin kişisel bilgilerine ait veriler aşağıdaki tablolarda verilmiştir. Tablo 3.1'de çalışma grubunda yer alan çıracak öğrencilerin kişisel bilgileri yer almaktadır. Çalışma grubu 17 kız öğrenci, 33 erkek öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerden kırk tanesi 15-24 yaş, iki tanesi 25-34 yaş, dört tanesi 35- 44 yaş aralığında bulunmaktadır. 37 öğrencinin il merkezi, dokuz öğrencinin ilçede ve dört öğrencinin köyde yaşadığı görülmektedir. İlköğretimi 32 öğrenci il merkezinde, ondört öğrenci ilçede, dört öğrencide köyde okumuştur. Beş öğrencinin ilköğretim mezunu, otuziki öğrencinin ortaokul mezunu, sekiz öğrencinin lise mezunu, bir öğrencinin meslekyüksek okul mezunu, iki öğrencinin lisans mezunu, iki öğrencinin de ortaöğretim terk olduğu görülmektedir. Öğrencilerin 43 tanesi çıracaklık eğitimi meslek öğrenmek amacı ile dört tanesi okul eğitiminin sıkıcı olmasından dolayı, iki tanesi para kazanmak zorunda olduğundan ve bir tanesi de okul eğitiminin zor olmasından dolayı seçtiklerini belirtmişlerdir. Çalıştıkları meslek dallarını tercih nedenleri sorulduğunda; sekiz öğrencinin işyeri açabilme imkânı olması, sekiz

öğrencinin aile büyüklerinin yönlendirmesi, üç öğrencinin ilköğretim döneminde okulda yapılan yönlendirmelerden etkilenecek tercih ettiği, üç tanesinin bu mesleklerde çalışan arkadaşlarından esinlendikleri, yirmi altı tanesinin ilgi ve isteği doğrultusunda, iki öğrencisinde farklı sebeplerden dolayı (okul kaydı sırasında okul idaresinin yönlendirmesi) seçtikleri anlaşılmaktadır. Öğrencilerden 21'i kazandığı paranın yarısını ailesine verirken, onyedisi tamamını kendisine harcadığını, onbir tanesi biriktirdiği, bir öğrencini ise kazandığı paranın tamamını ailesine verdiğini belirtmiştir. Öğrencilerin çalışma saatlerine bakıldığında; 8 saatten az çalışan altı öğrenci, 8-9 saat arası çalışan 17 öğrenci, 10-11 saat arası çalışan 19 öğrenci, 12 saat ve daha fazla çalışan sekiz öğrencinin olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3.1: Çıracak öğrencilere ilişkin kişisel bilgiler

Bilgiler	Grup	n
Cinsiyet	Kadın	17
	Erkek	33
Yaş	15-24	40
	25-34	2
	35-44	4
	45 ve üzeri	4
Yaşadığı yer	İl Merkezi	37
	İlçe	9
	Köy	4
İlköğretim bitirdiği yer	İl Merkezi	32
	İlçe	14
	Köy	4
Mezuniyet durumu	İlköğretim Mezunu	5
	Ortaokul Mezunu	32
	Lise Mezunu	8
	Meslek Yüksekokul Mezunu	1
	Lisans	2
	Ortaöğretim Terk	2
	Meslek Öğrenmek	43
Çıracaklık eğitimi tercih etme nedeni	Okul Eğitiminin Sıkıcı Olması	4
	Para Kazanma Zorunluluğu	2
	Okul Eğitiminin Zor Olması	1
	İş yeri açabilme İmkânı	8
	Aile Büyüklerinin Yönlendirmesi	8
Çalıştığı bölümü tercih nedeni	İlköğretim Döneminde Okulda	3
	Yapılan Yönlendirmeler	
	Bu Meslekte Çalışan	3
	Arkadaşlarım	
	İlgi ve İsteğim	26
	Diğer	2
	Aldığı parayı ne yapıyor	Yarısını Aileme Veriyorum
	Tamamını Kendime Harcıyorum	17
	Biriktiriyorum	11
	Tamamını Aileme Veriyorum	1
Günde kaç saat çalıştığı	8 Saatten Az	6
	8-9 Saat	17
	10-11 Saat	19
	12 Saat ve Daha Fazla	8

Görüşme yapılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun erkek olduğu, çalışma yapılan öğrencilerin yaşlarının ortalama 15-24 yaş grubunda olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yaşadıkları ve mezun oldukları okulların ağırlıklı olarak il merkezleri olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun (32) ortaokul mezunu olduğu ortadadır. Çıraklık eğitim merkezinde eğitim almayı çoğunluk olarak meslek öğrenmek amacı ile seçen öğrencilerin, çalıştıkları bölümleri ise farklı sebeplerden seçtikleri görülmektedir. Bu sebeplerin başında iş yeri açabilme imkânlarının olması ve aile büyüklerinin yapmış olduğu yönlendirmelerden etkilenmeleri gelmektedir. Öğrencilerin yaklaşık yarısının (21) kazandığı paranın yarısını ailesine verdiği, tamamını kendine harcayan öğrencilerinde (17) diğer çoğunluğu oluşturdukları, aldığı parayı kendisi için değerlendirmeden direk ailesine veren bir öğrencinin olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ortalama 8-11 saat aralığında çalıştığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3.2: Çırak öğrencilerin ailesel bilgileri

Bilgiler	Grup	n
Anne- baba durumu	İkisi de sağ	44
	Anne yaşıyor, baba yaşamıyor	6
Kiminle yaşadığı	Anne ve baba ile	35
	Anne İle	4
	Baba İle	1
	Aile Büyüğü	3
	Diğer	7
Anne mesleği	İşsiz	44
	İşçi	5
	Emekli	1
Anne eğitim durumu	İlkokul mezunu	26
	Ortaokul mezunu	15
	Lise mezunu	3
	Yüksekokul mezunu	1
	Okuryazar değil	5
Baba eğitim durumu	İlkokul mezunu	24
	Ortaokul mezunu	13
	Lise mezunu	10
	Yüksekokul mezunu	2
	Okuryazar değil	1

Tablo 3.2 incelendiğinde annesi ve babası sağ olan 44 öğrenci, annesi yaşayıp babası vefat etmiş olan 6 öğrenci olduğu görülmektedir. Öğrencilerden bir kısmı anne ve babası ile yaşadığı (35), 4 öğrencinin anne ile yaşadığı, 1 öğrencinin baba ile yaşadığı, 3 öğrencinin babaanne, dede gibi aile büyüğü ile yaşadığı görülmektedir. Yedi öğrencinin yaşının büyük olduğu ve kendi ailesi ile yaşadığı belirtilmiştir. 44 öğrencinin annesinin çalışmadığı, 5 öğrencinin annesinin işçi olduğu ve 1 öğrencinin annesinin emekli olduğu

anlaşılmaktadır. Öğrencilerin anne ve baba eğitim durumlarının ağırlıklı olarak ilkokul mezunu olduğu görülmektedir.

Çalışma yapılan çırak öğrencilerin demografik bilgilerinin bulunduğu ayrıntılı tablo Ek 1’de yer almıştır. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan işveren- usta öğreticilerin kişisel bilgilerine ait veriler Tablo 3.3’de verilmiştir.

Tablo 3.3: İşveren- usta öğreticilere ilişkin kişisel bilgiler

Meslek	Kaç Yıldır Sektörde	Katılımcılar	n
Güzellik Uzmanı	(İŞ1):23 yıl (İŞ3):5 yıl (İŞ4):23 yıl	(İŞ1)(İŞ3)(İŞ4)	3
Bayan Kuaförü	(İŞ12): 30 yıl (İŞ18): 30 yıl	(İŞ12)(İŞ18)	2
Erkek Kuaförü	(İŞ17): 20 yıl (İŞ19): 28 yıl (İŞ20): 28 yıl (İŞ23): 30 yıl	(İŞ17)(İŞ19)(İŞ20)(İŞ23)	4
Elektrik-Elektronik	(İŞ11): 27 yıl (İŞ12): 30 yıl (İŞ13): 13 yıl (İŞ16): 15 yıl (İŞ11): 30 yıl (İŞ11): 30 yıl	(İŞ11)(İŞ12)(İŞ13) (İŞ16)(İŞ22)(İŞ24)	6
Makine Bakım Onarım	(İŞ5): 26 yıl	(İŞ5)	1
Oto Tamirciliği	(İŞ6): 30 yıl	(İŞ6)	1
Ön Düzen Ayarlayıcılığı	(İŞ7):15 yıl	(İŞ7)	1
Bobinaj	(İ9): 26 yıl	(İŞ9)	1
Bilgisayar	(İ17): 20 yıl	(İŞ17)	1
Kantin	(İ25): 5 yıl	(İŞ25)	1

Tablo 3.3 incelendiğinde çalışma grubunda yer alan işveren- usta öğreticilerin meslekleri ve kaç yıldır bu meslekleri icra ettikleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır. İşveren-usta öğreticilerin üçü güzellik uzmanı olup, iki tanesi bayan kuaförü, dört tanesi erkek kuaförü, altı tanesinin ise elektrik- elektronik meslek dallarından olduğu makine bakım onarım, oto tamirciliği, ön düzen ayarlayıcılığı, bobinaj, bilgisayar ve kantin meslek dallarından ise birer kişi oldukları görülmektedir. İşveren- usta öğreticilerin sektörde buldukları yıllara bakıldığında; 2 katılımcının 1-5 yıl, 3 katılımcının 11-15 yıl, 2 katılımcının 16-20 yıl, 2 katılımcının 21-25 yıl, 11 katılımcının ise 26-30 yıldır sektörlerinde mesleklerini icra ettikleri görülmektedir. Görüşme yapılan işveren- usta öğreticilerin büyük bir çoğunluğunun mesleklerinde uzun yıllardır çalıştıkları anlaşılmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan yönetici-öğretmenlerin kişisel bilgilerine ait veriler Tablo 3.4'te verilmiştir.

Tablo 3.4: Yönetici- öğretmenlere ilişkin kişisel bilgiler

Yönetici-Öğretmen Kadrolarından Hangisinde Olduğu	Branş	Meslek Yılı	Mesleki Eğitim Merkezinde Görev Süresi	Katılımcılar	n
Öğretmen	Elektrik Elektronik	28	28	(ÖG4)	6
Öğretmen	Teknolojileri	33	33	(ÖG5)	
Öğretmen		29	24	(ÖG8)	
Öğretmen		29	15	(ÖG9)	
Öğretmen		32	32	(ÖG13)	
Öğretmen		28	28	(ÖG17)	
Müdür	Giyim Üretim Tek.	29	29	(Y1)	4
Müdür Yardımcısı		22	2	(Y2)	
Öğretmen		19	19	(ÖG12)	
Öğretmen		21	2	(ÖG18)	
Öğretmen	Motorlu Araçlar	32	32	(ÖG6)	2
Öğretmen	Teknolojisi	28	6	(ÖG7)	
Öğretmen	Makine teknolojisi	30	30	(ÖG3)	2
Öğretmen		24	20	(ÖG11)	
Öğretmen	Mobilya ve İç Mekân T.	25	25	(ÖG16)	2
Müdür yardımcısı	Mobilya ve İç Mekân T.	29	24	(Y10)	
Öğretmen	Yiyecek İçecek Hizmetleri	20	5	(ÖG14)	1
Müdür yardımcısı	Muhasebe ve Finansman	13	9	(Y15)	1
Müdür yardımcısı	Türkçe	15	5	(Y19)	1
Öğretmen	Güzellik ve Saç Bakım Hiz.	5	5	(ÖG20)	1

Tablo 3.4 incelendiğinde çalışma grubunda yer alan yönetici ve öğretmenlerin branşları, yönetici- öğretmen kadrolarından hangisinde çalıştığı, öğretmenlikteki meslek yılları ve mesleki eğitim merkezinde ne kadar süredir çalıştıkları ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Katılımcılardan beş tanesi yönetici, 10 tanesi öğretmen olarak görev yapmaktadır. Yöneticilerden iki kişi kadın üç kişi erkektir. Öğretmenlerden yedi tanesi kadın, on üç tanesi erkektir. Yönetici- öğretmenlerden altı kişi elektrik elektronik teknolojileri, dört kişi giyim üretim teknolojisi, iki kişi motorlu araçlar teknolojisi, iki kişi makine teknolojisi, iki kişi mobilya ve iç mekân tasarımı öğretmeni olduğu, yiyecek içecek hizmetleri, muhasebe ve finansman, Türkçe, güzellik ve saç bakım hizmetleri alanlarında da birer kişiden oluştuğu görülmektedir. Yönetici ve öğretmenlerin mesleki eğitim merkezindeki görev sürelerine bakıldığında; yedi katılımcının 1-10 yıl, üç katılımcının 11-20 yıl, yedi katılımcının 21-30 yıl, üç katılımcının 31 ve üstü hizmet yılı boyunca mesleki

eğitim merkezlerinde çalıştıkları anlaşılmaktadır. Görüşme yapılan yönetici- öğretmenlerin görev sürelerine bakıldığında büyük çoğunluğun öğretmenlik mesleğinde uzun zamandır buldukları ve yine birçoğunun uzun senelerdir mesleki eğitim merkezlerinde çalışmış oldukları görülmektedir.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik alışmaları

Araştırmada geçerlik kapsamında, i geçerlik için bireysel görüşme yöntemi sonucunda yazılı hale getirilen veriler katılımcıların onayına sunulmuştur. Katılımcıların yazılı hale getirilmiş görüşlerini okuyarak, ekleme ya da çıkarma yapmak istedikleri bölümleri belirlemeleri istenmiştir. Katılımcılardan kontrol ettikleri görüşlerine ekleme yapanlar olmuştur. Araştırma verileri uzman incelemesine sunulmuştur. Dış geçerlik kapsamında araştırmaya dâhil edilen katılımcılar her çalışma grubundan rastgele seçilmiştir. Çalışmada, güvenilirliği ve veri tutarlılığının sağlanabilmesi için meslektaş görüş ve önerilerine raporlaştırma süreçlerinde başvurulmuştur. Araştırmada elde edilen verilerin ve yapılan analizlerin sonucunda oluşturulan temalar uzman görüşü alınarak alanyazın bulguları ile karşılaştırılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmada verilerin analizinde elde edilen bulgular 3 temel başlık altında ele alınmıştır. Birinci bölümde mesleki eğitim merkezinde okuyan çırak öğrencilerin mesleki eğitimde yaşanan sorunları ve çözüm önerileri, ikinci bölümde mesleki eğitim merkezine çırak öğrenci gönderen işveren ve usta öğreticilerin mesleki eğitimde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine, üçüncü bölümde mesleki eğitim merkezi yönetici ve öğretmenlerinin mesleki eğitimde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine, dördüncü alt amaçta yer alan çözüm önerilerine ilişkin görüşler her başlık altında yer almıştır.

4.1. Mesleki Eğitim Merkezinde Okuyan Çırak Öğrencilerin, İşverenleri ve Okul Tarafından Aldıkları Mesleki Eğitim Süreci Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Yapılan görüşmelerde katılımcılara mesleki eğitim merkezinde buldukları olumlu yönler, mesleki eğitimde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri, çalıştıkları iş yerlerinde yaşadıkları olumlu-olumsuz durumlar, bu olumsuz durumların kaynakları ve çözüm önerileri ile ilgili sorular yönetilmiş, analizleri yapılarak ulaşılan bulgular yorumlanmıştır.

4.1.1. Çırak Öğrencilerin Mesleki Eğitim Merkezinde Olumlu Buldukları Yönler

Mesleki eğitim merkezinde okuyan çırak öğrencilerin mesleki eğitim merkezinde gördükleri olumlu durumlara ilişkin görüşleri değerlendirilmiş, elde edilen bulgular Tablo 4.1'de yer almıştır.

Tablo 4.1: Çırak öğrencilere göre mesleki eğitim merkezinin olumlu yönleri

Olumlu Yönler	Katılımcılar	n
Meslek Öğretme ve İstihdam Sağlama	(OK2)(ÖK5)(ÖE12)(ÖE15)(ÖE16)(ÖE17)(ÖE22) (OE26)(ÖK32)(OK33)(ÖE38)(ÖE40)(ÖE43)(ÖE48)	14
Öğretmen İlgisi ve Yaklaşımı	(ÖK7)(ÖK8)(ÖK9)(ÖE14)(ÖE18)(ÖE19)(ÖE21)(ÖE24) (ÖE25)(ÖE29)(ÖE31)(ÖK37)(ÖE44)(ÖE45)	14
İyi Eğitim İmkânı	(ÖK4)(ÖK6)(ÖE23)(ÖK27)(ÖE41)	5
Mesleki Gelişim	(ÖK1)(ÖK3)(ÖK46)	3
Kolay Olması	(ÖE10)(ÖE20)(ÖE30)(ÖE34)	4
Sorun Yaşamama	(ÖE39)	1
Olumlu Yön Bulunmaması ve Eksikler	(ÖE42)	1

Tablo 4.1 incelendiğinde mesleki eğitim merkezinde okuyan çırak öğrencilerden alınan cevaplara göre; meslek öğretme ve istihdam sağlama (14), öğretmen ilgi ve yaklaşımları (14), okul ortamı ve şartları (8), iyi eğitim imkânı (5), mesleki gelişim (3),

olumlu yön bulunmaması ve eksikler (4), kolay olması (1), sorun yaşamama (1) gibi durumlardan dolayı mesleki eğitim merkezini olumlu buldukları görülmüştür. Meslek öğreterek sektöre istihdam sağlamasını olumlu yönlerinden biri olarak gören bir öğrenci bu konuda;

‘Ortaokuldan sonra okula devam etmediğimiz için kendimizi burada geliştirdik. Aynı zamanda işyerlerinde çalışarak meslek öğrendik. İşsiz kalmıyoruz. Okul derslerin yanında bizim kendimizi geliştirmemizde çok fayda sağladı (ÖK5)’ derken başka bir öğrenci;

‘Okul okuyamadık bu eksikliğini burada gideriyoruz. Hem de meslek öğreniyoruz. Bize psikolojik olarak katkısı çok. Kendimizi değerli hissettiriyor (ÖE15)’ demiştir. Başka bir öğrenci ise;

‘Meslek öğrenme güzelliğinin olması ve meslek sahibi olmak (ÖE43)’ görüşünü bildirirken, bir diğeri;

‘Bir gün okula bir gün işletmeye gidiyorum. Uygulamalı şekilde mesleğimi öğreniyorum. Okul bitse işim hazır. Aynı işyerinde çalışmaya devam edeceğim (ÖE48)’ demiştir. Öğretmenlerin öğrencilere karşı tutum ve yaklaşımının mesleki eğitim merkezlerinin olumlu yönlerinden biri olarak gören bir öğrenci;

‘Burada öğretmenler çok ilgili. Annem babamdan görmediğim ilgiyi görüyorum. Kendimi geliştiriyorum. Meslek öğreniyorum (ÖK8)’ şeklinde cevap verirken, başka bir katılımcı ise;

‘Hocalar gayet anlayışlı ve sorunumuzu paylaşabiliyorum (ÖE18)’ demiştir. Başka bir öğrenci;

‘Öğretmenlerin bizim sorunlarımıza çare bulması bize yardımcı olması (ÖE25)’ şeklinde görüşünü belirtirken, bir diğer öğrenci ise;

‘Öğretmenlerin öğrenciler üzerinde emeği çok fazla. Çok sabırlı davranmaları (ÖE44)’ demiştir. Okul ortamı ve buldukları şartları beğendiklerini belirten bir öğrenci;

‘Okul haftada bir gün ben zaten okumayı sevmiyorum. Diğer günleri işteyim. Okula geldiğim gün kafam dağılıyor. Okulda yemek bedava. Her türlü ilgileniyorlar (ÖE13)’ demiş, başka bir katılımcı;

'Okulun sağlamış olduğu tüm imkânları seviyorum, beğeniyorum (ÖK47)' demiştir. Mesleki eğitim merkezlerinin iyi eğitim imkânlarına sahip olması ve mesleki yönlendirme yapması düşüncesiyle mesleki eğitim merkezlerinden memnun olduklarını söyleyen öğrencilerden bir tanesi;

'Okul düzeyinde eğitimimiz tam alma imkânlarımız var ve meslek öğreniyoruz (ÖK6)' demiş, başka bir öğrenci;

'Öğrenciye her zaman destekli olunması, ustalığa doğru yönlendirmesi (ÖE23)' demiştir. Başka bir katılımcı ise;

'Eğitimin samimi ve verimli olması (ÖK27)' şeklinde düşüncelerini belirtmiştir. Var olan bilgilerin güncellenerek yeni tecrübe kazanan öğrenciler kendilerini geliştirme fırsatı bulmalarından dolayı mesleki eğitim merkezlerinden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci;

'Mesleki bilgilerimi güncellemiş oldum. Ayrıca bu gittiğim zaman zarfı içinde bana yeni tecrübelerde kattı (ÖE1)' derken başka bir öğrenci ise;

'Kendimizi geliştirme imkânımız var. Var olan değişiklikleri öğrenebiliyoruz. (ÖK3)' diyerek görüş bildirmiştir. Eğitim anlamında mesleki eğitim merkezlerini diğer okullardan daha kolay bir öğrenci ise;

'Diğer liselere göre kolay buluyorum (ÖE10)' demiştir. Mesleki eğitim merkezinde beğendikleri yönler sorulduğunda olumsuz cevaplar veren öğrencilerde olmuştur. Bu konuda bir öğrenci;

'Futbol sahamız eksik, spor yapamıyorum (ÖE42)' şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcıların görüşleri genel olarak incelendiğinde mesleki eğitim merkezlerinin; öğrencilere meslek öğreterek sektöre istihdam sağlaması ve böylelikle iş bulma imkânı yaratması, öğretmenlerin öğrencilere karşı sergiledikleri olumlu yaklaşımlar öğrenciler tarafından en çok beğenilen yönleri olmuştur. Yine öğrencilerin okul olanak ve şartlarından memnun olmaları ve mesleki eğitim merkezlerinden iyi eğitimler alarak mesleki gelişimlerini sağladıklarını düşündükleri görülmüştür. Katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda, öğrencilerin sorun yaşamaması ve mesleki eğitim merkezlerinin diğer okullardan daha kolay bir yapıda olması nedeni ile öğrenciler tarafından beğenildiği görülmektedir. İş piyasasına gerekli olan ara eleman ihtiyacının sağlanması, bireylere

meslek edindirmek ve sektörde iş bulmasını sağlayarak istihdam yaratması mesleki eğitim merkezlerinin en büyük özelliği olduğu ortadadır. Bu sayede hem iş piyasası ihtiyacı olan eleman eksikliğini gidermekte hem de öğrenciler meslek öğrenerek iş bulmaktadırlar. Mesleki eğitimi tamamlamış olan birçok öğrenci okulları bittiği zaman iş aramak zorunda kalmayacak olmaktan dolayı mesleki eğitimi faydalı bulmaktadırlar. Örgün eğitimi herhangi bir sebepten tamamlayamamış olan öğrencilerin mesleki eğitim merkezlerinde lise diploması alma şansına sahip olması, lise diploması almasalar bile meslek edinerek o mesleğe dair belgeleri almaya hak kazanmaları, öğrencilerin kendilerine duydukları özgüvenin artmasını sağlamaktadır. Öğrencilerin okulda buldukları zaman içerisinde kendilerini mutlu hissettikleri ve öğretmenlerinden görmüş oldukları ilgi ve alakanın onların hayatlarına dokunduğu ortadadır. Örgün eğitimi tamamlamış olsa dahi mesleki eğitim kurumlarından eğitim alma şansı olan meslek çalışanlarının da mesleklerindeki yenilikleri takip ederek bilgilerini güncelledikleri görülmüştür. Bu mesleki eğitimin iş piyasasındaki herkese hitap ettiğinin göstergesidir. Eğitim almış oldukları okuldan memnun oldukları anlaşılan öğrencilerin yanında, okuldaki eksiklerden ve sosyal olanaklara ihtiyaç duyduklarından da bahseden katılımcı görülmektedir. Öğrenciler her ne kadar buldukları ortamdan memnun olsalar da sürekli değişim gösteren mesleki eğitim gerekliliklerine göre kurumun eğitim ve ortamının güncellenmesi yapılması gerektiği söylenebilir.

4.1.2. Çıracak Öğrencilerin Mesleki Eğitim Merkezinde Karşılaştıkları Sorunlar

Mesleki eğitim merkezinde okuyan çıracak öğrencilerin mesleki eğitim merkezinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin bulgular Tablo 4.2' de yer almaktadır. Tablo 4.2 incelendiğinde mesleki eğitim merkezinde okuyan öğrencilerden alınan cevaplara göre; atölye ihtiyaç ve eksikleri (7), öğrencilerin sorumsuz davranışları (5), kültür dersleri (4), okul şartları (3), çalışma şartları (3), eğitim günü (2), farklı insan yapıları (1) gibi konularda sıkıntı yaşadıkları görülmüştür. Katılımcılardan 21 öğrenci ise sorun yaşamadığını belirtmiştir.

Tablo 4.2: Çıracak öğrencilerin mesleki eğitim merkezinde karşılaştıkları sorunlar

Sorunlar	Katılımcılar	n
Atölye İhtiyaç ve Eksikleri	(ÖE1)(ÖK3)(ÖK4)(ÖK6)(ÖE14)(ÖE26)(ÖK33)	7
Öğrencilerin Sorumsuz Davranışları	(ÖE17)(ÖE18)(ÖE19)(ÖE21)(ÖE42)	5
Kültür Dersleri	(ÖK5)(ÖK8)(ÖE13)(ÖE24)	4
Okul Şartları	(ÖE35)(ÖE43)(ÖE44)	3
Çalışma Şartları	(ÖE34)(ÖE36)(ÖK37)	3
Eğitim Günü	(ÖE15)(ÖE29)	2
Farklı İnsan Yapıları	(ÖK2)	1
Sorun Yaşamıyorum	(ÖE7)(ÖE10)(Ö11)(ÖE12)(ÖE16) (ÖE20)(ÖE22)(ÖE23)(ÖE25)(ÖK27) (ÖE31)(ÖE38)(ÖE39)(ÖE40) (ÖE41)(ÖK45)(ÖK46)(ÖK47)(ÖE48)(ÖK49)(ÖK50)	21

Atölye ihtiyaç ve eksiklerinden dolayı okulda gördükleri eğitimde eksiklik hisseden öğrencilerden bir tanesi;

'Pratik uygulamaları yapmak için bazı araç ve gereçlerin olmaması (ÖE1)' derken, başka bir öğrenci;

'Atölye imkânlarımız kısıtlı olması. Uygulama dersleri yapamıyoruz (ÖK3)' demiştir. Yine başka bir katılımcı;

'Uygulama yapabilmek için yeterli cihazlar yok (İK4)' şeklinde cevap verirken, başka bir öğrenci;

'Uygulama alanlarımız daha fazla olsun isterdim. Çünkü hocamız bazı şeyleri anlatıyor ilgimi çekiyor ama o işin malzemesi olmuyor yapamıyoruz (ÖK33)' cevabını vermiştir. Diğer öğrencilerin sorumsuz davranışlarından dolayı sorunlar yaşandığını belirten bir öğrenci;

'Öğrenciler çok şımarık (ÖE18)' demiş, başka bir öğrenci;

'Öğrencilerin kendi aralarında kavga etmesi ve argo konuşması (ÖE19)' diyerek görüş belirtirken, yine başka bir katılımcı;

'Bazı öğrenciler disiplinsiz, saygısız (ÖE21)' şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Mesleki eğitim merkezinde okutulan kültür derslerinde sorun yaşayan öğrencilerden bir tanesi bu konu hakkında;

'Biz okula adapte konusunda sıkıntılar yaşadık. Zaten zamanında okumadık okulda teorik dersler olunca zorlandığımız dersler oldu. Matematik mesela... (ÖK5)' derken, başka bir öğrenci;

'Okulda derslerim zaten iyi değildi. Burada da kültür dersleri var zor geliyor. Ama hocalar anlayış gösteriyor. Okula geldiğim gün tek izin günüm bu da okul isteğimi kırıyor (ÖK8)' demiştir. Okul şartlarından kaynaklanan sorunlar yaşadıklarını belirten bir öğrenci;

'Temiz olmaması, kantinde fazla çeşit olmaması (ÖE43)' diyerek sıkıntılarını belirtmiş, başka bir öğrenci ise;

'Okul bahçesinin yetersiz olması (ÖE44)' demiştir. Mesleki eğitim merkezlerinde karşılaştıkları sorunlar sorulduğunda bir öğrenci;

'Devamsızlık sınırı az, maaş az (ÖE34)' demiştir. Başka bir öğrenci ise;

'Çalışma şartlarına uyum sağlamakta güçlük çekmekteyiz (ÖK37)' diyerek görüş belirtmiştir. Okulda verilen eğitim gününün haftada bir gün olmasından kaynaklı sıkıntı yaşadıklarını belirten bir öğrenci;

'Hafta da bir gün gitmek bazen iyi bazen kötü. İş ortamında olduğumuz için tekrar öğrenci olmak zor geliyor. Buda bazı öğrencilere sıkıntı. Düzensizlik yapıyorlar (ÖE15)' demiştir. Farklı yapılarda insanlarla bir arada bulunmak ve paylaşım halinde olmak konusunda bir katılımcı;

'Kültür ve seviye farkı olan insanlarla ortak nokta paylaşımı (ÖK2)' şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Mesleki eğitim merkezine devam eden çırak öğrencilerden elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde; öğrencilerin büyük bir bölümünün sorun yaşamadığı, bir diğer bölümünün ise en büyük sorunu atölye ihtiyaç ve eksiklerinden ve öğrenci davranışlarında görülen sorumsuz hareketlerinden yaşadığı anlaşılmaktadır. Mesleki eğitimde özellikle matematik gibi kültür derslerinin olmasının yanında, öğrencilerin çalışma şartlarında problemler yaşandığı gibi, okul bazlı sorunların da olduğu görülmüştür. Okul ortam ve şartlarında görülen eksikler öğrenciler tarafından dile getirilirken, okul eğitim gününün haftada bir gün olması, iş sahalarında çalıştıkları için okula adapte olamamalarına neden olduğu söylenebilir. Mesleki eğitim okullarında atölyelerin yenilenmesi ve ekipmanların güncellenerek çırak öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde düzenlenmesi gerektiği ortadadır. Mesleki eğitime ve bir iş yerinde çalışma

durumuna zor adapte olan öğrenci için okulda eğitim aldıkları atölyelerin güncel ve ilgisini çekecek düzeyde olması gerekmektedir. Mesleki eğitim sisteminde var olan matematik ve meslek matematiği, Türkçe gibi kültür dersleri her ne kadar öğrenciler için sorun teşkil etseler de bu dersler olması gereken temel düzeyde verilmektedir. Örgün eğitimde kültür derslerinden sıkıntı yaşadığı ve yapamadığı için uzaklaşan öğrencinin, mesleki eğitim merkezinde tekrar bu dersleri almak istemeyip eğitime ön yargılı başladığı görülmüştür. Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre kültür dersi öğretmenlerinin onlara bu dersleri daha kolay ve anlaşılır şekilde verdiği anlaşılmaktadır. Çeşitli sebeplerden dolayı okul eğitimini yarıda bırakarak mesleki eğitime devam eden öğrencileri kazanmak amacı ile okula geldikleri günlerde onlara ferah, temiz ve donanımlı atölyelerde eğitim ortamı hazırlamak, ilgi ve alakadan yoksun oldukları düşüncesi ile de her konuda destekçileri olmak gerektiği ortadadır.

4.1.3. Çıracak Öğrencilerin Mesleki Eğitim Merkezinde Karşılaştıkları Sorunların Kaynakları

Mesleki eğitim merkezinde okuyan çıracak öğrencilerin, mesleki eğitim merkezinde karşılaştıkları sorunların kaynaklarına ilişkin bulgular Tablo 4.3'te yer almaktadır.

Tablo 4.3: Çıracak öğrencilerin mesleki eğitim merkezinde karşılaştıkları sorunların kaynakları

Sorunların Kaynakları	Katılımcılar	n
Okul Kaynaklı	(ÖE1)(ÖK2)(ÖK3)(ÖE4)(ÖK5)(ÖK6)(ÖE13) (ÖE14)(ÖE18)(ÖE29)(ÖK32)(ÖK33)(ÖE34) (ÖE35)(ÖE42)(ÖE43)(ÖE44)(ÖE50)	18
İşveren Kaynaklı	(ÖK9)(ÖE10)(ÖK37)	3
Okul İşveren Kaynaklı	(ÖK8)(ÖE26)	2
Öğrenci Kaynaklı	(ÖE19)(ÖE24)	2
Kendimden Kaynaklı	(ÖK7)	1
Sorun Yaşamıyorum	(ÖE11)(ÖE12)(ÖE16)(ÖE17)(ÖE20)(ÖE21) (ÖE22)(ÖE23)(ÖE25)(ÖK27)(ÖK28)(ÖE30) (ÖE31)(ÖE36)(ÖK37)(ÖE38)(ÖE39)(ÖE41) (ÖK45)(ÖK46) (ÖK47)(ÖE48)(ÖK49)	23
Olumlu Düşünüyorum	(ÖE15)	1

Tablo 4.3 incelendiğinde mesleki eğitim merkezinde okuyan çıracak öğrencilerden alınan cevaplara göre; okul kaynaklı sorunlar (18), işveren kaynaklı sorunlar (3), okul işveren kaynaklı sorunlar (2), kendimden kaynaklı sorunlar (1), öğrenci kaynaklı sorunlar (1), sorun yaşamıyorum (21) gibi konularda mesleki eğitim merkezinde yaşadıkları sorunların kaynaklarını belirtmişlerdir. Mesleki eğitim merkezinde okuyan öğrencilere

yaşadıkları sorunların kaynakları sorulduğunda olumlu düşünüyorum (1) şeklinde cevap veren öğrencide olmuştur. Mesleki eğitim merkezinde okul kaynaklı sorunlar yaşadıklarını belirten öğrencilerden bir tanesi;

‘Seviye farkı olan insanlar aynı sınıfta her şeyi aynı şekilde anlamıyor (ÖK2)’ şeklinde cevap verirken başka bir öğrenci;

‘Okul yönetimi ya da milli eğitim bu sorunu halletmesi lazım. Yeni atölyeler kurması lazım (ÖK3)’ demiş, başka bir öğrenci;

‘Biz Türkçe matematikte zaten zorlanıyoruz haftada bir gün okula gelip bu dersleri görüyoruz. Ders dinleyesimiz gelmiyor (ÖK5)’ şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. İşveren kaynaklı sorunlar yaşandığını belirten öğrencilerden bir tanesi;

‘İşverenler çalışma saatlerini yapılandırmalı. Sigorta yapmalı. Öğrencilerde daha istekli hale getirilmeli öncelikle aileleri bilinçlendirilmeli. Aile yapıları çok bozuk. Görüyoruz. Bu da davranışlara yansıyor (ÖK9)’ derken, başka bir katılımcı;

‘Okula izin günümüzde gelmemizi istiyorlar (ÖE10)’ demiştir. Yaşanan sorunların okul ve işveren kaynaklı olduğunu belirten bir katılımcı;

‘Patronlarımız ve okul arasında uyumsuzluk var. İzin günümde okul var. Okul diğer günlere ders koyarsa bu sefer patron göndermek istemiyor (ÖK8)’ demiştir. Yaşanan sorunların diğer öğrenci arkadaşları tarafından kaynaklandığını belirten bir katılımcı;

‘Arkadaşlar çok küfürlü konuşuyorlar (ÖE19)’ diyerek cevap vermiştir. Kendinden kaynaklı sorun yaşadığını belirten bir öğrenci;

‘Diğer öğrenciler sorumsuz saygısız olunca bende problem yaşıyorum. Hem arkadaş ortamı hem de ders ortamında. Artık öğrenciler çok laçka (ÖK7)’ demiştir. Mesleki eğitim merkezinde okuyan çırak öğrencilere mesleki eğitim merkezinde yaşadıklarının sorunların kaynakları sorulduğunda, olumlu cevap veren bir katılımcı bu konuda;

‘Okul okuyamadık bu eksikliğimizi burada gideriyoruz. Hem de meslek öğreniyoruz. Bize psikolojik olarak katkısı çok. Kendimizi değerli hissettiriyor (ÖE15)’ demiştir. Bu bölümde elde edilen bulgular genel olarak incelendiğinde; özellikle okuldaki atölyelerin güncellenerek öğrencilerin mesleki gelişim süreçlerinin desteklenmesi

gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Öğrenciler çalıştıkları işyerlerinde ne kadar uygulamalı eğitim alsalar da okul günlerinde de sınıf ortamından çok atölyelerde vakit geçirmek istemektedirler. Bunun nedeni olarak hem atölyelerde farklı uygulamalar yapmak hem de işlemek istemedikleri teorik derslerden uzaklaşmak istemeleri olarak gösterilebilir. Örgün eğitimlerinde kültür derslerinde sıkıntı yaşayan öğrencilerin meslek okullarında da tekrar bu dersi işlemek istemedikleri görülmektedir. Meslek öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde, öğrencilerin meslek derslerini de teorik olarak işlemekten kaçtıkları ve modül içeriklerinin bir kısmının fazla, bir kısmının yetersiz olduğu belirlenmiştir. Bu nokta da kültür derslerini ve meslek derslerinin teorik kısımlarını işlerken modül içeriklerinin yoğunluğuna göre değil öğrencilerin seviyelerine göre anlatılması faydalı olabilir. İşverenler ile sigorta, çalışma saatleri ve özlük hakları gibi konularda sorun yaşayan öğrencilerin çalıştıkları işyerlerinde yapılandırılmalar yapılarak, okul-işveren arasında okul ders günü gibi konularda daha sağlıklı bir iletişim olması gerektiği görülmektedir. Öğrencilerin en büyük sıkıntıyı bir meslek dalında çalışmaya alışma sürecinde yaşadıkları baz alınır ise işverenlere bu konuda büyük iş düştüğü söylenebilir. Meslek odaları ile görüşmeler yapılarak işverenlerin bu konu hakkında bilgilendirilmesi, çırak öğrencilerin okul günlerini izin günleri hariç bir günde yapılması ve belirli bir ücretin altında çırak öğrenci çalıştırılmamasının sağlanması çalışmaları yapılabilir. Yine öğrenci davranışlarından kaynaklanan sorunlar da dikkat çektiğinden öğrencilere sosyal ve psikolojik olarak yönlendirilme yapılmasının faydalı olacağı görülmüştür. Aile eğitimlerinin yanı sıra okul rehberlik servisinin de öğrencilere okul günlerinde gerekli rehberlik hizmetlerini gerçekleştirmesi bu konuda destekleyici olabilir. Öğrencilere okul ortamında sosyalleşecekleri alanlar oluşturmak, onları sosyal aktivitelere yönlendirmenin de bu konuda yardımcı olacağı söylenebilir.

4.1.4. Çırak Öğrencilerin Çalıştıkları İşyerlerinde Beğendikleri Yönler

Mesleki eğitim merkezinde okuyan çırak öğrencilerin çalıştıkları işyerinde beğendikleri durumlara ilişkin bulgular Tablo 4.4'te yer almaktadır.

Tablo 4.4 incelendiğinde mesleki eğitim merkezinde okuyan çırak öğrencilerden alınan cevaplara göre; iş yeri ortamı (22), mesleki gelişimime destek (9), meslek öğrenmem (5), beğendiğim yönü yok (6), eleman eksikliği (2) gibi konulardan dolayı çalıştıkları iş yerlerinde beğenip beğenmedikleri yönleri açıklamışlardır.

Tablo 4.4: Çırak öğrencilerin çalıştıkları işyerlerinde beğendikleri yönler

Olumlu Yönler	Katılımcılar	n
İş Yeri Ortamı	(ÖK4)(ÖK6)(ÖK8)(ÖE11)(ÖE14)(ÖE15)(ÖE18)(ÖE19) (ÖE24)(ÖE25)(ÖK28)(ÖK32)(ÖK33)(ÖE34)(ÖE36) (ÖK37)(ÖE39)(ÖE41)(ÖE42)(ÖK46)(ÖK47)(ÖK49)	22
Mesleki Gelişimime Destek	(ÖE1)(ÖK2)(ÖK5)(ÖE15)(ÖE23)(ÖE29)(ÖE31)(ÖE43)(ÖE48)	9
Meslek Öğrenmem	(ÖE21)(ÖE38)(ÖE40)(ÖK45)(ÖK5)	5
Beğendiğim Yönü Yok	(ÖE10)(ÖE20)(ÖK27)(ÖE30)(ÖE35)(ÖE44)	6
Eleman Eksikliği	(ÖK3)(ÖE26)	2

Çalıştığı iş yerini ortam ve çalışan rahatlığı olmasından dolayı beğendiğini belirten bir öğrenci;

‘Bizimle aile gibiler. Her şeyimle ilgili patronum var. Meslek öğretmeye çalışıyorlar. Hatta bazı günler birlikte bir şeyler yapıyoruz. Bu beni mutlu ediyor (ÖK8)’ derken başka bir öğrenci;

‘Bir aile gibi olmak. Çalışma ortamında eğlenerek çalışmak (ÖE11)’ demiştir. Başka bir katılımcı ise;

‘Performans ve çalışma şartları, saatleri güzel buluyorum (ÖK28)’ şeklinde görüş bildirirken, bir diğer öğrenci ise;

‘Yemek konusunda sorun yaşamıyorum ve iş yeri sorumlusu her konuda idare edebiliyor (ÖE16)’ diyerek görüşlerini belirtmiştir. Çalıştıkları işyerlerinde patronlarının işlerinde tecrübeli olduğunu, mesleki gelişimlerine destek verdiklerini, onların mesleklerini öğrenmeleri için isteyerek yardım ettiklerini ve çalışma şartlarını iyileştirdiklerini belirten bir öğrenci;

‘İyi ve tecrübeli ustalarla çalışıyorum. Sanatımı icra ederken ustalarımın bana desteği....(ÖE1)’ derken, başka bir öğrenci;

‘Maaşımı zamanında alıyorum. Şu an sigortam yok ama çok iş öğrendim. Bize her türlü yol gösteriyorlar (ÖE15)’ demiştir. Yine başka bir öğrenci bu konuda;

‘Ustaların isteyerek bize mesleği öğretmeleri (ÖE29)’ şeklinde görüşlerini belirtirken, başka bir öğrenci ise;

‘Çok güzel meslek olması, patronumuzun bize olan saygısı, her konuda bize yardımcı olması(ÖE43)’ şeklinde cevap vermiştir.

Çalıştıkları işyerlerinde mesleklerini severek yaptıklarını ve bu sayede kalıcı öğrenmeler gerçekleştirdiklerini söyleyen katılımcılardan bir tanesi;

'İşimi severek yapıyorum, değişik işler geliyor, arıza çözüyoruz (ÖE21)' derken başka bir katılımcı ise;

'Mesleğimi yaparak öğreniyorum. Bu durum daha kalıcı daha iyi öğrenmeme yarıyor (ÖE38)' şeklinde cevap vermiş, başka bir öğrenci ise;

'İşyerinde bana iyi davranılıyor. İş yapıyor öğreniyorum. Okul bitiminde iş aramam gerekmiyor. Aynı işte çalışacağım (ÖE40)' demiştir. Çalıştıkları işyerlerinde genel olarak sorun yaşamadıklarını ancak çırak eleman eksikliğinden sıkıntılar yaşadıklarını belirten bir öğrenci ise;

'Kendi iş yerimiz olduğu için işveren sıkıntısı çekmiyorum. Sadece iş yoğunluğu ve çırak bulamama sorunu yaşıyoruz (ÖK3)' şeklinde cevap vermiştir. Mesleki eğitim merkezinde okuyan çırak öğrencilere çalıştıkları işyerlerinin beğendikleri yönleri sorulduğunda olumsuz cevaplar veren öğrencilerde olmuştur. Bu konuda bir katılımcı;

'Mesai saatlerinin uzun olması, sabah erken saatte gitmek (ÖK27)' demiş, başka bir öğrenci ise;

'Ekonomik olarak az para alıyoruz. Çalışma saatimiz fazla (ÖE35)' şeklinde cevap vermiştir. Çırak öğrencilerin birçoğunun çalıştıkları iş yerlerinde memnun oldukları konuların başında; patronlarının onların mesleki gelişimlerine destek sağlayarak, öğrencilerin işlerini severek yaparak öğrenmelerine ortam hazırlamaları gelmektedir. Çalışılan ustaların tecrübeli olması, kendi tecrübelerini isteyerek aktarmaya çalışmaları öğrencilerin meslek öğrenmelerine olumlu etki yapmıştır. Çalıştıkları işyerlerinde uygulama yaptıkça daha kalıcı öğrenmeler yaşadıklarını söyleyen öğrencilerin, mesleki eğitimleri bittikten sonra, iş arama zorluğu çekmemeleri de mesleki eğitimin dönütleri arasında olduğu söylenebilir. Yine öğrencilerin çalışma ortamlarında çalışan kişilerle olan yakınlığı, onların rahat bir ortamda olmalarını sağlamaktadır. İşverenlerin öğrencilere iş dışı konularda da yardımcı olmaları, onlara bir nevi aile ortamı yaratmaları, öğrencilerin işyerlerine daha çok aidiyet duygusu ile bağlanmalarını sağlamıştır. Mesleki eğitim merkezinde okuyan çırak öğrencilere işyerlerinde beğendikleri yönler sorulduğunda olumsuz cevap veren öğrencilerde olmuştur. Bu durumlar karşımıza; öğrencilerin uzun

çalışma saatlerine maruz kalmaları, maaşlarının az olması ve sigortalarının olmaması olarak çıkmaktadır.

4.1.5. Çıracak Öğrencilerin Çalıştıkları İşyerlerinde Karşılaştıkları Sorunlar

Mesleki eğitim merkezinde okuyan çırak öğrencilerin çalıştıkları işyerinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin bulgular Tablo 4.5’ te yer almaktadır

Tablo 4.5: Çıracak öğrencilerin çalıştıkları işyerlerinde karşılaştıkları sorunlar

Sorunlar	Katılımcılar	n
İşveren Kaynaklı	(ÖK5)(ÖK6)(ÖK7)(ÖK8)(ÖK9)(ÖE10)(ÖE15)(ÖE24) (ÖK27)(ÖE29)(ÖE34)(ÖE35)(ÖE1)(ÖK4)(ÖE13) (ÖE19)(ÖE21)(ÖE36)(ÖK37)(ÖE42)	20
Müşteri Memnuniyetsizliği	(ÖK3)(ÖE26)(ÖE44)(ÖE11)(ÖE14)(ÖE16)(ÖE18)(ÖE20)	8
İşyeri Ortamı	(ÖK2)(ÖK32)(ÖK33)(ÖK45)(ÖK46)(ÖE50)	6
Öğrenci Kaynaklı	(ÖE22)(ÖE23)(ÖE25)(ÖK28)(ÖE30)	5
Sorunum Yok	(ÖK3)(ÖE38)(ÖE39)(ÖE40)(ÖE41)(ÖE43) (ÖK47)(ÖE48)(ÖK49)	9
Olumlu Düşünceler	(ÖE12)(ÖE17)	2

Tablo 4.5 incelendiğinde mesleki eğitim merkezinde okuyan çırak öğrencilerden alınan cevaplara göre; işveren kaynaklı (12), müşteri memnuniyetsizliği (8), işyeri ortamı (6), öğrenci kaynaklı (3), sorunum yok (19), olumlu düşünceler (2) gibi konulardan dolayı çalıştıkları iş yerlerinde sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Çalıştıkları işyerinde işveren kaynaklı sorunlar yaşadıklarını belirten öğrencilerden bir tanesi;

‘Sigortamız yok, başta düşük ücretlerle çalışmaya başlıyoruz. Maaşımızın artması uzun zaman alıyor. Ve izin durumlarımız sıkıntı. Tek izin günümüzde okula gidiyoruz (ÖK5)’ derken başka bir katılımcı;

‘Maaşım şuan istediğim gibi değil. Ama iş öğrendikçe artıyor. Randevular olunca izin günümüzde de çalışıyoruz. Bu çok yoruyor (ÖK8)’ şeklinde cevap vermiştir. Başka bir öğrenci ise;

‘Sorunların tartışmayla çözülmesi ya da çözülmemesi. Geç vakte kadar çalışılması (ÖE10)’ diyerek görüş bildirirken, bir başka öğrenci ise;

‘Okul kaynaklı ve işveren kaynaklı. Okul patronlara geç saatlere kadar çalışmamamız gerektiği söylesin, kabul ettirsin. Patronda saatlerde esneme yapsın (ÖE34)’ şeklinde cevap vermiştir. Yaşadıkları bir başka sorunu iş ortamlarında çıkan problemler olarak gören bir katılımcı;

'İşyeri düzensiz, temizlik tam olmuyor (ÖE21)' derken başka bir öğrenci;

'Hak ettiğimiz değeri görmüyoruz (ÖE36)' demiştir. Bir başka öğrenci se;

'Hizmet sektörü olduğumuzdan çok yorucu olmaktadır (ÖK37)' şeklinde görüş belirtmiştir. Diğer bir öğrenci;

'Kalfa ile anlaşamıyorum (ÖE42)' şeklinde cevap vermiştir. Yaşadıkları müşteri memnuniyetsizliklerinden kaynaklı sorunlar yaşadıklarını belirten öğrencilerden bir tanesi bu konuda;

'Müşteriden kaynaklı sorunlar var (ÖK33)' şeklinde cevap verirken, bir diğer öğrenci;

'Olumsuz müşteriler(Yapılan işi beğenmemesi) (ÖK45)' cevabını vermiştir. Öğrenci kaynaklı sorunlar yaşandığını da belirten katılımcılardan bir tanesi;

'İşyerimize gelen çıraklar iş öğrenme isteği içerisinde olmuyorlar. Verimli olamıyorlar (ÖK3)' derken başka bir öğrenci;

'Kendimden kaynaklı. Daha fazla sosyal alan istiyorum. Çünkü dersler sıkıyor(Ö44)' demiştir. Bir başka katılımcı ise;

'Tek sorunumuz çırak bulamamak (ÖE26)' şeklinde cevap vermiştir. Mesleki eğitim merkezinde okuyan çırak öğrencilere çalıştıkları işyerlerinde karşılaştıkları sorunlar sorulduğunda, olumlu düşünceler söyleyen öğrencilerde olmuştur. Bu öğrencilerden bir tanesi;

'İş imkânı ve verdikleri değer (ÖE12)' şeklinde cevap vermiştir. Çırak öğrencilerin birçoğunun çalıştıkları iş yerlerinden memnun oldukları görülmüştür. Öğrencilerin sorun yaşadıkları konuların başında işveren kaynaklı sorunlar olduğu görülmektedir. İşverenlerin çırak öğrencilere sigorta yapmamaları, az maaş vermeleri ve öğrencilerin tek izin gününde okula gitmeleri öğrencilerin sorunları olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin çalışma ortamlarının düzensizliği, iş arkadaşları ile zaman zaman yaşadıkları problemler ve yaşadıkları müşteri memnuniyetsizlikleri gibi durumlarında olduğu anlaşılmaktadır. İşverenler tarafından öğrencilerin çalışma şartlarında iyileştirmelerin yapılması, aileler tarafından çocuklara biraz daha çalışma azminin verilmesi, okul tarafından da öğrencinin mesleki eğitim yönlendirmelerinin ortaklaşa yapılması gerektiği söylenebilir.

4.1.6. Çıracak Öğrencilerin Çalıştıkları İşyerlerinde Karşılaştıkları Sorunların Kaynakları

Mesleki eğitim merkezinde okuyan çırak öğrencilerin çalıştıkları işyerinde karşılaştıkları sorunların kaynaklarına ilişkin bulgular Tablo 4.6' da yer almaktadır.

Tablo 4.6: Çıracak öğrencilerin çalıştıkları işyerlerinde karşılaştıkları sorunların kaynakları

Sorunların Kaynakları	Katılımcılar	n
İşveren Kaynaklı	(ÖK4)(ÖK6)(ÖK8)(ÖE10)(ÖE19)(ÖE21) (ÖE24)(ÖE35)(ÖE36)(ÖE46)	10
Kendimden Kaynaklı	(ÖE1)(ÖK7)(ÖE13)(ÖK32)(ÖK37)(ÖE44)	6
Çalışma Şartları	(ÖE15)(ÖK27)(ÖE29)	3
Müşteri Kaynaklı	(ÖK33)(ÖK45)(ÖE50)	3
Öğrenci Kaynaklı	(ÖK2)(ÖE26)	2
Okul ve İşveren Kaynaklı	(ÖK5)(ÖE34)	2
Okul Kaynaklı	(ÖK3)	1
İşveren ve Aile Kaynaklı	(ÖK9)	1
Kendimden Kaynaklı- Okul- İşveren K.	(ÖE42)	1
Sorun Yaşamıyorum	(ÖE11)(ÖE12)(ÖE14)(ÖE16)(ÖE17) (ÖE18)(ÖE20)(ÖE22)(ÖE23)(ÖE25) (ÖK28)(ÖE30)(ÖE31)(ÖE38)(ÖE39) (ÖE40)(ÖE41)(ÖE43)(ÖK47)(ÖE48)(ÖK49)	21

Tablo 4.6 incelendiğinde mesleki eğitim merkezinde okuyan çırak öğrencilerden alınan cevaplara göre; işveren kaynaklı (10), kendimden kaynaklı (6), çalışma şartları (3), müşteri kaynaklı (3), öğrenci kaynaklı (2), okul ve işveren kaynaklı (2), okul kaynaklı (1), işveren ve aile kaynaklı (1), kendimden kaynaklı- okul- işveren kaynaklı (1) gibi konulardan dolayı iş yerlerinde yaşadıkları sorunların kaynaklarını belirtmişlerdir. Çıracak öğrencilerde 21 tanesinin de iş yerinde sorun yaşamadığı görülmektedir. Çalıştıkları iş yerinde işveren kaynaklı sorunlar yaşadığını belirten bir öğrenci;

'Anlayış, saygı olduğu sürece işe bağlılık işi daha çok sevme olabilir (ÖK6)' şeklinde cevap verirken, başka bir katılımcı;

'Ağır çalışma şartları oluyor bazen. Alışana kadar zorlandım gerçekten (ÖK8)' demiştir. Başka bir katılımcı ise;

'İşveren kaynaklı sorunlar Bizi çok çalıştırıp az maaş veriyorlar (ÖE10)' demiş, bir başka öğrenci ise;

'İşveren kaynaklı ve kendimden kaynaklı sorunlar. Çünkü müşteriler bazen ayak işleri için bizi kullanmaya çalışıyorlar. Kendi işi görülürken farklı şeyler istiyorlar bizden. Ya da gereksiz ters laf söyleyebiliyorlar. Patronlar buna izin vermemeli (ÖK46)' diyerek

görüşlerini belirtmişlerdir. Yaşanan sorunların kendisinden kaynaklı olduğunu söyleyen bir katılımcı;

‘İşyerimin yoğunluğundan dolayı yaşadığım sorunlar bunlar. (ÖE1)’ demiştir. Başka bir öğrenci ise;

‘Aslında durduk yere kızmıyorlar ama alttan alma tahammülüm yok. Bende biraz alttan almalıyım. Onun dışında problemim yok. Sigortam var (Ö7)’ diyerek görüş belirtmiştir. Çalıştıkları işyerlerinin çalışma ortamından kaynaklı sorunlar yaşadıklarını söyleyen öğrencilerden bir tanesi;

‘Çalışma şartları zor olduğu için onlarda sıkı çalışma istiyorlar (ÖE15)’ demiş, bir diğer katılımcı;

‘Çalışma şartlarının uzun olması. Ayakta kalmamız bizi yormaktadır (ÖE29)’ şeklinde cevap vermiştir. Müşteri kaynaklı sorunlarla da karşılaştıklarını belirten öğrencilerden bir tanesi;

‘Müşteri her zaman ona iş yapmamıza izin vermiyor. İlla patron yapsın istiyor. Ama benimde yapabileceğim işler var. Fırsat vermiyor (ÖK33)’ şeklinde görüşünü belirtirken, bir başka öğrenci;

‘Müşterilerin meslek ile ilgili bilgisi olmaması. Boya, fön, saç yıkama, kesim işlerinde işimize çok karışmaları (ÖE50)’ demiştir. Öğrenci kaynaklı sorunlar yaşandığını belirten bir katılımcı;

‘Öğrenciler meslek öğrenmeye çalışmıyor. Biraz zor görseler hemen gidiyorlar. Emanet edip verdiğimiz dükkân anahtarını bile başkasından yolluyorlar (ÖE26)’ demiştir. İşveren ve aile kaynaklı sorunların olduğunu belirten bir öğrenci;

‘İşveren kaynaklı sorunlar var. Aile kaynaklı sorunlar çok. Aileler çocuklarından bir haber. Böyle olunca da çocuklar artık sorumsuz, tahammülsüz ve isteksizler (ÖK9)’ şeklinde cevap vermiştir. Okul kaynaklı ve işveren kaynaklı problemler olduğunu söyleyen bir katılımcı;

‘Okul izin günümüzde bizi çağırmamalı. Patronlarımız izin ve çalışma saatlerinde kolaylık sağlamalı (ÖK5)’ şeklinde, bir diğer katılımcı;

'Okul patronlara geç saatlere kadar çalışmamız gerektiği söylesin, kabul ettirsin. Patronda saatlerde esneme yapsın(ÖE34)' şeklinde cevap vermiştir. Çalıştıkları iş yerlerinde okul kaynaklı sorunlar yaşandığını belirten bir öğrenci;

'Okulun işyerlerine yolladığı öğrencileri iş konusunda güdülemesi gerekir (ÖK3)' demiştir. Kendimden kaynaklı- okul- işveren kaynaklı sorunlarla karşılaştıklarını belirten bir öğrenci;

'İletişim ve saygı konularında sıkıntı oluyor (ÖE42)' diyerek görüş belirtmiştir. Çıracak öğrencilerin birçoğunun çalıştıkları iş yerlerinden memnun oldukları görülmüştür. İşveren kaynaklı sorun yaşayan öğrencilerin en fazla ağır ve uzun süreli çalışma şartları, maaş-sigorta sıkıntıları yaşadıkları anlaşılmaktadır. Bu konuda çalışma şartlarında düzenleme yapılması gerektiği görülmektedir. Müşteriler ile zaman zaman anlaşamama gibi problemler yaşadığı görülen öğrencilerin işverenleri ile iletişim kurularak bu durumun asıl nedeni belirlenmelidir. Sebebi öğrenci kaynaklı ise; öğrencilere müşteri ile iletişim kurulları hakkında bilgiler verilmelidir. Müşteri kaynaklı sorun ise de; çıracak öğrencilerin işveren tarafından müşteriler karşısında küçük duruma düşmemesi sağlanmalıdır. Görüşme yapılan öğrencilerin bu gibi durumlara maruz kaldıkları anlaşılmaktadır.

4.2. Mesleki Eğitim Merkezine Çıracak Öğrenci Yollayan İşverenlerin, Öğrencilere ve Mesleki Eğitim Sürecine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Yapılan görüşmelerde katılımcılara mesleki eğitimde buldukları olumlu yönler, mesleki eğitimde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri, bugüne kadar çalıştıkları çıracak öğrencilerde gördükleri olumlu-olumsuz yönler, bu olumsuz yönlerin kaynakları ve çözüm önerileri ile ilgili sorular yönetilmiş, analizleri yapılarak ulaşılan bulgular yorumlanmıştır.

4.2.1. İşveren-Usta Öğreticilerin Mesleki Eğitimde Olumlu Buldukları Yönler

Mesleki eğitim merkezine çıracak öğrenci gönderen işveren-usta öğreticilerin mesleki eğitimde gördükleri olumlu durumlara ilişkin bulgular Tablo 4.7'de yer almaktadır.

Tablo 4.7 incelendiğinde İşveren-usta öğreticilerden alınan cevaplara göre ; öğrencilerin meslek sahibi olmaları (8) , yeni bilgiler edinilmesi ve mesleki gelişime faydalı olması (6), verilen eğitimle birlikte yapılan işlerin daha eğitilmiş ve bilinçli olduğu (3), devlet katkı payı, SGK ödemesi ve verilen belge imkanları (3), öğretmenlerin verdikleri emek ve özveri ile birlikte yaptıkları koordinatörlüklerin sağladıkları fayda (3), yenilenen sistemde işlerin daha kolay yürütülmesi (2), kalifiye eleman yetiştirilmesinin

sağlanması (1) ve lise diploması alınabilmesi (1) konularında mesleki eğitimi olumlu buldukları görülmüştür.

Tablo 4.7: İşveren- usta öğreticilerin mesleki eğitime ilişkin görüşleri

Olumlu Yönler	Katılımcılar	n
Öğrencilerin Meslek Sahibi Olması	(İŞ5)(İŞ8)(İŞ9)(İŞ10)(İŞ11) (İŞ13)(İŞ14)(İŞ19)	8
Yeni Bilgiler Edinilmesi ve Mesleki Gelişime Faydalı Olması	(İŞ2)(İŞ4)(İŞ6)(İŞ7)(İŞ12)(İŞ19)(İŞ25)	7
Eğitimle Birlikte Yapılan İşlerin Daha Eğitimli ve Bilinçli Olması	(İŞ2)(İŞ4)(İŞ8)	3
Devlet Katkı Payı, SGK Ödemesi ve Verilen Belge İmkânları	(İŞ10)(İŞ18)(İŞ20)	3
Öğretmenlerin Verdikleri Emek ile Birlikte Koordinatörlüklerin Sağladıkları Fayda	(İŞ3)(İŞ5)	2
Yenilenen Sistemde İşlerin Daha Kolay Yürümesi ve Lise Diploması Alınabilmesi	(İŞ21)(İŞ9)	2
Kalifiye Eleman Yetiştirilmesinin Sağlanması	(İŞ24)	1

Yeni bilgiler edinerek ve mesleki gelişime fayda sağladığını belirten bir katılımcı bu konuda;

‘Yeni bilgiler edindim. Teorik olarak yeniledim kendimi, eksik olan bilgilerimi tamamlamış oldum. Gerektiğinde faydalı oldu benim için (İŞ2)’ demiştir. Diğer bir işveren;

‘Çocuklar için imkânlar çok fazla artık. İşyerlerinde de okulda da eğitim adına çok şey alabiliyorlar. Bir kere sistem şartları çok kolaylaştı bizler yıllarımızı verdik zor öğrendik. Teknoloji onlara her şeyi veriyor (İŞ16)’ şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Öğrencilerin, meslek sahibi olması açısından olumlu bulan bir katılımcı;

‘Bir şekilde örgün eğitimden kopmuş çocukların meslek edinerek devlet kontrolünde hayata kazanılması çok güzel (İŞ11)’ demiştir. Eğitimle birlikte yapılan işlerin daha eğitimli ve bilinçli olmasını olumlu bulan bir işveren-usta öğretici;

‘Çalışanların eğitimli olması çok önemli. Hijyen, anatomi, ekonomi vb. öğrenmeleri çok güzel. Bu yönler çok güzel. İşini eğitimli olarak öğreniyorlar. Yaptığı işleri eğitimli olarak yapıyorlar (İŞ4)’ şeklinde görüşünü belirtmiştir. Devlet katkı payı, SGK ödemesi ve verilen belge imkânlarının fayda sağladığını belirten bir diğer katılımcı ise bu konuda;

‘Sgk ödemesi, işverenlere verilen destek. Belgelerin düzenli rahat olması... (İŞ20)’ demiştir. Öğretmenlerin verdikleri emek ve özveri ile birlikte yaptıkları koordinatörlüklerin sağladıkları faydalar hakkında görüşlerini ise bir katılımcı;

‘Öğretmenlerin öğrencilere özverili davranması. Emek harcıyorlar her türlü konuda (İŞ3)’ şeklinde belirtirken; yenilenen sistemde işlerin daha kolay yürütmesi ve lise diploması alınabilmesi hakkında bir katılımcı;

‘Şuan ki yönetmeliklere göre çok daha iyi eskiye göre (İŞ21)’ şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Mesleki eğitim ile kalifiye eleman yetiştirilmesinin sağlanması hakkında bir işveren-usta öğretici;

‘Kalifiye personel yetiştirilmesi yönünde önemli bir uygulama (İŞ24)’ demiştir. Katılımcıların görüşleri dikkate alındığında ağırlıklı olarak, örgün eğitimi herhangi bir şekilde tamamlamamış olan öğrencilerin boşta kalmalarını engelleyerek bir meslek sahibi olmalarını sağlaması ve bu sayede onlara farklı imkânlar ve haklar verilerek topluma kazandırması mesleki eğitimin olumlu yönlerindedir. Katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda, mesleki eğitimin yeni bilgiler edindirerek var olan bilgilerin güncellenmesine, devletin vermiş olduğu imkânlardan faydalanılmasına, yapılan işlerin daha bilinçli bir şekilde yapılmasına olanak sağladığı görülmektedir. Öğretmenlerin mesleki eğitim süreci boyunca çırak öğrenciler için oldukça özverili davranarak ellerinden geleni yapması çırak öğrenciler için yapıcı bir ortamın olduğunu göstermektedir. Artık eski yapısına göre daha kolay olduğu anlaşılan mesleki eğitim süreci ile imkânların daha elverişli olması eğitim anlamında da avantaj yaratmıştır. Yeni yapısı ile mesleki eğitim sürecinin daha kısa zaman içerisinde tamamlanması, süreç içerisinde işlerin daha kolay halledilebilir olması sistemden faydalanacak bireyler için oldukça faydalı bir değişim olmuştur. Alınan eğitimler sonucu bireylerin daha bilinçli ve donanımlı olduklarını belirten katılımcı görüşleri, öğretmenler tarafından yapılmakta olan koordinatörlük görevlerinin de öğrenci gelişimi açısından oldukça faydalı olduğunu ortaya koymaktadır. Devletin çırak öğrenciler için ödemiş olduğu sağlık sigortasının ve işverenlere mesleki eğitim merkezlerine çırak öğrenci yolladıkları için her ay ödenen devlet katkı payları; mesleki eğitim sürecinde işverenlerin yükünü hafifleten yönler olduğu görülmektedir. Katılımcılarla yapılan görüşmeler sırasında devletin vermiş olduğu katkı paylarını birçok işletme sahibinin, güdülenmeleri ve maddi anlamda rahat edebilmeleri için çırak öğrencilere verdikleri de anlaşılmaktadır.

4.2.2. İşveren-Usta Öğreticiler Tarafından Mesleki Eğitimde Yaşanan Sorunlar

Mesleki eğitim merkezine çırak öğrenci gönderen işveren–usta öğreticilerin mesleki eğitimde yaşanan sorunlara ilişkin bulgular Tablo 4.8’ de yer almaktadır.

Tablo 4.8: İşveren-usta öğreticiler tarafından mesleki eğitimde yaşanan sorunlar

Sorunlar	Katılımcılar	n
Öğrenci Kaynaklı Sorunlar	(İŞ3)(İŞ8)(İŞ10)(İŞ13)(İŞ14)(İŞ15)(İŞ22)(İŞ22)	8
Sistem Kaynaklı	(İŞ5)(İŞ17)(İŞ18)(İŞ19)	4
Okul Kaynaklı	(İŞ1)(İŞ4)(İŞ12)	3
Sorun Yok	(İŞ20)(İŞ23)(İŞ24)	3
Okul ve Öğrenci Kaynaklı	(İŞ2)(İŞ11)	2
Aile Kaynaklı	(İŞ16)(İŞ21)	2
İşveren ve Öğrenci Kaynaklı	(İŞ6)	1
İşveren Kaynaklı	(İŞ7)	1
Okul, İşveren ve Öğrenci Kaynaklı	(İŞ9)	1

Tablo 4.8 incelendiğinde, işveren-usta öğreticilere göre meslek eğitimde karşılaşılan sorunların; öğrenci (8), sistem (4), okul (3), okul ve öğrenci (2), aile (2), işveren ve öğrenci (1), işveren (1), okul, işveren ve öğrenci kaynaklı (1) olduğu belirtilmiş, ancak bazıları da sorun olmadığını (3), belirtmiştir. Yaşanan sorunların öğrenci kaynaklı olduğunu belirten bir işveren;

‘Öğrenci kaynaklı sorunlar. Öğrenciler artık çırak öğrenci olarak baskı altına girmek istemiyor. Baskıdan kastım patron ağırlığını kaldıramıyorlar. Bu da meslek öğrenmesini etkiliyor. Bir işyerinde sabit uzun süre kalamıyorlar (İŞ3)’ şeklinde görüşünü belirtirken diğer bir katılımcı;

‘Öğrenciler başıboş davranıyorlar. Öğrenme istekleri yok. İşe uyumda zorlanıyorlar (İŞ10)’ demiştir. Sorunların sistem kaynaklı olduğunu düşünen bir işveren-usta öğretici ise;

‘Diğer sorunlar. Mevzuatın sürekli değişmesi ve standart bir sisteme oturtulmaması (İŞ5)’ demiştir. Diğer bir işveren;

‘Öğrenci bulunmaması. Gençler okumaya teşvik ediliyor lise bitince. Elinde meslek bulunmuyor. Daha çok mesleğe önem verilmesi tüm çırakların okuldan aldığı sicilini sigorta olarak sayılması gerekir (İŞ18)’ şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Verilen mesleki eğitimde herhangi bir sorun olmadığını düşünen bir katılımcı;

‘Genel olarak sıkıntı yok. Çocuklarla anlaşılabilir çalışıyoruz. Ama biraz zaman geçiyor çocuklar tutunamıyor. Sebat göstermiyorlar. Eğitimde ya bu kısmı atlıyoruz ya da yeterli olamıyoruz (İŞ24)’ demiştir. Okul kaynaklı sorunların mesleki eğitimde problem yaşattığını düşünen bir katılımcı;

‘Okul ders saatini işyerime göre ayarlamadı. Bu işyerimde aksaklığa sebep oldu (İŞ4)’ diyerek görüşünü bildirmiştir. Okul ve öğrenci kaynaklı problemler olduğunu belirten bir öğrenci usta-öğretici ise;

‘Okul kaynaklı ve öğrenci kaynaklı sorunlar var. Okulda yeterli malzemelerin bulunmaması teorik uygulama açısından doğal olarak da gelen öğrenci pratik uygulamaları yapmakta sıkıntı yaşamaktadır (İŞ2)’ derken başka bir katılımcı;

‘Öğrenci kaynaklı olmakla birlikte okulda rehberlik servisinin çok çalışması gerekir (İŞ11)’ demiştir. Mesleki eğitimde yaşanan sorunlardan birinin de aile kaynaklı olduğunu düşünen bir katılımcı;

‘Aile. Çocuklarına yeteri kadar sorumluluk bilinci vermiyorlar (İŞ21)’ demiştir. Sorunların işveren-öğrenci kaynaklı olduğunu düşünen bir işveren-usta öğretici;

‘İşveren çocuktan maksimum nemalanmak istiyor eğitime önem vermiyor. Çocuğu işten soğutarak mesleği bırakmasına yol açabiliyor. Yeteri kadar harçlık vermiyor işveren. Öğrenciler doğal olarak sebatkar değiller. Normaldir. Hızlı, kolay, eğlenceli çok para almak istiyorlar. Sonuçta çocuk bunlar (İ6)’ demiştir. İşveren kaynaklı sorunlar yaşandığını belirten bir katılımcı ise;

‘Çalışma sahasında yaşanan sorunlar tedbirsiz çalışmak iş güvenliği bu gibi sorunlar hayatımıza veya canımıza neden olabilir (İŞ7)’ şeklinde görüşlerini bildirmiştir. Mesleki eğitimde yaşanan sorunların, okul-işveren ve öğrenci kaynaklı olduğunu belirten bir katılımcı;

‘Devletimizin almış olduğu yanlış uygulamalar, kararlar (İ9)’ demiştir. Elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde Mesleki Eğitim Merkezine çırak öğrenci gönderen işveren ve usta öğreticiler, mesleki eğitimde yaşanan en büyük sorunun öğrenci kaynaklı sorunlar olduğunu söylerken; sistem kaynaklı ve okul kaynaklı sorunları da ağırlıklı olarak belirtmişlerdir. Aile, öğrenci, işveren kaynaklı sorunlarında varlığına dikkat çeken işverenlerin yanında verilen mesleki eğitimde hiç sorun yaşanmadığını belirten katılımcılarda olmuştur. Bütün görüşlere bakıldığında çırak öğrencilerden kaynaklanan sorunların olduğu görülmektedir. Günümüz çırak öğrencilerinin çoğunluğu işe adapte olamama, işi benimsememe, işine ve işverenine kendini bağlı hissetmeme gibi durumlardan meslek öğrenme çabasına girmemektedir. Bu sebeplerin altında öğrencinin çok çalışarak az maaş alması, uzun çalışma saatlerine alışmaya çalışması ve bunlarla

birlikte azalan ve değişen sosyal hayatlarına alışması da yatmaktadır. Yetişen ırak öğrencilerin profili bu şekilde iken onları yetiştiren usta öğreticiler de bu değişen çırak ğrenci profiline uyum sağlamakta güçlük çekmekte ve yaşanan sorunların ortaya çıktığı görülmektedir. Verilen cevaplara bakıldığında bu sorunların kaynağı olarak aile unsuru az gösterilse de öğrencilerin davranışlarının asıl sebebi aile olduğu ortadadır. Aile bireyleri arasında yaşanan iletişimsizlik, anne ve babanın çocuğuna karşı sorumsuz davranışları bunun en büyük nedeni olabilir. Bunların yanında okul atölyelerinde bulunan ekipman eksikliklerinin giderilerek derslerde uygulamalara ağırlık verilmesi, okul ve işletmeler arasında yapılan görüşmelerde öğrencilerin okula gelecekleri günler hakkında uygulama birliğine gitmeleri gerektiği söylenebilir.

4.2.3. İşveren-Usta Öğreticilerin Mesleki Eğitimde Yaşanan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri

Mesleki eğitim merkezine çırak ğrenci gönderen işveren –usta öğreticilerin mesleki eğitimde yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerilerine ilişkin bulgular Tablo 4.9’ da yer almaktadır.

Tablo 4.9: İşveren- usta öğreticilerin mesleki eğitimde yaşanan sorunlara çözüm önerileri

Çözüm Önerileri	Katılımcılar	n
Öğrenci Eğitiminin İyileştirilmesi	(İŞ12)(İŞ14)(İŞ22)(İŞ24) (İŞ25)	5
Velilerin Bilinçlendirilmesi	(İŞ3)(İŞ6)(İŞ10) (İŞ17)(İŞ21)	5
Okul, İşyeri ve Aile İşbirliği Yapılması	(İŞ8)(İŞ16)	2
Öğrencilerin Psikolojik ve Sosyal Durumlarının İyileştirilmesi	(İŞ11)(İŞ13)	2
Devlet Katkısının Arttırılması	(İŞ18)(İŞ19)	2
Memnunum	(İŞ20)(İŞ23)	2
Atölyelerin Yapılandırılması	(İŞ2)	1
Öğrenci Motive ve Yönlendirilmesi	(İŞ15)	1
Derslerin Uygulamalı Olması	(İŞ1)	1
Okul- İşveren Arasında İş Birliği Yapılması	(İŞ4)	1
Okul İdaresinin Bilinçli Kişilerden Oluşması	(İŞ5)	1
Sistem Değişikliği	(İŞ9)	1
İş Güvenliği Tedbirleri	(İŞ7)	1

Tablo 4.9 incelendiğinde, işveren-usta öğreticilerden alınan cevaplara göre; Öğrenci eğitiminin iyileştirilmesi (5), velilerin bilinçlendirilmesi (5), okul, işyeri ve aile işbirliği yapılması (2), devlet katkısının arttırılması (2), atölyelerin yapılandırılması (1), öğrencilere motive ve yönlendirilme yapılması (1), derslerin uygulamalı olması (2), Okul- İşveren arasında iş birliği yapılması (1), okul idaresinin bilinçli kişilerden oluşması (1), sistem değişikliği (1), iş güvenliği tedbirleri (1) gibi öneriler olduğu görülmüştür. Ayrıca var olan

uygulamalardan memnun (2) olanlarda bulunmaktadır. Öğrencilere verilen eğitimlerin daha verimli hale getirilmesi önerisini getiren bir işveren-usta öğretici bu konuda;

'Mesleki eğitimde öğrencilere teknik eğitimin yeterli verilmediğini düşünüyorum (İŞ12)' derken bir başka katılımcı;

'Öğrenciler eğitilerek, meslek sahibi olmaları anlatılarak, mesleğin avantajları öğretilerek motive edilmelidir (İŞ14)' demiştir. Yine aynı konuda bir katılımcı;

'Çocuklara çalışma azmi aşılacak. Bu yönde eğitmeliyiz. Bir meslek kolay öğrenilmiyor (İŞ24)' şeklinde düşüncelerini belirtmiştir. Yaşanmakta olan sorunların ailelerin çocukları üzerinde kontrol ve ilgisinin azlığından kaynaklı olduğunu belirten bir işveren-usta öğretici bu konuda;

'Aile çocuklarına eğitim konusunda destek vermeli manevi olarak. Her şeyde çocuğun arkasını kollamak çocuğun şımarık yetişmesine sebebiyet veriyor (İŞ6)' şeklinde düşüncelerini belirtirken, bir başka görüş şu şekilde olmuştur;

'Aileler çocukları ile daha alakadar olmalı ve sorumluluk vermeliler (İŞ21)' demiştir. Yine yaşanan sorunların çözümüne ek olarak aile bilinçlendirilmesi konusuna yakın bir görüş olarak okul-işyeri ve aile arasında işbirliği yapılması konusunda bir katılımcı;

'Eğitim, Aile içi eğitimi Toplum içi eğitim. Okul içi eğitim. Bunlar yoluna girerse kalifiyeli ustalar yetiştirmek daha kolay olur (İŞ16)' derken bir başka katılımcı;

'Okul, işyeri ve aile ile birlikte çırağın yetiştirilmesini sağlamak (İŞ8)' şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin psikolojik ve sosyal durumlarının iyileştirilmesi konusunda bir katılımcı;

'Çocuklara mesleki eğitim yanında psikolojik destekte verilmelidir. Bu sorun işverenle de paylaşılmalıdır (İŞ11)' derken bir başka katılımcı;

'Çocuğun sosyal hayatının olması gerekir. Kendisine zaman ayırabilmeli (İŞ13).' demiştir. Mesleki eğitimde yaşanan sorunlara çözüm önerisi olarak devlet katkısının artırılması görüşünü belirten bir katılımcı;

'Devlet katkısı daha çok olursa iyi olur mesela asgari ücret SGK gibi...(İŞ18)' demiştir. Var olan mesleki eğitimden herhangi bir sorun yaşamayarak memnun olduğunu belirten bir katılımcı ise;

'Şuan ki meslek eğitiminden memnunum (İŞ20)' demiştir. Okullardaki uygulama atölyelerinin daha iyi hale getirilerek derslerin uygulama ağırlığının artırılmasıyla mesleki eğitimde daha iyi sonuçlar alınacağı düşüncesinde olan katılımcılardan bir tanesi;

'Bütün mesleki okullara yeterli maddi olarak destek verilmesi ya da pratik tecrübesinin daha fazla yapılabilmesi için gerekli araçların sağlanması (İŞ2)' derken bir başka katılımcı;

'Okulda cilt bakım atölyesi olmalı, depilasyon, makyaj, kaş bıyık, manikür, pedikür öğrenmeli öğrenciler (İŞ1)' demiştir. Mesleki eğitimde karşılaşılan çözüm önerilerine ek olarak bir işveren- usta öğretici;

'İşverenler ile okul idaresi arasında okul ders saatleri hakkında bilgilendirme çalışmaları olması gerekir. İşverenlere göre okul gün ve saatlerini ayarlamaları gerekiyor (İŞ4)' demiştir. Okul idaresinin daha bilinçli kişilerden oluşturulmasının gerekliliğini belirten bir işveren- usta öğretici;

'Mesleki eğitimden anlayan tecrübeli kişilerin yönetim kademelerine getirilmesi (İŞ5)' şeklinde görüşünü belirtmiştir. Var olan mesleki eğitim sisteminin değiştirilerek yeni bir sistem geliştirilmesini öneren bir katılımcı bu konuda;

'Bence yeni bir sistem geliştirilsin. İlkokuldan sonra öğrencilerin kabiliyetlerine göre hem okuyup hem çalışmaları sağlanmalıdır (İŞ9)' şeklinde görüşünü belirtirken bir başka katılımcı her şeyden önce iş güvenliği önlemlerinin alınmasına vurgu yapmıştır. Bu konuda;

'Önce iş güvenliği almalıyız (İŞ7)' demiştir. Elde edilen bulgular genel olarak incelendiğinde; öğrencileri bilinçlendirerek, meslek algılarını oluşturarak, çalışma azmi oluşturarak mesleki gelişimlerini yönlendirmek amacıyla öğrenci eğitimlerine ağırlık vermenin gerekliliği ön plana çıkmıştır. Mesleklerde yaşanan gelişim ve teknolojik gelişimlerin öğrencilerin ilgisini çekmesini sağlamak amacıyla branşların içeriklerine göre öğrencilere verilmesi sağlanacak ders dışı eğitimler bu noktada faydalı olabilir. Bu eğitimlerde, öğrencilerin iş hayatında daha başarılı olmalarını sağlamak maksadı ile aile,

okul ve işverenler arası işbirliklerinin yapılmasının faydalı olacağı görülmüştür. Yine çocukların psikolojik, sosyal ve mesleki gelişimlerinin sağlanması için velilerin bilinçlendirilmesi, çocuklarına karşı daha sorumluluk sahibi ve ilgili ebeveynler olmaları gerektiği anlaşılmıştır. Çocukların meslek eğitiminden önce aile de ahlaki eğitimlerini almaması, ebeveynlerinden gerekli ilgi ve alakayı görmemeleri, çocukların bugün meslek hayatlarına başladıklarında sorumsuz ve mesleklerine karşı ilgisiz çıraklar olarak karşımıza çıktıklarını göstermektedir. Mesleki eğitimde istediğimiz başarıyı sağlayabilmek için öncelikle aile eğitimlerine ağırlık vererek ebeveynleri bilinçlendirmeli bununla birlikte okullarda gerekli alt yapının sağlanarak eğitim kurumu–işveren ve aile arasında koordineli bir çalışma yapılması gerektiği söylenebilir.

4.2.4. İşveren-Usta Öğreticilerin Çalıştıkları Çırak Öğrencilerde Gördükleri Olumlu Yönler

İşveren –usta öğreticilerin bugüne kadar çalışmış oldukları çırak öğrencilerde gördükleri olumlu yönlerle ilişkin bulgular Tablo 4.10’ de yer almaktadır.

Tablo 4.10: İşveren-usta öğreticilerin çalıştıkları çırak öğrencilerde gördükleri olumlu yönler

Olumlu Yönler	Katılımcılar	n
Çalışkan Olmaları ve Öğrenme İstekleri	(İŞ4)(İŞ5)(İŞ8)(İŞ10)(İŞ11)(İŞ13)(İŞ14)(İŞ23)(İŞ25)	9
Saygılı Olmaları	(İŞ6)(İŞ17)(İŞ19)(İŞ20)(İŞ21)(İŞ24)	6
Bilinçli Olmaları	(İŞ2)(İŞ7)	2
Öğretmenleri ve Okul Bağlarının İyi Olması	(İŞ1)	1
Kendi İşyerlerini Açmaları	(İŞ15)	1
Olumlu Yönlerinin Bulunmaması ve Heveslerinin Olmaması	(İŞ3)(İŞ9)(İŞ12)(İŞ16)(İŞ22)	5
Yetiştirilen Çırakların Bu İşi Yapmamaları	(İŞ18)	1

Tablo 4.10 incelendiğinde, İşveren-usta öğreticilerin çırak öğrencilerde gördükleri olumlu yönlerle ilişkin alınan cevaplara göre; öğrencilerin çalışkan olmaları ve öğrenme istekleri (9), saygılı olmaları (6), bilinçli olmaları (2), öğretmenleri ve okul bağlarının olumlu olması (1), kendi işyerlerini açmaları (1) olduğu görülürken öğrencilerde olumlu yönlerinin bulunmaması ve meslek öğrenme isteklerinin olmaması (5), yetiştirilen çırakların bu işi artık bu işi yapmamaları (1) gibi olumsuz yönlerinde olduğunu belirten işveren- usta öğreticiler olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin çalışkan olmaları ve çalışma isteklerinin olmasını olumlu olarak bulan bir işveren-usta öğretici bu konuda;

'Bir yıl içerisinde usta seviyesine getirildi. Usta olmadığına işleri aksatmadan çalışması (İ14)' diyerek görüş belirtmiştir. Öğrencilerin saygılı olmalarını olumlu yönleri olarak gören bir katılımcı;

'Birçoğunun iş ahlakının olması işi benimsemesi ileride sektörde çalışacak kişilerin olmayacağı endişesi yaşanmaması (İŞ24)' şeklinde görüş belirtirken, başka bir katılımcı;

'Açıkçası fazla çırakla çalışma imkânımız olmadı. Şuanda yanımda çırağım var o da yeğenim zaten. Efendi, oturaklı, işe karşı olumlu gibi şeyler...(İŞ17)' demiştir. Bilinçli olmalarını olumlu olarak gören bir işveren-usta öğretici;

'Daha önceleri gelen personel ve çıraklar sorumluluklarını almamış, bunu gözlemlemiş oldum. Ancak şuan gelen personel bazı durumların farkında daha bilinçli olarak personel çalıştırıyoruz. Okul vesilesiyle de eleman bulma konusunda da daha bilinçli bir şekilde iletişim halinde oluyoruz (İŞ2)' derken başka bir katılımcı;

'Okuldaki eğitim öğretim çırağı daha bilgili saygılı ve başarılı olmasını sağlıyor ve nasıl emniyet alacağını bildiği için iş hayatında başarılı olmasını sağlıyor (İŞ7)' demiştir. Öğrencilerin öğretmenleri ile aralarının ve okul bağlarının iyi olmasını olumlu bulan bir katılımcı;

'Gerek okul müdürü ve öğretmenlerle arkadaş çevresinde olmak, derslerin eğlenceli bir şekilde geçmesi (İŞ1)' demiştir. Öğrencilerin almış oldukları eğitimlerin sonunda kendi işyerlerini açmalarını olumlu olarak bulan bir işveren-usta öğretici bu konuda;

'Mesleğini kavradıktan sonra kendi işyerlerini açıp meslek sahibi olmaları (İŞ15)' demiştir. İşveren-Usta öğreticilerin yetiştirdikleri çırakların artık bu işi yapmamalarını olumsuz yön olduğunu söyleyen bir katılımcı ise bu konuda;

'Öğrettiğimiz çırak öğrenciler bu işi yapmıyorlar (İŞ18)' demiştir. İşveren-Usta öğreticilerin çalıştıkları çırak öğrencilerde gördükleri olumlu yönlerle ilişkin bulgulara genel olarak bakıldığında, öğrencilerin ağırlıklı olarak çalışkan oldukları, öğrenme isteklerinin olduğu ve saygılı olmaları ön plana çıkarken; öğrencilerin olumlu yönlerinin bulunmadığı ve çalışma heveslerinin olmadığı görüşleri de saptanmıştır. Yine bunlarla birlikte öğrencilerin; öğretmenleri ile aralarının iyi olduğu ve okul bağlarının kuvvetli olduğu, mesleki eğitimlerini tamamladıklarında kendi işyerlerini açtıkları görülmüştür.

İşverenlerin çırak öğrencilerde gördükleri olumlu yönler bakıldığında öğrencilerin çoğunluğunun mesleklerinde gelişim göstermeye çalıştıkları ve bundan başarılı oldukları görülmektedir. Mesleklerini sevmeleri, mesleklerine başlarken yapılmış olan yönlendirilmelerin ya da icra ettiği mesleği kendi isteği doğrultusunda seçmesi bunun sebebi olabilir. Yine öğrencilerin mesleki eğitim merkezinde eğitim aldıkları öğretmenleri ile severek ders yapmaları mesleklerini de severek yapmalarına destek olduğu söylenebilir. Tüm bu paydaşlar birleştiğinde çırak öğrencilerin mesleki eğitimini desteklediği görülmektedir. Meslek öğrenimi ve işine kendini verememe konusunda olumsuz gelişim gösteren öğrencilerinde sebepleri; mesleklerini tercih etme de yanlış yönlendirme, okul ve çalıştıkları iş yerlerine adapte olamama olarak gösterilebilir.

4.2.5. İşveren-Usta Öğreticilerin Çırak Öğrencilerde Gördükleri Olumsuz Yönler

İşveren-usta öğreticilerin bugüne kadar çalışmış oldukları çırak öğrencilerde gördükleri olumsuz yönler Tablo 4.11’ de yer almaktadır.

Tablo 4.11: İşveren-usta öğreticilerin çırak öğrencilerde gördükleri olumsuz yönler

Olumsuz Yönler	Katılımcılar	n
İtaat Altına Girememe, Disiplinsiz Davranışlar	(İŞ5)(İŞ6)(İŞ7)(İŞ8)(İŞ12)(İŞ15)(İŞ23)(İŞ25)	8
Yüksek Para Beklentisi	(İ1)(İ2)(İ4)(İ11)(İ19)	5
Çeşitli Nedenlerden İşe Odaklanamama	(İ3)(İ9)(İ13)(İ17)(21)	5
Ailevi Kaynaklı Olumsuz Yönler	(İ10)(İ16)(İ22)	3
Eğitim Bittikten Sonra Bu İş Yapmamaları	(İŞ18)	1
Problemim Yok	(İŞ4)(İŞ20)(İŞ24)	3

Tablo 4.11 incelendiğinde, İşveren-usta öğreticilerden alınan cevaplara göre; itaat altına girememe, disiplinsiz davranışlar (8), yüksek para beklentisi (5), çeşitli nedenlerden işe odaklanamama (5), ailevi kaynaklı olumsuz yönler (3), problemim yok (3), eğitim bittikten sonra bu işi yapmamaları (1) olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin itaat altına girememe ve disiplinsiz davranışlar göstermelerinin olumsuz yönleri olduğunu belirten bir işveren-usta öğretici;

‘Zamanın gençleri oldukları için sıkıya gelemiyorlar. Biraz itaat altına sokmaya çalışsak başkaldırıyorlar (İŞ5)’ şeklinde görüşünü bildirirken bir başka katılımcı;

‘Tahammülsüzlük, sabırsızlık, çabuk para kazanma hırsı (İŞ6)’ demiştir. Başka bir katılımcı ise;

'Sabırsızlar. Aslında imkânları çok açık seriyoruz önlerine ana baba gibi hatta bazen daha fazlası. Ama değerlendirmiyorlar (İŞ7)' derken başka bir katılımcı;

'Birkaç yıla kadar gelen çıraklarda öğrenme isteği vardı. Sabır gösteriyorlardı kızsam bile. Şimdi gelenler 'babam kızmıyor bana' diyor ve çekip gidiyor (İŞ8)' demiştir. Çırak öğrencilerin mesleki gelişim göstermeden işe başlar başlamaz yüksek para beklentisi içerisinde olduklarını belirten bir katılımcı bu konuda;

'Şuan gelen yeni personel genel olarak iş ya da meslek sahibi olmak yerine günümüz şartlarından dolayı maddi beklenti beklemektedirler. Bu bir işveren olarak büyük sıkıntı yaşatmakta (İŞ2)' derken başka bir katılımcı;

'İşe ilk girişteki heyecanlarını bir süre sonra kaybetmeleri işten ayrılma kararını çabuk vererek bir anda hem kendi emeklerini hem de bizim onlara verdiğimiz emekleri harcıyorlar. Hiçbir şey bilmeyen öğrencinin para beklentisinin yüksek olması. İş esnasında telefon ile fazla oynamaları. Dikkatlerinin dağınık olması (İŞ11)' demiştir. Çeşitli nedenlerden işe odaklanamamalarının olumsuz yönleri olduğunu söyleyen bir işveren-usta öğretici;

'Ellerinden telefon düşmemesi, büyüklerine karşı saygısının olmaması (İŞ3)' şeklinde görüş belirtirken başka bir katılımcı;

'Meraksız, isteksiz, yeteneksiz, işe geç gelme, gelmeme, ukalalık, saygısızlık, telefonla oynama....(İŞ9)' demiştir. Öğrencilerin olumsuz davranışlarındaki sebeplerin ailevi kaynaklı olduğunu düşünene bir işveren-usta öğretici bu konuda;

'Öncelikli olarak öğrencilerin psikolojik olarak çalışmaya hazır olmadıkları aşıkâr. Ailevi meseleleri olan ilgisiz ailelerin çocukları ile çalışmak imkânsız oldu (İŞ16)' derken başka bir katılımcı;

'Ailevi sorunlar. Parasızlık. Söyleneni anlamama. Odak sorunu (İŞ10)' demiştir. Mesleki eğitim merkezine çırak öğrenci yollayan ve bu öğrencilerle sorun yaşamayan bir işveren-usta öğretici;

'Olumsuz hiçbir yönü yok (İŞ20)' demiştir. Mesleki eğitimleri bittikten sonra bu işi yapmamalarını olumsuz yönleri olarak gören bir katılımcı ise;

'Yetiştirmek istediğimiz birkaç çırak öğrenci oldu. Okulu bitirip bu mesleği yapamamaları verdiğimiz emeğin boşa gitmesi...(İŞ18)' demiştir. İşveren-Usta öğreticilerin çalıştıkları çırak öğrencilerde gördükleri olumsuz yönler ilişkili bulgular değerlendirildiğinde, öğrencilerin ağırlıklı olarak herhangi bir itaat altına girememesi ve buna bağlı olarak disiplinsiz davranış göstermeleri, işe başladıklarında öğrenecekleri mesleki bilgilerden çok alacakları paraya odaklanmaları ve çeşitli nedenlerden dolayı işlerine odaklanamama durumları ön plandadır. En büyük problem olarak karşımıza çıkan çırak öğrencilerin ustalarının sözlerini dinlememeleri ve itaat altına girmek istememeleri, günümüze kadar gelen usta çırak ilişkisinin bozulmaya başladığının göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Eski zor şartlarda yetişen ustalar ile günümüz şartlarında yetiştirilmeye çalışılan çıraklar arasında jenerasyon farkının oldukça fazla yaşandığı görülmektedir. Yetiştirdiği çırakta mesleki ve ahlaki anlamda katkı sağlamak isteyen ustalar, gençlerin sabırsız, itaatsiz davranışları ile karşılaştıklarında ortaya bu problemlerin çıktığı söylenebilir. Aynı zamanda meslek öğrenme anlamında bir çaba ve ya merakla girmeden alacağı maaşı düşünen çırağın hatta ailesinin de bu sorunların devamı olduğu görülmektedir. Çocukları bir iş yerine yerleştirdiğinde onun takibinde olmadığı gibi, çalıştığı işyerinden haftalık/aylık ne kadar ücret alacağını, meslek öğrenip öğrenmemesinden önce düşünen ailelerle de karşılaşmaktadır. Bu unsurların hepsi bir araya geldiğinde çırak öğrencilerin meslek öğrenmeye ilgisi olmayan, meslek okuluna ya da çalıştığı iş yerine mecburiyetten giderek günü doldurarak zaman geçirdikleri hatta bir kısmının da eğitimin sonuna geldiklerinde aldıkları eğitim alanında çalışmadıkları görülmektedir.

4.2.6. İşveren-Usta Öğreticilerin Çalıştıkları Çırak Öğrencilerde Gördükleri Olumsuz Yönlerin Kaynakları

Mesleki eğitim merkezine çırak öğrenci gönderen işveren –usta öğreticilerin öğrencilerde gördükleri olumsuz durumların kaynaklarına ilişkin bulgular Tablo 4.12' de yer almaktadır.

Tablo 4.12: İşveren-usta öğreticilerin öğrencilerde gördükleri olumsuz durumların kaynakları

Olumsuz Yönlerin Kaynakları	Katılımcılar	n
Aile Kaynaklı	(İŞ1)(İŞ3)(İŞ6)(İŞ7)(İŞ10)(İŞ13)(İŞ17)(İŞ21)(İŞ25)	9
Öğrenci Kaynaklı	(İ5)(İ8)(İ14)(İ15)(İ18)	5
İşveren Kaynaklı	(İ2)(İ19)(İ22)(İ23)	4
Okul, İşveren ,Öğrenci Kaynaklı	(İ9)(İ16)(İ20)	3
Toplumsal Kaynaklı	(İ11)(İ12)	2
Soun Yok	(İ4)(İ20)(İ24)	3

Tablo 4.12 incelendiğinde İşveren-usta öğreticiler sorunların aile kaynaklı (9), öğrenci kaynaklı (5), işveren kaynaklı (4), okul, işveren ve öğrenci kaynaklı (3), toplumsal kaynaklı (2) olduğunu belirtirken, 3 kişi de sorun olmadığını belirtmiştir.

Öğrencilerde görülen olumsuz durumların aile kaynaklı olduğunu düşünen bir işveren-usta öğretici;

'Aile bu noktada çok önemli. Öğrencilerin ne kadar para alacaklarından çok ne iş öğreneceklerine yönelmeliler (İŞ1)' derken, başka bir katılımcı;

'Aile. En büyük neden aile. Çocuğa çalışma azmini vermeyen, kazandığı iki kuruş paraya göz diken aileler var (İŞ6)' demiştir. Bir başka katılımcı da öğrenci kaynaklı olduğunu düşünmekte;

'Öğrenciden çok ailede hata. Çocuk işte mi değil mi? Nasıl davranıyor, iş öğreniyor mu? Gelip sormuyor. Çocuğun nerede çalıştığını bilmeyen aileler var.. (İŞ7)' demektedir. Bir diğer katılımcı da;

'Öğrencileri eğitmek lazım. Bir işyerinde uzun süre durmalarını sağlamak lazım. Ancak iş öğrenirler(İŞ8)' şeklinde görüşlerini belirtirken, başka bir katılımcı;

'Sabretmeyi bilmiyorlar. Hemen çok paralar kazanmak istiyorlar. Belki zaman bunu gerektiriyordur belki de aile baskısı bilemiyorum (İŞ14)' demiştir. Yine başka bir katılımcı;

'Telefon ellerinden düşmüyor, telefona bakacağına bana baksa işi kapacak. Engellediğimizde iş performansı daha çok düşüyor (İŞ15)' demiştir. İşverenlerin kendisinden kaynaklı sorunlar yaşandığını belirten bir işveren-usta öğretici;

'Bizlere genelde alt tabaka okumayan öğrencilerin gelmesinden kaynaklı (İŞ22)' şeklinde görüş bildirirken başka bir katılımcı;

'Fazla tavizimden dolayı kaynaklanıyor olabilir (İŞ23)' demiştir. Okul, işveren ve öğrenci kaynaklı sorunlar yaşandığını belirten bir katılımcı;

'Okul kaynaklı işveren kaynaklı ve kendimden kaynaklı sorunlar. Devletimizin yanlış aldığı kararlar (İŞ9)' derken başka bir işveren-usta öğretici;

'Okul kaynaklı ve aile kaynaklı sorunlar. Okullarda çocukların istek ve yeteneklerine göre eğitim programı uygulanmıyor (İŞ16)' demiştir. Toplumsal kaynaklı sorunlar olduğunu belirten bir katılımcı ise;

'Toplum kaynaklı yaşam tarzı değişikliği (İŞ12)' diyerek görüşünü belirtmiştir. İşveren-Usta öğreticilerin çalıştıkları çırak öğrencilerde gördükleri olumsuz yönlerin kaynaklarına ilişkin bulgulara bakıldığında, yaşanan sorunların birçoğunun aile kaynaklı olduğu, öğrencinin ve işverenin kendisinden kaynaklanan sorunlarında yine ağırlıklı olduğu görülmüştür. İşveren-usta öğreticilere çırak öğrencilerle yaşanan sorunların kaynakları sorulduğunda her ne kadar öğrenci ile sorunlar yaşandığı görülse de sorunun kaynağında ailelerin yattığı anlaşılmaktadır. Çırak öğrencilerin mesleki gelişimlerinin desteklenmesi ve doğru yönlendirilmesi için ailelerin eğitilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Aile yapılarının bozuk ya da dağınık olması. Aile fertlerinin birbirinden ayrı yaşaması, birlikte yaşasalar da aile arası birliğin bulunmaması gençleri ahlaki anlamda oldukça etkilemektedir. Son yıllarda gençlerin telefon internet bağımlılığı okul ve iş yerlerine de yansımakta, gençler medyaya daha fazla zaman ayırırken yapmaları gereken işlere yeterli zaman ayırmamakta oldukları söylenebilir. Tüm bu unsurlar birleştiğinde karşımıza sorumluluk sahibi olmayan, tutarsız ve bir meslekte ya da iş yerinde tutunamayan çırak öğrencileri çıkardığı görülmektedir.

4.2.7. İşveren-Usta Öğreticilerin Öğrencilere Yönelik Çözüm Önerileri

İşveren-usta öğreticilere göre olumsuz durumları önlemeye yönelik çözüm önerilerine ilişkin bulgular Tablo 4.13 'te yer almaktadır.

Tablo 4.13: İşveren-usta öğreticilerin öğrencilerde gördükleri olumsuz durumlara ilişkin çözüm önerileri

Çözüm Önerileri	Katılımcılar	n
Ailelerin Bilinçlendirilmesi	(İŞ3)(İŞ5)(İŞ6)(İŞ7)(İŞ12)(İŞ13)(İŞ14) (İŞ15)(İŞ16)(İŞ17)(İŞ21)(İŞ22)(İŞ25)	13
Sistemde Yenilikler	(İŞ9)(İŞ10)(İŞ20)	3
Devlet desteği	(İŞ2)(İŞ18)(İŞ19)	3
Öğrencilere Eğitim Yönlendirmeleri	(İŞ1)(İŞ4)	2
İş veren Kuralları	(İŞ8)(İŞ23)	2
Okul-Aile-işveren İşbirliği	(İŞ11)	1

Tablo 4.13 incelendiğinde İşveren-usta öğreticilere göre; aile bilinçlendirilmesi (13), sistemde yenilikler (3), devlet desteği (3), öğrencilere eğitim yönlendirilmeleri (2), iş veren kuralları (2), okul-aile-işveren işbirliği (1) gibi çözüm önerileri söyledikleri

görülmüştür. Öğrencilerde görülen olumsuz davranışların çözüm önerilerine ilişkin öncelikle aile bilinçlendirmeleri yapılması gerektiğini söyleyen bir katılımcı;

‘Gençler su gibiler ancak kanları deli aktığı için hemen gard alıyorlar. Biraz yönlendirilmeye ihtiyaçları var bizler ve okul bunu yapıyoruz zaten. Her fırsatta konuşuyoruz ama iş evde biter. Ailede ne görürse onu yapar çocuk (İŞ5)’ derken, başka bir katılımcı;

‘Çıraklardan iş bekliyoruz ama evde görmemiş ki çocuk sabrı, birlikteliği. Babası dese; oğlum bak bu böyle böyle olur diye... çok daha iyi olur. Ailelere anlatmalı önce çırak nasıl olur diye (İŞ7)’ demiştir. Bir başka katılımcı ise;

‘Ailelere söylenmeli çocuktan hemen para beklemesini istemesinler ya da kendileri bu beklentilere girmesinler. Çocukları bir iş öğrenecekse ustanın eline bırakmalılar (İŞ14)’ demiştir. Eğitim sisteminde değişiklikler yapılmasını belirten bir katılımcı;

‘Millî Eğitim Bakanlığı bu konuda en iyi düzenlemeyi yapacaktır. Daha fazla gençlerimizi mesleki eğitime yönlendirilmesi gerekmektedir. Acilen arkamızdan yetişecek bir nesil kalmamaktadır. Gençlerimizi mesleki eğitim liselerine yönlendirmemiz teşvik etmemiz gerekmektedir (İŞ20)’ demektedir. Verilmekte olan devlet katkı paylarının artırılması ve öğrenciye verilmesi gerektiğini söyleyen bir katılımcı;

‘Devletimizin bu öğrencilerin daha imkânlı maddi manevi destek verilmesi. Tabii işvereninde bu kapsamda tutulması (İŞ18)’ şeklinde görüş belirtmektedir. Öğrencilerin eğitim alanında yönlendirilerek bilinçlendirilmesi gerektiğini söyleyen bir işveren-usta öğretici;

‘Okullar gerekli malzeme ile desteklenmeli, öğrenciler daha istekli hale getirilmeli. Aileler bilinçlendirilmeli. Çocuklar meslek eğitimi hakkında yönlendirilmeliler (İŞ1)’ demiş bir başka katılımcı;

‘Uygulamalı derslerde tam olarak eğitim verilmeli. Okullarda gerekli cihaz ve ekipmanları temin ederek öğrencilere daha verimli bir ortam oluşturmalarıdır. Eğitim her alanda her zaman geçerlidir. Keşke 40’lı yıllarımda güzel sanatlar okusaydım. Daha bilgili bir insan olurum. Gençler eğitime yönlendirilmeli (İŞ4)’ diyerek görüşünü belirtmiştir. İşveren-usta öğreticilerin çırak öğrencilere karşı davranışlarında taviz

vermelerinden ve öğrencilerin çalıştıkları işyerlerinden çıkarak başka iş yerlerine geçmede sorumsuz davranmalarından sorun yaşadıklarını belirten bir katılımcı;

‘Çocuklar bir işyerinden diğerine kolay geçmemeli, öteki dükkân hemen almamalı. Öyle olunca kolay iş bulurum diye hemen çıkıyor çocuk (İŞ8)’ derken başka bir işveren-usta öğretici;

‘Daha az taviz verebilirim (İŞ23)’ demiştir. Okul-aile- işverenin birlikte koordineli bir şekilde ilerleyerek çırak öğrencilerin çalışma hayatının yönlendirilmesi gerektiğini söyleyen bir katılımcı;

‘Okul-aile işverenin beraber koordineli çalışma ortamının hazırlanması. İletişimlerinin kuvvetli olması gerekir (İŞ11)’ şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcıların görüşleri dikkate alındığında ağırlıklı olarak, çırak öğrencilerin aileleri tarafından iletişimsizlik ve ilgi eksikliği yaşamalarından kaynaklı sorunlar olduğu gibi, eğitimde de sistem değişikliğine gidilerek düzenlemeler yapılması gerektiği görülmektedir. Öğrencilerin mesleki eğitime, bir meslek sahibi olmaya yönlendirme çalışmalarına devletimizin de katkı sağlayarak şimdiye kadar yaptığı mesleki eğitim çalışmalarının eğitim sisteminde düzenlemeler yapması faydalı olabilir. Devletimizin işverenlere, mesleki eğitim merkezlerine çırak öğrenci gönderdikleri için vermiş olduğu devlet katkı paylarının arttırılması ve/veya bu katkı paylarının öğrencilerin hesaplarına yatması sağlanabilir. Yine mesleki eğitim merkezlerinde var olan atölyelerin yenilenmesi yoluna gidilerek öğrencilerin daha istekli bir şekilde okul eğitimine katılmaları sağlanabilir. Katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda, okul-ışveren-aile iletişim ve işbirliğinin ortaklaşa yürütülmesi de öğrencilerin takibinde daha çok işe yarayacağı söylenebilir.

4.3. Mesleki Eğitim Merkezinde Görev Yapan Yönetici – Öğretmenlerin Mesleki Eğitimin İşlevi, Çırak Öğrenci ve İşverenlere Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Yapılan görüşmelerde katılımcılara mesleki eğitimde buldukları olumlu yönler, mesleki eğitimde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri ile ilgili sorular yönetilmiş, analizleri yapılarak ulaşılan bulgular yorumlanmıştır.

4.3.1. Yönetici-Öğretmenlerin Mesleki Eğitimde Olumlu Buldukları Yönler

Araştırmanın bu bölümünde verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Mesleki eğitim merkezinde görev yapan yönetici ve

öğretmenlerin mesleki eğitimde gördükleri olumlu durumlara ilişkin bulgular Tablo 4.14'te yer almaktadır.

Tablo 4.14: Yönetici -öğretmenlerin mesleki eğitimde olumlu olarak buldukları yönler

Olumlu Yönler	Katılımcılar	n
Öğrencilere Meslek Edindirmek ve Topluma Kazandırmak	(Y1)(Y2)(Ö5)(Ö7)(Ö8)(Ö14)(Ö17)(Ö18)(Ö19)(Ö20)	10
Sanayi İle İş Birliği Yapılarak Eğitimin Verimli Olması	(Y10)(Y15)(Y16)	3
Öğrencilerin Mesleklerini Uygulama İle Öğrenmeleri	(ÖG3)(ÖG11)	2
Öğrencilerin Çalışma Memnuniyetlerini Sağlaması	(ÖG6)	1
Öğrencilere Maddi Destek Sağlanması	(ÖG9)	1
Sistem Kaynaklı Sıkıntılar	(ÖG4)(ÖG12)(ÖG13)	3

Tablo 4.14 incelendiğinde yönetici-öğretmenlerden alınan cevaplara göre ; öğrencilere meslek edindirmek ve topluma kazandırmak (10), sanayi ile işbirliği yapılarak eğitimin verimli olması (3), öğrencilerin mesleklerini uygulama ile öğrenmeleri (2), öğrencilerin çalışma memnuniyetlerini sağlaması (1), öğrencilere maddi destek sağlanması (1) konusunda mesleki eğitimi olumlu buldukları görülmüştür. Yönetici ve öğretmenlere mesleki eğitimin olumlu yönleri sorulduğunda var olan sistem kaynaklı sorunlar (3) cevabını veren katılımcılarda olmuştur. Öğrencilere meslek edindirmek ve onları topluma kazandırmanın mesleki eğitimin olumlu yönleri olduğunu belirten bir katılımcı bu konuda;

'Vatandaş ile birebir iletişim halinde olmak. Meslek sahibi olmak isteyenlere eğitim vermek. Ülkenin en önemli sorunu olan mesleki eğitimde çalışmak (Y1)' derken başka bir katılımcı;

'Bireylerin meslek edinmeleri için çok güzel imkânlarımız var. Kendini geliştirme ve meslek öğrenerek sektörde kabul görme gibi konularda yelpaze her zaman mesleki eğitimde geniş (Y2)' demiştir. Yine bir başka öğretmen bu konu da;

'Örgün eğitimden mezun olma imkânı olmayan öğrencilerin sistem içinde tutulması. Aile sevgi ve ilgisinden mahrum çocukların insanca muamele görmesi (ÖG17)' derken başka bir öğretmen;

'Öncelikle farklı sebeplerden dolayı okuyamamış ya da okumamış olan öğrencilerin eğitim hayatından mahrum kalmamalarını sağlaması. Bu sayede öğrencilerin okulda

mesleki eğitim alırken aynı zamanda sektörde ilgili alanda çalışarak hayata ve topluma tutunması (ÖG20)' şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Mesleki eğitimde sanayi ile işbirliği sağlanarak eğitimin daha verimli olmasını olumlu olarak gören bir yönetici;

'Çalışma hayatına nitelikli ara eleman ve kalfa-usta yetiştirme konusunda diğer meslek okullarından daha verimli olması (Y15)' şeklinde görüş belirtirken başka bir katılımcı;

'Çevre ve sanayi ile iç içe olduğu için bütün sektörlerle iletişim halinde olunması (Y16)' demiştir. Öğrencilerin mesleklerini uygulamalı olarak öğrenmelerini mesleki eğitimin faydası olarak gören bir katılımcı ise;

'Meslek eğitimi uygulamalı olarak yapılmaktadır. Öğrenci eğitim bitiminde iş aramak zorunda kalmamakla birlikte çalışmaya devam etmektedir (ÖG3)' derken başka bir katılımcı;

'Öğrencilerimizin uygulama yaparak öğrenmesi (ÖG11)' demiştir. Mesleki eğitimin öğrencilerin çalışma memnuniyetlerini sağladığı düşüncesinde olan bir öğretmen;

'Öğrencilerin mesleklerinde çalışma memnuniyetlerinin yüksek olması, gelişen teknolojiye ayak uydurma çabası (ÖG6)' demiştir. Mesleki eğitim alınan süreç içerisinde öğrencilerin maddi olarak desteklenmesini olumlu olarak gören bir katılımcı ise;

'Öğrencilerin maddi olarak desteklenmesi (ÖG9)' demiştir. Elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde örgün eğitimi herhangi bir şekilde tamamlamamış olan öğrencilerin boşta kalmalarını engelleyerek bir meslek sahibi olmalarını sağlaması ve bu sayede onları topluma kazandırması mesleki eğitimin olumlu yönlerindedir. Günümüz şartlarında artık çırak yetişmediği durumu göz önünde bulundurulursa bu durumun hem öğrencilerin meslek edinmesinde hem de meslek dallarında ihtiyaç olan çırak eleman eksikliğinin giderilmesine faydalı olduğu ortadadır. Katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda, sanayi ile iş birliği yapılarak daha iyi verim alınması ve mesleki eğitimin uygulamalı olarak verilmesi, mesleki eğitim süreci içerisinde öğrencilere verilen devlet desteği verilmesi gibi durumların öğrencilerin çalışma memnuniyetlerinin artmasına fayda sağladığı görülmektedir. Yönetici ve öğretmenlere mesleki eğitimde görülen olumlu yönler sorulduğunda üç öğretmenin verdiği olumsuz cevaba göre çırak öğrencilerin çalışma şartlarının düzenlenmesi, okul- işletme arasında uyumun sağlanarak öğrencilerin okula haftada bir gün gelmekte yaşadığı sorunların çözülmesi de gerektiği söylenebilir.

4.3.2. Yönetici- Öğretmenlerin Mesleki Eğitimde Karşılaştıkları Sorunlar

Mesleki eğitim merkezinde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin mesleki eğitimde karşıladıkları sorunlara ilişkin bulgular Tablo 4.15’te yer almaktadır.

Tablo 4.15: Yönetici-öğretmenlerin mesleki eğitimde karşılaştıkları sorunlar

Sorunlar	Katılımcılar	n
İşveren Kaynaklı Sorunlar	(ÖG7)(Y10)(ÖG11)(ÖG14)(ÖG18)	5
İşveren – Öğrenci Kaynaklı Sorunlar	(ÖG4)(ÖG5)(ÖG8)(ÖG9)	4
Öğrenci Kaynaklı ve Diğer Sorunlar	(Y2)(ÖG13)(Y16)	3
Okul- İşveren- Öğrenci Kaynaklı Sorunlar	(Y1)(ÖG17)	2
Sistem Kaynaklı Sorunlar	(ÖG19)(ÖG20)	2
Okul Kaynaklı Sorunlar	(ÖG6)	1
Okul-Öğrenci Kaynaklı Sorunlar	(Y15)	1
Okul- İşveren – Veli Kaynaklı Sorunlar	(Ö12)	1
İşveren- Aile Kaynaklı Sorunlar	(ÖG3)	1

Tablo 4.15 incelendiğinde yönetici ve öğretmenlerden cevaplara göre; işveren kaynaklı sorunlar (5), işveren-öğrenci kaynaklı sorunlar (4), öğrenci kaynaklı ve diğer sorunlar (3), okul-işveren- öğrenci kaynaklı sorunlar (2), sistem kaynaklı sorunlar (2), okul kaynaklı sorunlar (1), okul-öğrenci kaynaklı sorunlar (1), okul-işveren- veli kaynaklı sorunlar (1), işveren-aile kaynaklı sorunlar (1) yaşandığı görülmüştür. İşveren kaynaklı sorunlar yaşandığını belirten bir öğretmen bu konuda;

‘İşverenlere verilen teşvik bedellerinin öğrencilere verilmesi sağlanmalı. İşverenlerin günümüz çıraklarını daha iyi anlayabilmeleri için eğitim verilerek yumuşatılmaları sağlanmalı (ÖG7)’ derken başka bir yönetici;

‘İşyerlerinin çalışma saatlerine uymaları, istekli ve kaliteli öğrencilerin gelmesi gerekiyor (Y10)’ demiştir. Yine bu konuda başka bir yönetici;

‘Esnaf odaları ile iyi bir diyalog kurulması gerekli. Öğrencilerin çalışma saatlerine uyum sağlaması için gerekli yumuşatılmalar yapılmalı. Uzun süre çalışan gençler çabuk sıkılıyorlar. Ders günlerinde okula gelmeleri gerektiği konusunda işverenlere daha fazla bilgilendirme yapılmalı. Koordinatörlük görevlerimizde bizler söylüyoruz ancak anlamadığımız patronlar oluyor (ÖG14)’ diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğrenci-işveren kaynaklı sorunlar yaşandığını belirten bir yönetici;

'Yeterlilikleri daha yüksek olanların mesleki eğitime yönlendirilmesi, aile okul, öğretmen işbirliğinin artırılması, bu öğrencilerin kişisel ve sosyal yönden geliştirilmesi. Okul müfredat programlarının günümüz şartlarına uyarlanması (işyeri, okul) (ÖG5)' derken başka bir öğretmen;

'İşverenlerin bu zamanın öğrencilerine göre davranması ayak uydurması gerekir. Ailenin çocuğuna karşı duyarlı ilgili olması gerekir. Müfredat programının mesleki eğitim öğrencilerine göre düzenlenmesi gerekir. Müfredat çırak öğrenciyi aşıyor (ÖG8)' şeklinde fikrini belirtmiştir. Mesleki eğitimde öğrenci kaynaklı ve diğer kaynaklı sorunların yaşandığını belirten bir yönetici;

'Yıl boyunca devam eden öğrenci kayıtları nedeniyle öğrenci disiplin ve takibinde yanan sorunlar yaşıyoruz. Akademik başarısı düşük olan öğrencilerin okula kayıt yaptırmaları sorunlarımızın başında geliyor (Y2)' demiştir. Diğer bir yönetici ise;

'Artık okulumuza gelen her öğrencide her geçen gün saygı sınırı düşüyor. Ders anlatmak ya da genel anlamda konuşmak bile git gide imkânsız hale geliyor. Okula uyum gösteremiyorlar. Hâlbuki haftada bir gün. Sektörde tutunamıyorlar (Y16)' şeklinde görüş belirtmiştir. Okul- işveren- öğrenci kaynaklı sorunlar yaşandığını söyleyen bir yönetici;

'Mesleki eğitime öğrenci yerleştirme, vatandaş ve öğrencilerin bu konu hakkında bilgisiz olmaları (ÖG1)' şeklinde, başka bir öğretmen;

'Aile kaynaklı sorunlar öğrencilerin büyük çoğunluğu parçalanmış veya eğitim düzeyi düşük ailelerden gelmektedir. Aile sevgisi ve ilgisinden yoksun çocuklara özel davranış yöntemleri geliştirilmelidir (ÖG17)' şeklinde cevap vermiştir. Sistem kaynaklı sorunların yaşandığını düşünen bir öğretmen ise;

'En önemli sorun okul-aile öğrenci işbirliğini sağlayacak kapsamlı bir yönetmelik eksikliğidir (ÖG19)' derken, diğer bir öğretmen;

'En büyük sorun var olan sistemin sürekli değişmesidir. Getirilen sistem henüz oturmamış, sonuçları görülmeye başlamamışken sürekli bir şeylerde değişikliğe gidilmesi. Mesleki eğitim merkezlerinin zorunlu eğitim kapsamına alınmasıyla birlikte öğrenci sayılarının artış göstermesinin yanında dezavantajı öğrenci profilini düşürmesi olmuştur (ÖG20)' demiştir. Sorunların sadece okul kaynaklı olduğunu düşünen bir öğretmen;

“Örneğin eğitim gören çocuklar eğitim algısından çok uzakken hafta bir gün okulda kültür dersi alıyorlar. Onlar için verimli olmuyor. Çocuklar zaten eğitim hayatlarını yarıda bıraktıkları için mesleki eğitimdeler. Yapamıyorlar (ÖG6)’ diyerek görüş belirtmiştir. Okul ve öğrenci kaynaklı sorunlar yaşandığını belirten bir yönetici;

‘Mesleki eğitim öğretmenlerinin genelde mesleğine doymuş ve yönetici kademesinde çalışmış olanlardan teşekkül ettiğinden öğrencinin mesleki eğitimine yönelik yeteri faydalarının olmaması. Öğrenci kaynaklı sorunlar. Mesleki eğitime gelen öğrencilerin çoğunun parçalanmış ailelerden gelmesi ve mesleki eğitime uygun olmamasından dolayı iyi bir meslek elemanı, kalfa usta olarak yetişememesi (Y15)’ şeklinde cevap vermiştir. Okul-işveren-veli kaynaklı sorunlar yaşandığını belirten bir katılımcı ise;

‘Sorunlar aslında mevcut duruma hangi yönden baktığınıza bağlı. Her ayakta sorunlar var. İşveren esnetilmeli, öğrenci doğru yönlendirilip eğitilmeli en önemlisi ailede farkındalık yaratılmalı bilinçlendirilmeli (ÖG12)’ demiştir. İşveren ve aile kaynaklı sorunlar olduğunu belirten bir katılımcı ise;

‘Adayların meslek öğrenmekte çok istekli olmaması, piyasa ihtiyaçlarından çok rahat, temiz zahmetsiz alanlar tercih etmeleri (ÖG3)’ demiştir. Katılımcıların görüşleri genel olarak değerlendirildiğinde işveren ve öğrenci kaynaklı sorunlar yaşandığı, bunlarla birlikte okul kaynaklı sorunların da ağırlık kazandığı görülmektedir. Katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda aile kaynaklı sorunların yanı sıra eğitim sistemi ile ilgili sorunlarında olduğu görülmektedir. Günümüz çıraklarının artık daha rahat çalışma ortam ve saatlerinde çalışmak istemesi, maddi beklentilerinin mesleki bilgiden önce ve büyük olmasının işverenleri ile aralarında sorun teşkil ettiği görülmektedir. Mesleki eğitime yönlendirilen öğrencilerinin eğitim ve algı seviyelerinin git gide düşmesi bu öğrencilerin işyerlerinde meslek öğrenmekte, okullarda ise eğitim almakta zorlanmalarına neden olduğu anlaşılmaktadır. Mesleki eğitim merkezlerinin de artık zorunlu eğitim kapsamına alınmasıyla birlikte lise çağına gelen öğrencilerin bu okullara yönlendirilme sayılarında artış görülmektedir. Mesleki eğitim merkezlerine yapılan yönlendirmelerde; eğitim seviyesi, okuma ve meslek öğrenme isteği en düşük olan öğrencilerin yönlendirildiği okulda bulunan öğrenci profilinden ve katılımcıların görüşlerinden anlaşılmaktadır. Ülkemizde ki mesleki eğitimi geliştirip, ülke sanayisini geliştirebilmek için meslek gerekliliklerini yerine getirebilecek, çalıştıkları iş yerlerinde mesleğini öğrenirken okulda aldığı eğitimlerde de buna uyum sağlayıp yenilikleri kendi işine uyarlayabilecek düzeyde

çalışanlar gerekmektedir. Bu noktada da mesleki eğitim merkezlerini öğrencilerin lise dönemine geldiklerinde gidebilecekleri son okul olarak görüp, bu okullara tamamen örgün eğitime uyum sağlayamamış öğrencileri yönlendirmek yerine akademik olarak daha iyi düzeyde öğrencilerin yönlendirilmesi sağlanabilir. İşveren ve usta öğreticilerinde artık değişen çırak öğrenci profiline ayak uyduramadığı ve sorunlar yaşadığı ortadadır. Çırak öğrencilerin çalışma şartlarında düzenlemeler yaparak mesleklerine ve işyerlerine daha çabuk alışmalarını sağlamak, devletin işverenlere verdiği katkı paylarının öğrencilere verilmesini sağlamak, işverenlerin çalışanlarına sigorta yapmasını sağlamak ve okulun çırak öğrencilere ödemiş olduğu sağlık sigortasının emekliliğe sayılmasını sağlamak gibi yapılandırmalara gidilebilir. Aynı zamanda esnaf odaları ile işbirlikleri yapılarak işverenlerin öğrencilerin haftada bir gün okula gitmeleri, maaş, çalışma ve izin günleri konularında yumuşatılmalar yapılması sağlanabilir.

4.3.3. Yönetici-Öğretmenlerin Mesleki Eğitimde Yaşanan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri

Mesleki eğitim merkezinde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin mesleki eğitimde gördükleri sorunların çözüm önerilerine ilişkin bulgular Tablo 4.16' da yer almaktadır.

Tablo 4.16: Yönetici-öğretmenlerin yaşanan sorunlara ilişkin çözüm önerileri

Çözüm Önerileri	Katılımcılar	n
Sistem Değişikliği	(Y2)(ÖG6)(ÖG9)(ÖG17)(Y19)	5
İşveren Bilgilendirmeleri	(ÖG7)(Y10)(ÖG14)(ÖG18)	4
Öğrencileri Bilgilendirme-Sistem Değişikliği	(Y1)(ÖG5)(Y15)(ÖG20)	4
Öğrenci ve Aile Bilgilendirmeleri	(ÖG16)(ÖG3)	2
Öğrenci Bilgilendirmeleri	(ÖG4)(ÖG13)	2
İşveren Bilgilendirmesi ve Sistem Değişikliği	(ÖG8)	1
Aile Bilgilendirmeleri	(ÖG12)	1

Tablo 4.16 incelendiğinde yönetici ve öğretmenlere göre; Sistem değişikliği (5), işveren bilgilendirmeleri (4), öğrencileri bilgilendirme-sistem değişikliği (4), öğrenci ve aile bilgilendirmeleri (2), öğrenci bilgilendirmeleri (2), işveren ve aile bilgilendirmeleri (1), aile bilgilendirmeleri (1) şeklinde çözüm önerileri ortaya çıkmaktadır. Sistem değişiklikleri yaparak sorunların çözüme ulaşacağını düşünen bir katılımcı;

'Devletin gereken kanunları çıkararak takibinin yapılması ve gereken yaptırımların uygulanması gerekiyor (Ö9)' şeklinde görüş bildirirken başka bir katılımcı;

‘Mesleki eğitim merkezine gelmek zorunda kalan veya kendi psikolojisi nedeni ile örgün eğitimde okuyamayan öğrenciler için özel yaklaşım ve eğitim yöntemleri geliştirilmeli. Buna uygun öğretmen seçilmeli. Bu öğrencilerin ve ailelerin özel durumlarını bilebilen ve anlayabilen ve çözüm üretmeye çalışan idareciler yetiştirilip bu merkezlerde kullanılmalı. Örgün eğitimden gelen idareci ve öğretmenler ile sık sık değişen kadroların öğrencilere zarar verdiği anlaşılmalı (ÖG17)’ demiştir. Bir başka katılımcı ise;

‘Okul- işveren- öğrenci alanlarında yaşanan problemleri gerçekçi bir bakışla çözmeyi hedef alan yönetmelik ile çözülebilir (Y19)’ demiştir. İşverenlere bilgilendirmeler yapılması gerektiğini düşünen bir yönetici;

‘İşverenlere verilen teşvik bedellerinin öğrencilere verilmesi sağlanmalı. İşverenlerin günümüz çıkarlarını daha iyi anlayabilmeleri için eğitim verilerek yumuşatılmaları sağlanmalı (ÖG7)’ derken, başka bir yönetici;

‘İşverenler bilinçlendirilmeli. Çalışanlara verilecek eğitimlerle ileride üretimin artırılacağı anlatılması (ÖG18)’ şeklinde çözüm önerisi sunmuştur. Yaşanan sorunların öğrencilere bilgilendirme yapılmasının yanında sistemde de değişiklikler yapılması gerektiğini düşünen bir yönetici;

‘Yeterlilikleri daha yüksek olanların mesleki eğitime yönlendirilmesi, aile okul, öğretmen işbirliğinin artırılması, bu öğrencilerin kişisel ve sosyal yönden geliştirilmesi. Okul müfredat programlarının günümüz şartlarına uyarlanması (işyeri, okul) (ÖG5)’ şeklinde, başka bir öğretmen ise;

‘Mesleki eğitimden sorumlu gerekli makamlara bu alandan anlayan, alanda görev yapmış kişilerin getirilerek yapılandırma yapmasıdır. Aynı zamanda mesleki eğitim merkezleri ülkenin sanayi sektörü ile ilişkili olduğu için bu okullara yönlendirilen öğrencilerin özellikle akademik olarak en düşük öğrencilerden olmaması gerektiği düşüncesindeyim. Çünkü her geçen gün öğrenci profili düşmekte ve öğrencilerin meslek öğrenmeleri zorlaşmaktadır (ÖG20)’diyerek görüş belirtmiştir. Öğrencilere ve ailelere ailelere gerekli bilgilendirme ve yönlendirmelerin yapılması gerektiğini düşünen bir katılımcı ise;

‘Adayların ve ailelerin meslek eğitiminin önemi konusunda bilinçlendirilmesi. – mesleklerin ilgi bilgi ve emek istediği konusunda farkındalık oluşturmak.- tercihlerde rahatlık temizlik gibi faktörlerin yanında eleman bulunamayan mesleklerde eğitim almanın

iş bulma konusundaki avantajı hakkında farkındalık oluşturma (ÖG3)’ demiştir. Sadece öğrencilere yönelik bilgilendirmelerin yapılması gerektiğini söyleyen bir yönetici;

‘Yeterlilikleri yüksek öğrencilerin mesleki eğitime yönlendirilmesi ile olabilir. Şuan ki öğrencilerin seviyesi teknik bilgi ve beceriyi kaldırmamaktadır (ÖG4)’ şeklinde görüş belirtmiştir. İşveren bilgilendirmesi ve sistemde değişiklikler yapılması gerektiğini belirten bir katılımcı ise;

‘İşverenlerin bu zamanın öğrencilerine göre davranması ayak uydurması gerekir. Ailenin çocuğuna karşı duyarlı ilgili olması gerekir. Müfredat programının mesleki eğitim öğrencilerine göre düzenlenmesi gerekir. Müfredat çırak öğrenciyi aşıyor (ÖG8)’ demiştir. Aileleri bilgilendirerek sorunlara çözüm bulunacağını belirten bir öğretmen;

‘Veliyi bilinçlendirmekten geçiyor bence.. Sonra da öğrencinin ne yapmak istediğine bakmak lazım. Sevmediği, istemediği işleri yapmasına, istemediği işyerinde çalışmasına izin verilmemeli (ÖG12)’ demiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar incelendiğinde genel olarak; sistemde değişiklikler yapılması gerektiği, işverenlerin mesleki eğitim sistemi ve yeni yetişmekte olan çıraklar hakkında bilgilendirilmeleri, öğrencilerin ve ailelerinde bilgilendirilip yönlendirilmesi konuları hakkında çözüm önerileri yapılmıştır. Sistem kaynaklı sorunların çözüm önerilerinde genel olarak mesleki eğitim merkezlerine yönlendirilmesi yapılan öğrenci profillerinde değişiklikler olması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu okulları eğitim seviyeleri daha yüksek öğrencilerin tercih etmeleri sağlanarak, mesleki eğitimdeki başarının artırılabilceği düşünülmektedir. Mesleki eğitim sisteminde uygulanan sistem ve yönetmeliklerde okul yapısı ile örtüşmeyen yapıların olduğu anlaşılmaktadır. Müfredat içeriklerinin okul yapısına göre uyarlanması, öğrencilerin bu müfredatlardaki bilgileri, çalıştıkları işyerlerinde temel bilgi olarak aldıkları düşünülerek düzenlenmesi fayda sağlayabilir. Yine mesleki eğitim merkezlerinde başarının sağlanabilmesi ve artırılabilmesi için; ilgili makamlara ve okul idarelerine bu alandan anlayan, alanda görev yapmış yetkililerin getirilmesi gerektiği düşünülmektedir. İşverenlerin günümüz şartlarında değişen çırak öğrenci profillerine uyum sağlayamamasından kaynaklı sorunlar yaşandığı ortadadır. Bununla birlikte öğrencilerin çalışma hayatına uyum sağlayamadıkları, ailelerinde çocukları üzerinde yönlendirme yapmadıkları anlaşılmaktadır. Bu aradaki sorunları çözebilmek adına; işverenlere değişen çırak öğrenci profillerine uyum sağlayabilmeleri için bilgilendirmeler yapılması fayda sağlayabilir. Öncelikle ailelere; öğrencilerin gelişimleri, gelecekleri ve psikolojik

durumları hakkında, öğrencilere de; çalışma hayatına uyum sağlamaları, meslek öğrenme merakı ve çabası içerisinde girmeleri amacı ile bilgilendirme ve yönlendirme çalışmaları yapılması gerektiği ortadadır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölüm içerisinde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara ilişkin tartışma, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Mesleki eğitim merkezlerinde yaşanan sorunların ve çözüm önerilerinin yönetici, öğretmen, işveren ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirildiği bu çalışma sonuçlarına göre öğrencilerin eğitim aldıkları mesleki eğitim merkezinden meslek öğrendikleri ve eğitim sonunda iş bulmak konusunda sıkıntı yaşamadıkları için memnun oldukları görülmüştür. İşveren-usta öğretici ve yönetici- öğretmen görüşlerine göre mesleki eğitim merkezleri öğrencilere meslek edindirilerek, istihdamlarının sağlanması, öğrencilerin işsiz kalmalarını engelleyerek onlara farklı imkânlar ve haklar verilip topluma kazandırıldıkları yerlerdir. Türker (2001) e göre; çırakların istihdamlarında en büyük etken; sigortalarının devlet tarafından karşılanması, ekonomik anlamda daha az masraflı olmaları ve daha kolay idare edebilmeleridir.

Öğretmenlerin ilgili ve özverili yaklaşımlar göstermiş oldukları öğrencilerin; mesleki, ahlaki ve psikolojik durumlarında gelişmeler görülmektedir. İşveren-usta öğretici ve okul yöneticisi- öğretmenlerinin görüşleride bu durumu desteklemektedir. Öğrencilerin okulda buldukları zaman içerisinde kendilerini mutlu hissettikleri ve öğretmenlerinden görmüş oldukları ilgi ve alakanın onların hayatlarına dokunduğu görülmektedir.

Mesleki eğitim merkezleri teorik eğitim temelli olsa da mesleki derslerin uygulama aşamalarıda gösterildiğinden bünyesinde belirli atölyeleri buldurmaktadır. Öğrencilerin uygulamalı çalışmalara ihtiyacı olduğu anlaşılmakta olup mesleki eğitim merkezi atölyelerinin; öğrencilerin ilgi ve yeteneği doğrultusunda güncellenerek, gerekli olan alet ve ekipmanlar ile donatılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Kuzu' nun (2001) yapmış olduğu çalışmada mesleki eğitim merkezlerinde laboratuvar niteliğinde atölyelerin kurulması gerektiği belirtilmiş olup bu sonucu desteklemektedir.

Öğrencilerin matematik ve Türkçe gibi kültür derslerine ön yargılı bir şekilde yaklaştığı ve bu dersler işlemek istemedikleri anlaşılmaktadır. Bununla birlikte öğrencilerin meslek derslerinin teorik kısımlarını da, teorik ders ağırlığından kaçındıkları için işlemek istemedikleri söylenebilir. Meslek derslerini mesleki uygulamalar ile çeşitlendirerek öğrencilerin ilgisini daha çok çekip, başarılarını arttıracığı

ortadadır. Meslek eğitimi veren okullarda, atölye olanaklarının, alet ve ekipmanların ile ders öğretmenlerinin mesleki bilgi ve becerilerinin yetersiz olduğu Tübitak (2005) raporunda saptanmıştır. Bir başka çalışmada da Mesleki ve Teknik eğitimde meslek okullarının fiziki altyapılarının ve donanımlarının geliştirilmesi gerektiği belirtilmektedir. (Tamer, Özcan, 2014). Milli eğitim bakanlığının yapmış olduğu; eğitim ortamlarını düzenlemek ve öğretim programlarının hedeflenen niteliğe uyarlanması için atölye ve laboratuvarların yerleşim planları ve ihtiyaç analizlerinde güncelleme çalışmaları bu konuya alt yapı oluşturmaktadır (MEB, 2018).

Mesleki eğitim merkezinde eğitim gören çırak öğrencilerin uzun çalışma saatlerine maruz kalmaları, maaşlarının az olması ve sigortalarının olmaması gibi sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Mesleki çalışma şartlarına henüz hazır değilken çalışmaya başlayan öğrencilere, çalışma hayatının yoğun yapısının zor geldiği anlaşılmaktadır. Işıklar ve diğerleri (2011) bu çalışmayı desteklemeyen çalışmasında usta öğreticiler meslek öğrenmek için çırakların yaşlarının uygun olduğu sonucuna ulaşmıştır. Akkuş Aydemir'in (2015) yaptığı araştırmaya göre öğrencilerin çalışma sebeplerinin eğitimsel olmaktan çok ekonomik olduğu ve olması gereken mesai saatlerine göre daha fazla çalıştıkları sonucuna ulaşılmaktadır. Çalışma grubu dâhilinde olan çırak öğrencilerin yaş oranlarına bakıldığında; öğrencilerin çoğunluğunun 15-24 yaş aralığında olduğu ve 15 yaş civarında olan çırak öğrencilerin çalışma hayatına atılmak için yaşlarının küçük olduğu anlaşılmaktadır. Estacio ve Marks'a (2005) göre de; çalışan çocukların yaşadığı sorunların başında düşük ücretli çalışma ve ağır çalışma şartları, çalışma saatlerinin yasal sürelerin dışına çıkarak uzun süreli olması gelmektedir.

Araştırmaya göre; öğrencilerin çoğunluğunda çalışma sebeplerinin, çalışma zorunluluğu ve para kazanma isteği olduğu anlaşılmaktadır. Durum böyle olduğundan; öğrencilerin meslek hayatlarının en başında, öğrenecekleri işten çok alacakları ücreti düşünmeleri ekonomik anlamda sıkıntı çekmeleri ve ailelerin onlardan maddi beklenti içinde olması nedeni ile normal karşılanmalıdır. Kazu (2007), çırak öğrencilerin meslek eğitimine, aile bütçesine katkı yapmak amacıyla başladıkları belirtmektedir.

Günümüzde yetişen çırak öğrencilerin meslek öğrenme çabasına girmemesi, işveren ve ustaöğreticisine karşı uyması gereken hiyerarşik kurallara uymaması ve çalıştığı iş yerinde uzun süre kalmaması gibi sorunlar yaşadığı görülmektedir. Araştırma da verilen cevaplara bakıldığında bu sorunların kaynağı olarak aile unsuru az gösterilse de öğrencilerin davranışlarının aileden kaynaklı olduğu söylenebilir. İşveren, yönetici ve öğrenci görüşlerinden anlaşılan, ailelerin çocuklarına karşı ilgi ve yaklaşım konularında

eksiklikler olması bunun nedeni olarak gösterilebilir. Aile ortamında birlik beraberlik duygusunu yaşamayan, belirli sorumlulukları üstlenmesine olanak tanınmayan çocukların, iş hayatlarına başladıkları çıraklık dönemlerinde de mesleklerine ve iş yerlerine kendilerini ait hissedemeyerek başarıya çabasına girmediği anlaşılmaktadır. Bunlara çözüm önerisi olarak Akkuş (2015) tarafından öğrencilerin ve ailelerin çırak eğitimi ve çalışma şartları konusunda bilgilendirilmesi, Yılmaz (2002) tarafından yapılan çalışmada da çırak öğrencilere ve ailelerine duyarlılık eğitimi verilmesi gibi önerilere yer verilmiştir. Şahan (2018) tarafından yapılan başka bir çalışmada ise; çocukların ailelerinden gördüğü ilgi yetersizliği, öğretmenlerin ilgisiz davranışları, ailenin içinde bulunduğu sosyal ve kültürel çevre, yine ailenin eğitim seviyesi, ebeveynlerin iş yoğunluğu, ailedeki kardeş sayısı ve çocukların herhangi bir sosyal faaliyette bulunmaması onların eğitimini ve gelişimini olumsuz etkilemektedir.

Öğrencilerin anne ve babalarının genel olarak ilkokul mezunu olduğu, annelerinin çoğunluğunun çalışmadığı, babalarının ise çoğunluğunun işçi olduğu görülmektedir. Öğrencilerin meslek eğitimini tercihlerinde çalışma zorunluluğu ve para kazanma isteği olması ekonomik düzeylerinin bunu gerektirdiğini göstermektedir. Işıklar ve Dikmen'in (2007) çalışmalarında ulaştıkları sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük olan ailelerin çocuklarını para getiren mesleklere yönlendirdikleri sonucu desteklemektedir.

Günümüzde yetişen çırak öğrenci profilinin her geçen gün değişmesi ile birlikte usta çırak ilişkisinde değişime uğradığı görülmektedir. Çırakların eskisi gibi ustalarına karşı itaatkâr olmaması, mesleki bilgi ile birlikte onlardan ahlaki değerleri almak istememeleri sorun yaşamalarına neden olmaktadır. Yetişen çırakların durumu bu şekilde iken, onları yetiştiren usta öğreticiler de uyum sağlamakta güçlük çekmektedir. Öğrencilere mesleki rehberlik çalışmaları, işveren ve ustaöğreticilere de yeni şartlara uyum sağlama çalışmaları kapsamında eğitim verilmesinin yararlı olacağı görülmektedir. Yılmaz (2002) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilere mesleki rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti verilmesi, işveren ve usta öğreticilere de hizmet içi eğitim verilmesi gerektiği bu çalışma ile benzerlik göstermektedir. Çalışma grubunda; çalıştıkları işyerlerinde bir problem yaşamayan ve mesleki gelişimlerini ilerleten öğrencilerde olduğu görülmüştür. İşverenlerinin meslek öğrenmeleri için destekçi olmaları, kendi ailelerinden olduklarını hissettirmeleri ve her türlü konu da yardımcı olmaları onların çalıştıkları işyerlerine ve mesleklerine daha çok bağlandıklarını göstermektedir. Çırakların büyük bir bölümünün; işverenlerinin meslek öğrenmelerine yardımcı olması sayesinde, çalıştıkları yerde meslekleri ile alakalı becerilerin hepsini kazandıkları görülmektedir (Aydoslu, 2014).

Öğrencilerin okula izin günlerinde gitmesini isteyerek işçi kaybına uğramak istemeyen işverenler bulunmaktadır. Bu durumda yaşanan yoğunluk ve yorgunluk öğrencilerin okula ve mesleğe karşı isteksizliğine neden olmaktadır. Örgün eğitimi herhangi bir sebepten dolayı tamamlamamış olan öğrenci haftanın bir günü okula geldiğinde tekrar öğrenci konumuna gelmekte, ders işlemekte zorluk çekmektedir. Bu sonucu destekleyen Aydoslu (2014) tarafından yapılan yüksek lisans çalışmasında haftada bir gün ders işlenmesini verimli bulunmadığı anlaşılmaktadır. Kazu (2007) çalışmalarında da, haftada bir gün eğitim alınmasının genel olarak yeterli olduğu, ancak programların yeterince uygulanamamasından dolayı haftada iki gün olması gerektiği görülmektedir. Öğrencilerin; haftanın bir günü okulda tekrar öğrenci durumuna girerek ders işlemek konusunda sıkıntı yaşamalarından dolayı mesleki eğitim merkezlerinin yapısında yapılan değişikliklerle, 2019-2020 eğitim öğretim yılı içerisinde uygulanmaya başlayacak olan haftada iki gün okul günü uygulaması bu düşünceyi destekler niteliktedir (MEB, 2018). Ötken (2006) ise; bir çalışmada öğrenciler haftanın bir günü, çoğunun da izinli oldukları tek gün okula geldiklerinden, okulu enerjilerini atacakları ve dinlenerek hoş vakit geçirecekleri mekân olarak görmektedirler. Sosyal aktivite yapabilecekleri farklı derslerin müfredata konması, okulda aktivite alanlarının oluşturulması öğrencilerin ihtiyacını karşılayacak çalışmalar olacağını vurgulamıştır.

Mesleki eğitimi tercih eden öğrencilerin her geçen gün eğitim seviyelerinin düştüğü ve mesleki eğitimi başka bir okula gidemeyecek olmaktan tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Bu durumun sonucunda okullarda artık ders işlemekte zorluk çekildiği ve işyerlerinde de öğrencilerin adapte olamayarak çalışma ortamına ısınamadıkları anlaşılmaktadır. Boran'a (2014) göre; mesleki yönlendirme çalışmalarına temel eğitimin son iki yılında başlanarak, öğrenciler çalışma hayatı konusunda bilgilendirilmeli ve hangi mesleği yapabilecekleri tespit edilmelidir. Kısa'nın (2012) bir çalışmasında ise; Türkiye'de mesleki rehberliğin yetersiz kaldığı, mesleki eğitimde başarıyı sağlayabilmek için rehberlik ve danışma hizmetlerinin ilköğretim dönemlerinde ve bilimsel tekniklerle verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Araştırmaya göre; mesleki eğitim merkezinde verilen eğitimlerin öğrencilerin gelişimi ve sektör ihtiyaçları doğrultusunda yapılmaya çalışıldığı, öğrencilerin çalışma şartlarına uyum sağlamakta zorlandıkları görülmektedir. Öğrencilerin bir kısmının kendini geliştirmeye kapalı olsada bir kısmının mesleki anlamda meraklı ve öğrenmeye açık olduğu ortadadır. Değişen çırak öğrenci profili karşısında işveren ve ustöğreticiler zaman

zaman sıkıntı yaşasalarda, birlikte çalıştıkları çırak öğrencilere meslek öğretme çabası içinde oldukları anlaşılmaktadır. İş piyasaları ve bireyler arasında köprü vazifesi gören mesleki eğitim merkezlerinin ve burada verilen mesleki eğitimlerin ülke politikalarında önemi her geçen gün artmaktadır. Akça, Şahan ve Tural (2017) göre; kalkınma planları ülkelerin eğitim düzeyinin geliştirilip yaygınlaştırılmasını sağlar. Eğitim veren kurumlar ülkedeki gençleri zihnen, fiziken, ahlaken, sosyal ve kültürel yönden geliştirip sürekli değişen çağ gerekliliklerine göre şekillendirmeyi planlar. Milli Eğitim Bakanlığınca yapılan mesleki eğitim merkezlerinin zorunlu eğitim kapsamına alınarak öğrencilere tanınan imkanların artırılması, Milli Eğitim Bakanlığının hazırlamış olduğu 2023 vizyonunda mesleki ve teknik eğitime önemli bir pay ayrılması ve 11. Kalkınma planı dahilinde mesleki eğitimin niteliğinin artırılması yönünde planlanan çalışmalar bunları destekler niteliktedir.

5.2. Sonuçlar

Araştırmada elde edilen sonuçlar mesleki eğitim merkezinde eğitim gören çırak öğrenci, mesleki eğitim merkezlerine öğrenci gönderen işveren-usta öğreticiler ile mesleki eğitim merkezi yönetici-öğretmenlerinin mesleki eğitim merkezlerinde yaşanan sorun ve çözüm önerilerine ilişkin sonuçlar dört başlık altında sunulmuştur.

5.2.1. Mesleki Eğitim Merkezlerinde Okuyan Çırak Öğrencilere Göre;

Mesleki eğitim merkezlerinde okuyan çırak öğrencilere göre, işveren ve okul tarafından aldıkları mesleki eğitim sürecine ilişkin sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

- 1- Öğrencilerin mesleki eğitim merkezlerinden; meslek öğretme ve istihdam sağlamalarından dolayı memnun oldukları görülmektedir. Bunun yanında öğrencilerin okulda öğretmenlerinden görmüş oldukları ilgi ve yaklaşımlar, öğrencilerin mesleki, ahlaki ve psikolojik gelişimini etkilemektedir.
- 2- Mesleki eğitim merkezlerinde eğitim alan çırak öğrencilerin, okul dışı günlerinde ilgili iş yerlerinde uygulama yapsalar dahi okulda yine uygulamalı ders arayışı içine girdikleri görülmektedir. Mesleki ve kültür derslerin teorik ağırlığından kaçmak, atölyelerde yeni uygulamalar ile tanışarak mesleğindeki gelişmeleri takip etmek ve bununla birlikte; çalıştığı işyerinde henüz birebir uygulama yapma fırsatı bulamadığı iş ve işlemleri yapabilmek bu arayışın sebebi olarak anlaşılmaktadır.
- 3- Öğrencilerin matematik ve Türkçe gibi kültür derslerine ön yargılı bir şekilde yaklaştığı ve bu dersleri işlemek istemediği anlaşılmaktadır.

- 4- Öğrencilerin haftanın bir günü okula gelerek ders işleme, diğer günler de işyerlerinde çalışmaları onların öğrenci profiline girmekte zorlandığını göstermektedir. Zaten örgün eğitimden kopmuş olan öğrencinin, bir iş alanında çalışmaya başlayarak iş hayatına atılmakla beraber okul ortamına tekrar girdiğinde uyum problemi yaşadığı görülmektedir.
- 5- İzin günlerinde okula gelmek zorunda kalan öğrenci bu durumun sıkıntısını yaşamakla birlikte okula karşı isteksizleşmektedir.
- 6- Öğrencilerin okul sosyal alanlarının azlığından kaynaklı sorunlar yaşadıkları görülmektedir.
- 7- Meslek dersi modüllerinin çırak öğrencilerin seviyesine uygun olmadığı, modüllerin bir kısmının öğrencilerin mesleki bilgisinden çok geride olduğu, bir kısmının ise teorik olarak çok ağır olduğu anlaşılmakta olup derslerde modüllerden faydalanma derecesini düşürmektedir.
- 8- Örgün eğitim sırasında yaşanan bazı sorunlar ya da aksaklıklar nedeniyle öğrencilerin eğitimlerini yarıda bıraktıkları, sağlık, ekonomik zorluklar, uyum sağlayamama ve eğitimden soğuyarak uzaklaşmanın önde gelen faktörler olduğu görülmektedir.
- 9- Öğrencilerin okuldaki diğer öğrenci arkadaşlarının argo konuşmaları, kavga etmeleri ve davranışlarında gördükleri diğer rahatsız edici hareketlerden sorun yaşamaktadırlar.
- 10- Öğrencilerin en büyük sorunu işverenleri ile çalışma saatleri ve yoğunluğu, sigorta konularında yaşadıkları görülmektedir. Çalışma hayatına adapte olmakta zorluk çeken çırakların; zorlu, uzun ve maddi beklentilerini karşılamayan çalışma ortam ve şartları ile karşılaştıklarında işlerine adapte olamadıkları anlaşılmaktadır. Bu durumun da; çırakların meslek öğrenme hevesinde büyük bir yıkıma neden olduğu düşünülmektedir.
- 11- Öğrencilerin zaman zaman müşteri ile ilişkilerde sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Yaşanan problemler karşısında öğrencilerin bir kısmının müşteri karşısında zor duruma düştüğü ve bu durumun onları olumsuz etkilediği anlaşılmaktadır.

5.2.2. Mesleki Eğitim Merkezlerine Öğrenci Gönderen İşveren-Usta Öğreticilere Göre;

Mesleki eğitim merkezine çırak öğrenci yollayan işverenlere göre öğrenci ve mesleki eğitim sürecine ilişkin sonuçlar aşağıda yer almaktadır

- 1- İşyeri ve okul ortamında eğitim olanaklarının oldukça elverişli olduğu görülmektedir. Bu durum; yeni bilgiler öğrenmek ve var olan bilgileri güncellemek, ilgi ve yetenekler doğrultusunda mesleki eğitim sürecinden en iyi şekilde faydalanılabileceğinin göstermektedir.
- 2- İşveren ve usta öğreticilerin en büyük sıkıntıyı öğrenci davranışlarından kaynaklı yaşadıkları görülmektedir. Çırak öğrencilerin artık belirli bir disiplin altına girmeme, meslek öğrenme yolunda heves ve ilgilerinin olmaması ile birlikte öğrenecekleri meslekten çok alacakları ücret konularında ilgili oldukları anlaşılmaktadır.
- 3- Öğrencilerin bir bölümünün mesleki eğitim merkezlerini zorunlu ya da yanlış yönlendirme ile seçtiği anlaşılmaktadır. Öğrencilerin erken yaşta başladıkları çalışma hayatına uyum sağlayamadıkları görülmektedir. Zorlayıcı çalışma şartları ve saatleri, sosyal hayatlarını istedikleri doğrultuda kullanamamalarına sebep olduğundan öğrencilerin herhangi bir işyerinde uzun süre kalarak mesleğini öğrenme çabasına da girmekten kaçındığı ortaya koymaktadır.
- 4- Yetişen çırak öğrencilerin profili her geçen gün değiştiği ve eski usta-çırak ilişkisinin gitgide azaldığı anlaşılmaktadır. Onları yetiştiren usta öğreticiler de bu değişen çırak öğrenci profiline uyum sağlamakta güçlük çekmekte ve yaşanan birçok sorunun kaynağı olmaktadır.
- 5- İşveren ve usta öğreticilerin görüşlerine göre; öğrencilerin davranışlarında görülen bozuklukların ve tutarsızlıklar ağırlıklı olarak aileden kaynaklı olmaktadır.
- 6- Öğrencilerin işyerlerinde gördükleri mesleki bilgilerin pekiştirilmesi için okulda teorik bilgilerin yanında uygulama alanlarına ihtiyaç olması ve bu alanların gerekli ekipmanlar ile donatılarak uygulamalı eğitime ağırlık verilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.
- 7- İşverenler ve okul arasında öğrencilerin haftanın bir günü okula eğitime

gidecekleri günleri koordine edememek iş aksaklıklarına sebebiyet vermiştir. İş aksaklıklarının yanı sıra; öğrencileri izin günleri haricinde işyerinden okula göndermek istemeyen işverenlerin de olduğu anlaşılmıştır. Bu durumun; öğrencilerin izin kullanmadan haftayı bitirmelerine ve okula gelmeme ya da okulda durduğu saatlerde derslere karşı isteksizlik yaratmasına neden olmaktadır.

- 8- Mesleki eğitimde öğrencilere gerekli teknik eğitimin verilemediği düşüncesinde olan iş verenler bulunmaktadır. İşyerinde alınan eğitim ile okulda alınan eğitimin birbirini tamamlar nitelikte olması gerekmektedir.
- 9- Çırak öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun meslek öğrenme çabasına girmedeği görülsede, çalışkan, öğrenme isteği olan saygılı çıraklarında varlığı söz konudur. Öğrencilerin okul öğretmenleri ile bağlarının iyi olmasının, öğrencileri güdülediği düşünülmektedir. Meslek öğrenme ve işe adapte konusunda olumsuz gelişim gösteren öğrencilerinde sebepleri; mesleklerini tercih etme de yanlış yönlendirme, okul ve çalıştıkları iş yerlerine adapte olamama olarak gösterilebilir.
- 10- Kamu kaynaklarından işverenlere, mesleki eğitim merkezlerine çırak öğrenci gönderdikleri için vermiş olduğu katkı paylarının işveren ve öğrenciyi güdülediği görülmektedir.

5.2.3. Mesleki Eğitim Merkezlerinde Görev Yapan Yönetici-Öğretmenlere Göre;

Mesleki eğitim merkezi kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlere göre mesleki eğitim, çırak öğrenci ve işverenlere ilişkin bulgulardan elde edilen sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

- 1- Eleman bulamamaktan kaynaklı sıkıntı çeken meslek dalları için arada olan arz talep durumunun güncellenmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır.
- 2- Öğrencilerde görülen aile kaynaklı davranış bozuklukları, mesleğe karşı isteksizlik, daha rahat çalışma ortamı ve saatlerinde çalışmak istemesi, maddi beklentilerinin meslek öğrenme heveslerinden önce gelmesi yönetici ve öğretmenler tarafından da vurgulanmaktadır.
- 3- Zorunlu eğitim kapsamına alınmasıyla birlikte öğrenci sayılarında artış görülen mesleki eğitim merkezlerine yapılan yönlendirmelerde; eğitim seviyesi, okuma ve meslek öğrenme isteği en düşük olan öğrencilerin yönlendirildiği görülmektedir

Öğrencilerin eğitim ve algı seviyelerinin düşük olması, meslek öğrenmekte ve okulda ders işlemekte zorlanmalarına sebep olmaktadır.

4- Yönetici ve öğretmen görüşlerine bakıldığında; işveren ve usta öğreticilerin artık değişen çırak öğrenci profiline ayak uyduramadığı ve sorunlar yaşadığı anlaşılmaktadır.

5.2.4. Mesleki Eğitim Merkezlerinde Okuyan Çırak Öğrenci, Mesleki Eğitim Merkezlerine Öğrenci Gönderen İşveren-Usta Öğretici ve Mesleki Eğitim Merkezlerinde Görev Yapan Yönetici-Öğretmenlerin Çözüm Önerilerine Yönelik Görüşleri

Mesleki eğitimin geliştirilebilmesi için öğrenci, işveren-usta öğretici, yönetici-öğretmenlerin çözüm önerilerine ilişkin görüşlerine göre elde edilen sonuçlar aşağıda yer almıştır.

Öğrencilere Göre;

1. Mesleki eğitim merkezi atölyelerinin; öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda güncellenmesi, gerekli olan alet ve ekipmanların teminleri gerekmektedir.
2. Meslek derslerinin teorik kısımları ile kültür dersleri öğrencilerin seviyelerine göre işlenmelidir.
3. Öğrencilerin izin günlerinde okula gelmeleri, dinlenememelerine ve sosyal faaliyetlere zaman ayıramamalarına neden olduğundan, ders günlerinin izin günleri haricinde bir gün olarak belirlenmelidir.
4. Uzun ve ağır çalışma saatlerine maruz kalmak, öğrencilerin mesleklerini öğrenme çabasına girmemelerine neden olduğundan çalışma saat ve ortamlarında yapılandırma yapılmalıdır.

İşveren- Usta Öğreticilere Göre;

1. Öğrencilerde çalışma azmi oluşturmak ve mesleki gelişimlerini yönlendirmek için öğrenci eğitimlerine ağırlık verilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Mesleklerde yaşanan değişim ve teknolojik gelişimlerin öğrencilerin ilgisini çekmesini sağlamak amacıyla branşların içeriklerine göre öğrencilere verilmesi sağlanabilir.
2. Çocukların psikolojik, sosyal ve mesleki gelişimlerinin sağlanması için velilerin bilinçlendirilerek, çocuklarına karşı daha sorumluluk sahibi ve ilgili ebeveynler olmaları sağlanmalıdır.

3. Genel başarıyı sağlayabilmek için okul, işyeri ve aile arasında işbirliği yapılarak öğrenci eğitimine yön verilmelidir.
4. Devletin vermiş olduğu katkı paylarının artırılması sağlanmalıdır.
5. Okulda bulunan atölyelerin öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda güncellenmesi yapılmalıdır.

Yönetici- Öğretmenlere Göre;

1. Mesleki eğitim merkezlerinin yapılarına göre gerekli kanun ve yönetmeliklerin hazırlanmalıdır.
2. İşveren ve ustaöğreticilerin değişen mesleki eğitim sistemi, çırak öğrencilerin yapıları ve olması gereken çalışma şartları hakkında bilgilendirilmeleri sağlanmalıdır.
3. Mesleki eğitime yapılacak olan öğrenci yönlendirmelerinin, eğitim ve algı seviyesi yüksek öğrencilere yapılması sağlanmalıdır.
4. Ailelerin, çocuklarının alacakları mesleki eğitim hakkında bilinçlendirilme çalışmaları yapılmalıdır.
5. İşveren kurumlarda mesleki eğitim almamış, bilgilerini belgelendirmemiş bireyler var ise bunların mesleki eğitim merkezlerine yönlendirme çalışmaları arttırılmalıdır.

5.3. Öneriler

Mesleki eğitim merkezinde okuyan çırak öğrenci, mesleki eğitim merkezine öğrenci gönderen işveren-usta öğretici ve mesleki eğitim merkezinde görev yapan yönetici-öğretmenlere ilişkin öneriler dört başlık altında yer almaktadır.

5.3.1. Mesleki Eğitim Merkezinde Okuyan Çırak Öğrencilere İlişkin Öneriler

1. Öğrencileri güdülemek, yönlendirmek ve içinde buldukları psikolojik durumlarını iyileştirmek için mesleki rehberlik çalışmalarına ağırlık verilebilir.
2. Mesleki eğitim merkezi atölyelerinin; öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda güncellenmesi, gerekli olan alet ve ekipmanların teminleri yapılmalıdır.
3. Mesleki eğitim merkezlerinde kültür ve meslek derslerinin planlanması öğrencilerin profilleri göz önünde bulundurularak düzenlenmeli ve işlenmelidir.
4. Öğrenciyi özellikle izin gününde okula göndermek isteyen işverenler için gerekli bilgilendirmelerin yapılması ve bu durumu engellemek için yaptırım uygulaması getirilmesi sağlanmalıdır.
5. Okullara, fiziki imkanlar doğrultusunda spor alanları, masa tenisi gibi aktivite alanları oluşturulabilir.
6. Meslek dersleri için hazırlanan modül içeriklerinin; öğrencilerin mesleki anlamda genel durumları göz önünde bulundurularak hazırlanması gerekmektedir.
7. Öğrencilerin eğitimden soğuma ve uzaklaşmalarını önlemek amacıyla sağlık koşulları ve ekonomik anlamda yardımda bulunma, eğitimde algılama-geri kalma gibi problemler varsa öğrenci düzeyine uygun olabilecek eğitim yardımı ve öğrencilere mesleki anlamda doğru yönlendirmeler yapılmalıdır.
8. Öğrencilerin okulda göstermiş oldukları davranış bozukluklarını önlemek ve gidermek için sebeplerini iyi araştırarak o yönde çalışmalar yapılmalıdır.
9. Çırak öğrencilerin çeşitli sebeplerden çalışma hayatına uyum sağlayamadığı, bu nedenle 'zor çalışma şartları' olarak adlandırılan koşulların incelenmesinde fayda görülmektedir.
10. Öğrencilere müşteri ilişkileri konularında eğitimlerin daha fazla verilmesi gerekmektedir.

5.3.2. Mesleki Eğitim Merkezlerine Çırak Öğrenci Gönderen İşveren-Usta Öğreticilere İlişkin Öneriler

1. İş yerlerinin verimli olsalar dahi sektör ihtiyaçlarının takip edilerek, alanların

ihtiyaçlarına göre güncellemeleri yapılmalıdır.

2. Öncelikle ailelere ve sonrasında ıarak öğrencilere maddi beklentilerden once mesleki beklentilere girmelerinin onların mesleklerine ve geleceklerine yatırım olacağı hakkında bilgilendirilmeler yapılmalıdır. Öğrencilere mesleki yönlendirmeler kapsamında; mesleklerin gereklilikleri ve çalışma şartları konularında bilgiler verilmelidir.
3. Yetişen ıarak ğrenci profilleri ve onlara yaklaşım konularında işveren ve usta öğreticilere pedagojik- androgojik eğitimler verilmelidir..
4. Öğrencilerin işyerlerinde görmüş oldukları işlerin pekiştirilmesini sağlayabilmek için okulda bulunan atölyelere gerekli donanımların yapılması ve derslerin uygulamalı olarak yapılmasına ağırlık verilmelidir.
5. Öğrencilerin okula gidecekleri ders günlerinin belirlendikten sonra, bu ders gününün, izin günlerinin haricinde bir gün olması gerektiği işverenlere anlatılmalıdır.
6. Işyerinde alınan eğitim ile okulda alınan eğitimin birbirini tamamlar nitelikte olması gerekmektedir.
7. Meslek ğrenme çabası içinde olan öğrencilerin sistem içinde kaybolmaması ve krelmemeleri için; okul günleri içerisinde gelişimleri doğrultusunda uygulamalar yaptırmak, işverenleri ile durumlarının konuşulup iş ortamlarında daha aktif olmalarını sağlanmalıdır.
8. Yürütülen eğitim sistemi ile mesleki eğitim yapısı arasında uyuşmayan noktalar olduğundan gerekli düzenlemelerin yapılması gereklidir.
9. Katkı paylarının öğrencilere de verilmesi çalışmaları yapılabilir.

5.3.3. Mesleki Eğitim Merkezi Yönetici -ğretmenlerine İlişkin neriler

1. Sektör ve okul arasında arz talep dengesi karşılanmaya çalışılırken; sektörün ihtiyaçları ve gereklilikleri ön planda tutularak, yönlendirmelerin ğrenci istek ve yeteneklerine göre yapılması sağlanmalıdır.
2. Içinde buldukları aile ortamının etkisinde kalan ve hayatına yön vermede buldukları psikoloji ile karar veren öğrencileri kazanabilmek için aile eğitimlerine ağırlık verilmelidir.

3. Öğrencilerin meslek öğrenmekte ve ders işlemekte zorlandıkları düşünülerek hazırlanan eğitim planlamalarının onlara göre programlanması sağlanabilir.
4. İşveren ve usta öğreticilere meslekler ve çıraklar arasında değişen kuşak farkını anlatabilmek amacı ile eğitim çalışmaları düzenlenebilir.

5.3.4. Araştırmacılara Öneriler

1. Mesleki Eğitim Merkezlerinde yapılacak çalışmaların daha geniş grup ve bölgelerde yapılması sağlanarak sorun ve çözüm önerileri daha kapsamlı bir şekilde incelenebilir.
2. Mesleki Eğitim Merkezlerinde hem nitel hem nicel çalışmaların bir arada kullanıldığı karma desenle araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ay, F. (2015). *Aile eğitimi kurslarının yetişkin eğitimi bağlamında etkinliğinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Bartın.
- Acat, M. B. (2006). Hayat boyu öğrenme anlayışı içinde yeterliliğe dayalı okul modeli. *Eğitimde Yeni Paradigma Arayışları*. Ankara: Eğitim Bir-Sen.
- Ada, S., Baysal, N. (2013). *Pedagojik-androgojik formasyon ve Türkiye’de öğretmen yetiştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akça, Y., Şahan, G., Tural, A. (2017). Türkiye’nin kalkınma planlarında eğitim politikalarının değerlendirilmesi. *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, December, 2017, 3 (SI): 394-403
- Akkuş, A (2015). *Ostim mesleki eğitim merkezi’ne devam eden öğrencilerin mesleki eğitim uygulamalarına ilişkin görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Akkuş, N. (2008). *Yaşam boyu öğrenme becerilerinin göstergesi olarak 2006 PISA sonuçlarının Türkiye açısından değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Arı, N., Bıncı, H.(2004). Mesleki ve teknik eğitimde arayışlar. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 24(3),383-396.
- Aslantürk, M. (2014). *Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin yaşadığı sorunlar ve çözümleri konusunda mesleki eğitim yöneticileri, meslek dersleri öğretmenleri ve eğitimcilerin görüşlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Ardahan, F. (2010). Sektör odaklı mesleki eğitim, sektörün işletmecilik eğitiminden beklentileri: Antalya Örneği, *Selçuk Üniversitesi, İ.İ.B.F, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14, 20, 10
- Alkan, C., Doğan, H., Sezgin, İ. (1994). *Mesleki ve teknik eğitimin esasları*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Alkan, C., Doğan H. ve Sezgin İ., (1996) *Meslekî ve teknik eğitimin esasları: kavramlar, gelişmeler, uygulamalar, yönelmeler*,.Ankara: Gazi Büro Kitabevi.
- Alkan C., Doğan H. ve Sezgin İ. (1980). Mesleki ve teknik eğitimin prensipleri, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Akyüz, Y. (2001). *Türk eğitim tarihi*. İstanbul: Alfa Yayınları.

- Aydın, İ. (2013). *Eğitim ve öğretimde etik*. Pegem Akademi: Ankara.
- Ayçiçek K. (2012). *Belediyelerin yaygın eğitim çalışmalarına bir örnek olarak Şişli Belediyesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Aydoslu, D (2014). *Mesleki eğitim merkezlerinde yürütülen çıraklık eğitiminin değerlendirilmesi (Ankara ili örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aksoy, M. (2013). Kavram olarak hayat boyu öğrenme ve hayat boyu öğrenmenin avrupa birliği serüveni. *Bilig, Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*. 64 (Kış13). 23-48.
- Bağcı, Ş. E. (2007). *Avrupa birliği ülkelerinde yaşam boyu eğitim politikaları: Almanya, Danimarka ve Türkiye üzerine karşılaştırmalı bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Bayram, S. (2012). Osmanlı devleti'nde ekonomik hayatın yerel unsurları: Ahilik teşkilatı ve esnaf yoncaları. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*.2012(21) 81-115
- Başaran, İ.E. (1994). *Türkiye eğitim sistemi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Bayraktar S.(2013). *Mesleki eğitimde öğrencilerin alan tercihlerinde yapılan yönlendirmede yöneticilerin görevleri ve yeterlilikleri*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Bekdaş, N. (2009). *Türkiye'de çocuk işçiliği, örgün eğitim ve çalışma hayatı: Hekimbaşı örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Bilhan, S. (1991). *Eğitim felsefesi*. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları: Ankara.
- Bolat, Y. (2016). *Türkiye'de mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumu ve farklı ülkelerlekarşılaştırılması*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Budak, Y. (2009). Yaşamboyu öğrenme ve ilköğretim programlarının hedeflemesi gereken insan tipi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*.29(3), 693 – 708
- Büken E, Büken B. (2013). Çalışma süreleri ve ücretler: Çalışan çocuğun kabullenilmiş istismarı mı? (Çıraklık okullarında yapılan bir çalışma). *Adli Tıp Bülteni* 2013;18(2):39-46.
- Bülbül, S. (1987). Dünya ve ülkemizde yaygın eğitim. Yaygın Eğitim ve Sorunları, *TED 11. Eğitim Toplantısı, 12-13 Kasım Dizisi*.
- Büyüköztürk, Ş. Çakmak E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. Ve Demirel, F. (2014).*Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Brown, T. M., Rodriguez, L. F. (2009). School And The Co-Construction Of Dropout.

- International Journal of Qualitative Studies in Education, Vol. 22, No. 2, 221–242.*
- Canbey Özgüler, V. (2016). İşgücü piyasalarında gençler ve mesleki yeterlilikler sistemi
INTE 2016 International Conference on New Horizons in Education Konferansı.
- Celep, C. (2003) *Halk eğitimi.* Ankara: Anı Yayıncılık.
- Coşkun D.,Y. (2006). *Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin bazı değişkeler açısından incelenmesi.* Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- Çakıcı, Z.(2010). *Mesleki eğitim merkezlerinde uygulanmakta olan erkek berberliği eğitim programının değerlendirilmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çalık, T., Sezgin,F. (2005). Küreselleşme, bilgi Toplumu ve eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi.13(1)55-66.*
- Çelenk, N.(2007). *Ordu ili mesleki eğitim merkezindeki kuaförlük bölümü öğrencilerinin temel nitelikleri ve işyerinde karşılaştıkları sorunlar* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çelik Yılmaz, G. (2013). Mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi (Megep)'İN değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Çelikkaya, H. (1996). *Fonksiyonel eğitim sosyolojisi.* Alfa Yayınları: İstanbul.
- Çelik Y., G. (2003). *Mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi (MEGEP)in değerlendirilmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Demir, İ. (2011). *Hayat boyu öğrenme programının, insan kaynaklarının mesleki sosyal gelişimine, yabancı dil gelişimine istihdamına ve yeterliliklerin tanınmasına sağladığı katkı açısından değerlendirilmesi.* Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Demirel, Ö. (2000). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme (3.bs.)* Ankara: Pegem Yayınları.
- Demirel, Ö. (2001). *Eğitim sözlüğü, (1. Bs)* Ankara: Pegem Yayınevi.
- Deveci, S,E, Ulutaşdemir, N, Açık, Y.(2011). Bir mesleki eğitim merkezi öğrencilerinde umutsuzluk düzeyi ve etkileyen faktörler, *Dicle Tıp Dergisi, 38, (3), 312-317*
- Doğan, H. (1997). *Eğitim, program ve öğretim tasarımı(1.bs.)* Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Dikmen, S.(2007). Orta öğretimde mesleki ve teknik eğitim tercihinin etki eden etkenlerin belirlenmesi. *Zonguldak Dicle Tıp Dergisi,38(3),312-317.*

- Doksanoğlu, A. (2014). *Androgojik temele dayalı ve yetişkin sanat eğitiminde bir eylem araştırması*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Doll, B., Hess, R.S. (2001). Trough a new lens: Contempoarary Psychological Prespectives on School Completion and Dropping out of High School. *School Pschology Quarterly*, 16 (4), 351-356.
- Duman A. (2007). *Yetişkinler eğitimi*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Dursun, B. (2008). *Yönetici ve öğretmen görüşleri ile türkiye 'de mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesinin (Megep) etkililiğinin değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Estacio, E., Marks, D. (2005). "Child labour and the international labour organization's convention 182: A Critical Perspective", *Journal of Health Psychology* 10; 475–284.
- Fidan, N., Erden,M., (1988). *Eğitime giriş*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Gözgü F., Mutioğlu H.(2012). Toplumun değişen yüzü: bilgi toplumu ve bilişim kültürü. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi. 1(1)*, 465-476.
- Güleç, İ., Çelik, S., Demirhan B. (2012). Yaşam boyu öğrenme nedir? Kavram ve kapsamı üzerine bir değerlendirme. *Sakarya University Journal of Education.2(3)*,34-48.
- Gürata, M. (1975). *Unutulan adetlerimiz ve loncalar*. Ankara: Tisa Matbaacılık.
- Kaya, H. E. (2014). Küreselleşme sürecinde yaşam boyu öğrenme ve yetişkin eğitimi gerçeği. *Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries). 9 (2)*, 91-11.1.
- Işıklar, A, (2007). *Bir grup rehberliği programının ilköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitimine yönelik görüşlerine etkisi*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Işıklar, A., Şar, A. H., Koç, M. (2011). İşverenler ve usta öğreticilerin mesleki eğitim merkezlerinden gelen öğrencilere yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi.8 (2)* 863- 878.
- Karaağaçlı, M. (1998). Temel iş düzeyinde öngörülen mesleki standart boyutları. *16. Milli Eğitim Şurası Hazırlık Dökümanı, Ankara*.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi* (26. Bs) Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaya, E.H. (2010). *Avrupa birliği yaşam boyu öğrenme ve yetişkin eğitimi politikaları*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Kavi,E., Kalçık,O. (2018). Türkiye’de ortaöğretim düzeyindeki mesleki eğitim ile ilgili sorun alanlarıve İskandinav ülkelerindeki mesleki eğitimin Türkiye’de uygulanabilirliği. *Çalışma ve Toplum*,3,1307-1334.
- Kazu, I. Y. (2001). Çıraklık eğitiminde sorunlar, *Öğretmen Dünyası Dergisi*, 254(22), 7-12.
- Kısa, S (2012). *İşkur ve yerel yönetimlerde mesleki eğitim faaliyetlerinin eğitim-istihdam ilişkisi yönünden analizi: Ankara ili işkur il müdürlüğü ve Ankara Büyükşehir Belediyesi mesleki eğitim faaliyetlerinin karşılaştırmalı analizi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.*
- Kıvrak, E. (2007) . *Avrupa birliği ve Türkiye’de yaşam boyu öğrenme politikaları ve istihdam ilişkisinin değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.*
- Koç, M., Taş, S. Özkan, H.H. ve Yılmaz, E.(2009). Türkiye’de yetişkin ve yaşam boyu eğitimine yönelik lisans program önerisi. *I. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi*, 1-3 Mayıs 2009. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. Çanakkale.
- Komsuoğlu, B.(2007). *Üniversiteler sorunlar öneriler. Kocaeli üniversitesi Yayınları: Kocaeli.*
- Kuzgun, Y. (1997). Rehberlik ve psikolojik danışma. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Kuzgun, Y. (2011). *Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım*
- Malkoç, G. (1989). Andragoji. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi Yıl: 1989, Sayı: 1, Sayfa: 88 - 95*
- MEB, (1986). Milli ğitim Kanunu. 1986
- MEB, (2005). Meslekî ve teknik eğitimin tarihçesi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB, (2012). Mesleki ve teknik eğitim çalıştayı raporu. Manisa,154s.
- MEB, (2014). Mesleki eğitimin yeniden yapılandırılması çalışma grubu raporu. Ankara,59s.
- MEB, (2014). Türkiye mesleki ve teknik eğitim strateji belgesi ve eylem planı 2014-2018.
- MEB, (2018). ” Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin görünümü,.Ankara.s.12

- Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu (2006).
[<http://www.myk.gov.tr/images/articles/editor/MYK.pdf>] web adresinden
29.7.2019 tarihinde alınmıştır.
- Bakanlar Kurulu (2010). *İstihdam ve mesleki eğitim ilişkisinin güçlendirilmesi eylem planı, 2010*.
(<http://www.mevzuatlar.com/sy/resmigazete/rga/10/07/150710003.htm>) web
adresinden 29.07.2019 tarihinde alınmıştır.
- Okçabol, R. (2006), *Halk eğitimi (yetişkin eğitimi)*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Onur, B. (2006). Gelişim psikolojisi yetişkinlik yaşlılık ölüm. Ankara: İmge Kitabevi
- Ötken, B. (2006). *Mesleki eğitim merkezi öğrencilerinin istenilmeyen davranışlarının belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Özcan, İ. (2014). *Mesleki eğitim merkezlerinde devam eden Çırakların iş ahlakına yönelik tutumları*. Yüksek Lisans Tezi. On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Özdikmenli, D. (2009). *12-15 Yaş çocukları arasında ergen çocuk sahibi annelerin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi, ihtiyaca uygun etkinlik geliştirilmesi, uygulama ve değerlendirmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Poyraz H., Titrek O. (2013). Türkiye’de hayat boyu öğrenmenin geliştirilmesi. Ulusal Ajans. Yaşam Boyu Öğrenme Programı.
www.ua.gov.tr/ulusal_ajans/docs/tur/Yasamboyu_ogrenme_Programi.doc – Erişim:
04. 01. 2015
- Saraçoğlu, E. (2007). *Mesleki eğitim ve mesleki eğitimi geliştirme projesi (MEGEP) Uygulamaları: İstanbul’da Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Sürmen G.Y. (2011). *Türk milli eğitiminde örgün eğitimin yeri ve okul öncesi eğitim*.
Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Soydan, T. (2007). *Küreselleşme ve eğitim*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Sönmez, M. (2008). Türkiye’de mesleki ve teknik örgün öğretimin sorunları ve yeniden yapılandırılma zorunluluğu. *Eğitim ve Bilim Dergisi: 33 (147), 71-84*.
- Şahan, G. (2018). *Göçmen çocukların eğitimi*. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Şahin S., Şimşek H., (2012). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde okulu bırakma eğilimi ve nedenleri (Şanlıurfa ili örneği). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2012, 41-72*.

- Şeker, E. (2013). *Özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlere yönelik olarak düzenlenen aile eğitimi etkinliklerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Şimşek, H. (2011). Güneydoğu Anadolu bölgesindeki lise öğrencilerinin sosyal bütünleşme düzeyleri ve gelecek beklentileri. *109K300 Nolu Proje Raporu, Tübitak: Ankara*.
- Tamer, M, A., Özcan, M (2014). Örgün mesleki ve teknik eğitim sisteminin mesleki eğitimin paydaşlarınca değerlendirilmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, 203(yaz 2014), 205-224.
- Temel, M. (1996). Orta kademedeki meslekî ve teknik eğitim ile meslek yüksek okulları arasında uyum sorunları. 21. Yüzyıla Doğru Meslek Yüksekokullarının Yeniden Yapılanması Sempozyumu. 22-23 Mayıs 1996, s.6. Ankara Üniversitesi Basımevi, Çankırı.
- Toprak, M., Erdoğan, A. (2012). Yaşam boyu öğrenme: Kavram, politika, araçlar ve uygulama. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(2), 69-91.
- Turan, K. (1996). Ahilikten günümüze mesleki ve teknik eğitimin tarihi gelişimi (1. bs.) İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Türk, Y. (2016). *Mesleki eğitim merkezlerinde eğitimlerini sürdüren kalfa adaylarının; kazanımlarını çalışma yaşamlarında kullanabilme düzeyleri(nin belirlenmesi)*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- TUBİTAK (2005). Vizyon 2023 teknoloji öngörü projesi, eğitim ve insan kaynakları sonuç raporu ve strateji belgesi, Ankara. http://www.fen.bilkent.edu.tr/hakoglu/ymfec/EIK_Sonuc_Raporu_Belg_corr.pdf.
- Türker, A. (2001). *Çıraklık eğitimi merkezlerinde tesisatçılık meslek dalının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Uçar, C., Özerbaş, M. A, (2013). Mesleki ve teknik eğitimin dünyadaki ve türkiye'deki konumu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching*. 2(2),242-253.
- Ültanır, E., Ültanır, G. (2005). Estonya, İngiltere ve Türkiye'de yetişkin eğitiminde profesyonel standartlar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.1(1),1-23.
- Yaman, H. (2011). *Gaziantep'teki mekso-gesop çıraklık eğitim merkezindeki kursiyerlerin iş sağlığı ve güvenliğine bakışının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.

- Yılmaz, B. (2002). *Çıraklık eğitime devam eden, çalışan çocukların sosyo-kültürel yapıları ve eğitim problemleri*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Yıldız, L. (2008). *İstanbul ili mesleki eğitim merkezlerindeki yöneticilerin mesleki eğitim geliştirme projesi kapsamındaki yeni eğitim uygulamalarına ilişkin algıları*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Yıldırım, A, Çarıkçı, O (2017). Mesleki eğitimin gelecek vizyonu; insan kaynakları planlaması açısından bir bürokratik model denemesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 4 (29), 397-413.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*,(6.s) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9.Bsm) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, B. (2002). *Çıraklık eğitime devam eden, çalışan çocukların sosyo-kültürel yapıları ve eğitim problemleri*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Yörük, S., Dikici, A., Uysal, A., (2002). Bilgi toplumu ve Türkiye’de mesleki eğitim, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,12 (2), 299-312.

EKLER

Ek 1. Çıracak Öğrenci Demografik Bilgileri

		Katılımcılar	n
Cinsiyet	Kadın	(ÖK2)(ÖK3)(ÖK4)(ÖK5)(ÖK6)(ÖK7) (ÖK8)(ÖK9)(ÖK27)(ÖK28)(ÖK32)(ÖK33) (ÖK37)(ÖK45)(ÖK46)(ÖK47)(ÖK49)	17
	Erkek	(EK1)(EK10)(EK11)(EK12)(EK13)(EK14) (EK15)(EK16)(EK17)(EK18)(EK19)(EK20) (EK21)(EK22)(EK23)(EK24)(EK25)(EK26) (EK29)(EK30)(EK31)(EK34)(EK35)(EK36) (EK38)(EK39)(EK40)(EK41)(EK42)(EK43) (EK44)(EK48)(EK50)	33
Yaş	15-24	(ÖE5)(ÖK6)(ÖK8)(ÖE10)(ÖK11)(ÖK12) (ÖK13)(ÖK14)(ÖE15)(ÖE22)(ÖE17) (ÖE18)(ÖE19)(ÖE20)(ÖE21) (ÖE22) (ÖE23)(ÖE24)(ÖE25)(ÖK29) (ÖE30) (ÖE31)(ÖK32)(ÖK33)(ÖE34)(ÖE35) (ÖE36)(ÖE37)(ÖE38)(ÖE39)(ÖE40) (ÖE41)(ÖE42)(ÖE43)(ÖE44)(ÖK45) (ÖK46)(ÖK47)(ÖK48)(ÖK49)(ÖK50)	41
	25-34	(ÖE2)(ÖE28)	2
	35-44	(ÖE1)(ÖK3)(ÖK4)(ÖK7)(ÖK9)	5
	45 ve üzeri	(ÖE26)(ÖE27)	2
Anne baba durumu	İkisi de sağ	(ÖE10)(ÖK11)(ÖK12)(ÖK13)(ÖK14) (ÖE16)(ÖE17)(ÖE18)(ÖE19)(ÖE20) (ÖE21)(ÖE22)(ÖE23)(ÖE24)(ÖE25) (ÖE26)(ÖE27)(ÖK29)(ÖE30)(ÖK32) (ÖK33)(ÖE34)(ÖE35)(ÖE36)(ÖE37) (ÖE39)(ÖE40)(ÖE41)(ÖE43)(ÖE44) (ÖK45)(ÖK46)(ÖK47)(ÖK48)(ÖK49) (ÖK50)	44
	Anne yaşıyor, baba yaşamıyor	(ÖE28)(ÖE31)(ÖE38)(ÖE42)	6
Anne mesleği	İşsiz	(ÖE1)(ÖK2)(ÖK3)(ÖK4)(ÖK5)(ÖK6) (ÖK7)(ÖE10)(ÖE12)(ÖE13)(ÖE14)(ÖE15) (ÖE16)(ÖE17)(ÖE18)(ÖE19)(ÖE20) (ÖE21)(ÖE22)(ÖE23)(ÖE24)(ÖE25) (ÖE26)(ÖK27)(ÖK28)(ÖE29) (ÖE30) (ÖE31)(ÖK33)(ÖE35)(ÖE36)(ÖK37) (ÖE38)(ÖE39)(ÖE40)(ÖE40)(ÖE41) (ÖE42)(ÖK2)(ÖE43)(ÖE44)(ÖK45) (ÖK46)(ÖE48)(ÖE50)	44
	İşçi Emekli	(ÖK8)(ÖE11)(ÖE32)(ÖE47)(ÖK49) (ÖK9)	5 1
Anne eğitim durumu	İlkokul mezunu	(ÖE1)(ÖE2)(ÖE3)(ÖE4)(ÖE5)(ÖE8) (ÖE10)(ÖE12)(ÖE13)(ÖE16)(ÖE17) (ÖE18)(ÖE20)(ÖK27)(ÖK28)(ÖE30) (ÖE31)(ÖE32)(ÖK33)(ÖK34)(ÖE36) (ÖK37)(ÖE39)(ÖE40)(ÖK45)(ÖE48)	26
	Ortaokul mezunu	(ÖE11)(ÖE14)(ÖE15)(ÖE19)(ÖE21) (ÖE23)(ÖE24)(ÖE25)(ÖE35)(ÖE38) (ÖE41)(ÖE42)(ÖK46)(ÖK47)(ÖE50)	15
	Lise mezunu	(ÖE43)(ÖE44)(ÖK9)	3
	Yüksek okul mezunu	(ÖK49)	1

	Okur yazar değil	(ÖE22)(ÖE26)(ÖE29)(ÖK6)(ÖK7)	5
Baba eğitim durumu	İlkokul mezunu	(ÖE1)(ÖK2)(ÖK4)(ÖE5)(ÖK6)(ÖK8) (ÖE10)(ÖE12)(ÖE16)(ÖE17)(ÖE20) (ÖE22)(ÖE26)(ÖK27)(ÖK28)(ÖE30) (ÖK32)(ÖK33)(ÖK37)(ÖE39)(ÖE40) (ÖK46)(ÖK47)(ÖE50)	24
	Ortaokul mezunu	(ÖE13)(ÖE14)(ÖE18)(ÖE19)(ÖE21) (ÖE24)(ÖE25)(ÖE31)(ÖE35) (ÖE41) (ÖE42)(ÖE43)(ÖE44)	13
	Lise mezunu	(ÖK3) (ÖK9) (ÖE11) (ÖE15) (ÖE23) (ÖE29) (ÖE36) (ÖE38) (ÖK45) (ÖE48)	10
	Yüksek okul mezunu	(ÖE34)(ÖK49)	2
Yaşadığı yer	Okur yazar değil	(ÖK7)	1
	İl Merkezi	(ÖE1) (ÖE2) (ÖE3) (ÖE4) (ÖE5) (ÖE6) (ÖK7) (ÖK8) (ÖK9) (ÖE11) (ÖE12) (ÖE15) (ÖE16) (ÖE18) (ÖE19) (ÖE20) (ÖE21) (ÖE22) (ÖE22) (ÖE24) (ÖK27) (ÖK28) (ÖK29) (ÖE30) (ÖE31) (ÖK32) (ÖE34) (ÖE35) (ÖE36)	37
	İlçe	(ÖE10) (ÖE13) (ÖE14) (ÖE25) (ÖE26) (ÖK33) (ÖK37)	9
İlköğretim bitirdiği yer	Köy	(ÖE17)	4
	İl Merkezi	(ÖE1) (ÖK2) (ÖE3) (ÖK7) (ÖK8) (ÖK9) (ÖE12) (ÖE15) (ÖE16) (ÖE17) (ÖE18) (ÖE19) (ÖE20) (ÖE21) (ÖE22) (ÖE22) (ÖE24) (ÖK28) (ÖK29) (ÖE30) (ÖE31) (ÖK32) (ÖE34) (ÖE35) (ÖE36)	32
	İlçe	(ÖE4) (ÖE5) (ÖE6) (ÖE11) (ÖE14) (ÖE25) (ÖE26) (ÖK33) (ÖK37)	14
Mezuniyet durumu	Köy	(ÖE10) (ÖK27)	4
	İlköğretim Mezunu	(ÖE12) (ÖE15) (ÖE26) (ÖK27) (ÖE31)	5
	Ortaokul Mezunu	(ÖE3) (ÖE4) (ÖE5) (ÖE6) (ÖK7) (ÖK8) (ÖK9) (ÖE10) (ÖE11) (ÖE13) (ÖE17) (ÖE18) (ÖE19) (ÖE20) (ÖE21) (ÖE22) (ÖE24) (ÖE25) (ÖK28) (ÖE34) (ÖE35) (ÖK37)	32
	Lise Mezunu	(ÖK2) (ÖE14) (ÖE22) (ÖK29) (ÖE30) (ÖE36)	8
	Meslek Yüksekokul Mezunu		1
Çıracılık eğitimi tercih etme nedeni	Lisans	(ÖE1) (ÖE16)	2
	Ortaöğretim Terk	(ÖK32) (ÖK33)	2
	Meslek Öğrenmek	(ÖE1) (ÖK2) (ÖE3) (ÖE4) (ÖE5) (ÖE6) (ÖK7) (ÖE10) (ÖE11) (ÖE12) (ÖE14) (ÖE15) (ÖE18) (ÖE19) (ÖE20) (ÖE21) (ÖE22) (ÖE22) (ÖE24) (ÖE25) (ÖE26) (ÖK27) (ÖK28) (ÖE30) (ÖE31) (ÖK32) (ÖK33) (ÖE34) (ÖE35) (ÖE36) (ÖK37)	43
	Okul Eğitiminin Sıkıcı Olması		4
	Para Kazanma Zorunluluğu	(ÖK8) (ÖK9) (ÖE16) (ÖK29)	2
Çalıştığı bölümü tercih nedeni	Okul Eğitiminin Zor Olması	(ÖE13) (ÖE17)	1
	İş yeri açabilme İmkânı	(ÖE1) (ÖE12) (ÖE22) (ÖE25) (ÖK27) (ÖK29)	8
	Aile Büyüklerinin Yönlendirmesi	(ÖK2) (ÖE5) (ÖE6) (ÖE10) (ÖE19) (ÖE20) (ÖE24) (ÖE34)	8
	İlköğretim Döneminde Okulda Yapılan Yönlendirmeler	(ÖK32) (ÖK33)	3
	Bu Meslekte Çalışan	(ÖE18)	3

	Arkadaşlarım İlgi ve İsteğim	(ÖE3) (ÖE4) (ÖK7) (ÖK8) (ÖK9) (ÖE11) (ÖE14) (ÖE15) (ÖE16) (ÖE17) (ÖE21) (ÖE22) (ÖE26) (ÖK28) (ÖE30) (ÖE31) (ÖE35) (ÖK37)	26
	Diğer	(ÖE13) (ÖE36)	2
Aldığı parayı ne yapıyor	Yarisını Aileme Veriyorum	(ÖK2) (ÖE3) (ÖE4) (ÖE5) (ÖE10) (ÖE12) (ÖE20) (ÖE22) (ÖE24) (ÖE25) (ÖK28) (ÖK29) (ÖE35)	21
	Tamamını Kendime Harcıyorum	(ÖE6) (ÖK7) (ÖK8) (ÖK9) (ÖE13) (ÖE18) (ÖK27) (ÖE30) (ÖK32) (ÖK33) (ÖE34) (ÖE36) (ÖK37)	17
	Biriktiriyorum	(ÖE1) (ÖE11) (ÖE14) (ÖE15) (ÖE16) (ÖE19) (ÖE21) (ÖE22)	11
	Tamamını Aileme Veriyorum	(ÖE17) (ÖE26)	1
Günde kaç saat çalıştığı	8 Saatten Az	(ÖE22) (ÖE26) (ÖK27) (ÖK28)	6
	8-9 Saat	(ÖE5) (ÖK7) (ÖK8) (ÖK9) (ÖE16) (ÖE20) (ÖE24) (ÖE25) (ÖK29) (ÖE31) (ÖK37)	17
	10-11 Saat	(ÖE1) (ÖK2) (ÖE4) (ÖE6) (ÖE10) (ÖE11) (ÖE22) (ÖE12) (ÖE13) (ÖE17) (ÖE18) (ÖE19) (ÖE21) (ÖE34) (ÖE36)	19
	12 Saat ve Daha Fazla	(ÖE3) (ÖE14) (ÖE15) (ÖE30) (ÖK32) (ÖK33) (ÖE35)	8

Ek 2. ÇIRAK ÖĞRENCİ GÖRÜŞME FORMU

Sevgili Çırak Öğrenci,

Bu anket; Gülsün Şahan danışmanlığında yapılacak olan “**Mesleki eğitim merkezlerinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerinin yönetici, öğretmen, işveren ve öğrenci görüşlerine göre incelenmesi**” yüksek lisans tez çalışmasına katkı sağlaması amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmanın gerçekliği açısından lütfen bütün soruları okuyunuz ve mutlaka her soruyu cevaplandırınız. Araştırma sonuçlarına ulaşmada siz kıymetli öğrencilerin vereceği cevap önem taşımakta ve bu bilimsel araştırmanın önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Sizden alınacak olan bilgiler, bu çalışma dışında kullanılmayacak ve kişisel bilgiler saklı tutulacaktır. Elde edilecek bilgiler toplu olarak değerlendirileceğinden adınızı yazmanıza gerek yoktur.

Soruları cevaplarken göstereceğiniz ilgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

İrem TOZ
Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri
Alan Öğretmeni
Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM-1 KİŞİSEL BİLGİLER

Açıklama: Bu bölümde kendinize ait olan kişisel bilgileri belirtmeniz istenmektedir. Size uyan seçeneğin yanındaki parantezin içerisine çarpı (X) işareti koyunuz.

1-Cinsiyetiniz

Kız Erkek

2- Kaç yaşındasınız?

15 yaş ve daha küçük 19-20 21-22 16-17 18-19 23 ve daha büyük

3- Çıraklık Eğitime kayıt olmadan önce öğrenim durumunuz nedir?

İlköğretim Mezunu Ortaokul Mezunu Ortaöğretim Terk Lise Mezunu

4- İlköğretim/ortaokulu bitirdiğiniz yer hangisidir?

İl Merkezinde İlçede Köyde Beldede

5- Babanızın mesleği hangisidir?

İşçi Tüccar Emekli Memur İşsiz Çiftçi Esnaf Yaşamıyor

6- Babanızın öğrenim durumunu belirtir misiniz?

Okur-yazar değil Lise Mezunu İlkokul Mezunu Yüksek Okul Mezunu

Ortaokul Mezunu Ustalık Eğitimi Tamamlamış

7- Ailenizin yaklaşık aylık kazancı ne kadardır?

600-800 tl 2000-2500 tl 800-1000 tl 2500-3000 tl

1000-1500 tl 3000 tl ve üzeri 1500-2000 tl

8- Aldığımız ücreti ne yapıyorsunuz?

Tamamını Kendime Harcıyorum

Tamamını Aileme Veriyorum

Yarısını Aileme Veriyorum Yarısını Kendime Harcıyorum Biriktiriyorum

9- Annenizin mesleği nedir?

Ev Hanımı Çiftçi İşçi Esnaf Memur Emekli Yaşamıyor

10- Annenizin eğitim durumunu belirtir misiniz?

Okur-yazar değil Lise Mezunu İlkokul Mezunu Yüksek Okul Mezunu

Ortaokul Mezunu Diğer (Lütfen belirtiniz)

11- Kardeş sayınız hangisidir?

- 1 2 3 4 5 6 7 ve üstü

12- Çıraklık eğitimi tercih etme sebebiniz hangisidir?

- Meslek Öğrenmek
 Para Kazanma Zorunluluğu
 Okul Eğitiminin Zor Olması
 Okul Eğitiminin Sıkıcı Olması

13- Çalıştığınız mesleği tercih etme nedeniniz hangisidir?

- İlköğretim döneminde okulda yapılan tanıtım yönlendirmeler
 Aile büyüklerinin yönlendirmesi
 Bu meslekte çalışan arkadaşlarım
 İşyeri açabilme imkânı
 İlgi ve isteğim

14- Günde kaç saat çalışıyorsunuz?

- 8 saatten az 10-11 saat 8-9 saat 12 ve daha fazla

BÖLÜM II. MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ ÖĞRENCİLERİNİN OKUL İŞ SORUNLARI HAKKINDA BİLGİLER

1. Mesleki eğitim merkezinde beğendiniz yönler nelerdir? Açıklayınız.

2. Mesleki eğitim merkezinde karşılaşılan sorunları nelerdir? Açıklayınız?

3. Bu sorunun kaynağı hakkında ne düşünüyorsunuz? Neden?

4. Çalıştığınız işyerlerinde beğendiğiniz yönler nelerdir? Açıklayınız.

5. Çalıştığınız iş yerlerinde karşılaşılan sorunlar nelerdir? Açıklayınız.

6. Bu sorunun kaynağı hakkında ne düşünüyorsunuz? Neden?

Ek 3. İŞVEREN-USTA ÖĞRETİCİ GÖRÜŞME FORMU

Sevgili İşveren-Usta Öğretici,

Bu görüşme formu; Gülsün Şahan danışmanlığında yapılacak olan “**Mesleki eğitim merkezlerinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerinin yönetici, öğretmen, işveren ve öğrenci görüşlerine göre incelenmesi**” yüksek lisans tez çalışmasına katkı sağlaması amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmanın gerçekliği açısından lütfen bütün soruları okuyunuz ve mutlaka her soruyu cevaplandırınız. Araştırma sonuçlarına ulaşmada siz kıymetli işveren ve ustaöğreticilerin vereceği cevap önem taşımakta ve bu bilimsel araştırmanın önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Sizden alınacak olan bilgiler, bu çalışma dışında kullanılmayacak ve kişisel bilgiler saklı tutulacaktır. Elde edilecek bilgiler toplu olarak değerlendirileceğinden adınızı yazmanıza gerek yoktur.

Soruları cevaplarken göstereceğiniz ilgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

İrem TOZ
Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri
Alan Öğretmeni
Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

1. **Mesleğiniz?**
2. **Kaç yıldır bu sektöredesiniz?**
3. **Mesleki eğitimde olumlu bulduğunuz yönler nelerdir? Açıklayınız.**

4. **Mesleki eğitimde yaşanan sorunlar nelerdir? Bu sorunun çözüm önerileri ne olabilir? Açıklayınız.**

5. **Bu sorunun çözüm önerileri ne olabilir? Açıklayınız.**

6. **Bugüne kadar çalıştığınız çırak öğrencilerde gördüğünüz olumlu yönler nelerdir?**

7. **Bugüne kadar çalıştığınız çırak öğrencilerde gördüğünüz olumsuz yönler nelerdir?**

8. **Bu sorunun kaynağı hakkında ne düşünüyorsunuz? Neden?**

9. **Bu sorunların çözümü için ne yapılabilir? Beklentileriniz neler?**

Ek 4. YÖNETİCİ- ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Sevgili Yönetici-Öğretmen,

Bu görüşme formu; Gülsün Şahan danışmanlığında yapılacak olan “**Mesleki eğitim merkezlerinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerinin yönetici, öğretmen, işveren ve öğrenci görüşlerine göre incelenmesi**” yüksek lisans tez çalışmasına katkı sağlaması amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmanın gerçekliği açısından lütfen bütün soruları okuyunuz ve mutlaka her soruyu cevaplandırınız. Araştırma sonuçlarına ulaşmada siz kıymetli yönetici ve öğretmenlerin vereceği cevap önem taşımakta ve bu bilimsel araştırmanın önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Sizden alınacak olan bilgiler, bu çalışma dışında kullanılmayacak ve kişisel bilgiler saklı tutulacaktır. Elde edilecek bilgiler toplu olarak değerlendirileceğinden adınızı yazmanıza gerek yoktur.

Soruları cevaplarken göstereceğiniz ilgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

İrem TOZ
Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri
Alan Öğretmeni
Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Branşınız?

Kaç yıldır öğretmensiniz?

Mesleki eğitimde kaç yıldır çalışıyorsunuz?

Yönetici ya da öğretmen kadrolarından hangisinde çalışıyorsunuz?

1. Mesleki eğitimde memnun olduğunuz yönler nelerdir? Açıklayınız.

2. Mesleki eğitimde yaşanan en büyük sorun nedir? Açıklayınız.

3. Bu sorunun çözüm önerileri ne olabilir? Açıklayınız.

Sayı : 45865702-605.01-E.14220726
Konu : Araştırma izni.

16.12.2016

BARTIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : 09.12.2016 tarihli ve 36823621-302.08.01-E.1600044717 sayılı yazınız.

Üniversitenizin Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yaşam Boyu Öğrenme Anabilim Dalı, Yaşam Boyu Öğrenme Bilim Dalı, (Tezli) Yüksek Lisans öğrencisi İrem TOZ tarafından planlanan "Mesleki Eğitim Merkezlerinde Yaşanan Sorunların ve Çözüm Önerilerinin, Yönetici, Öğretmeni, İşveren ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" konulu araştırma çalışmasını Zonguldak Mesleki Eğitim Merkezi öğrencilerine ve öğrenci, işveren / usta öğretmenlerine uygulamak istediği ilgi yazınız ile Müdürlüğümüze bildirilmiş olup, Planlanan çalışmalar için Valilik Makamından alınan 15/12/2016 tarihli ve 45865702-605.01-E.14187913 sayılı Olur ekte gönderilmiş olup, yapılacak anket sonucunun Müdürlüğümüze bildirilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Turgut ÖZBÜK
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Ekler :

- 1- Valilik Oluru (1 sayfa)
- 2- Onaylı Anket Formları (4 sayfa)

DAĞITIM:

Gereği:

- 1- Bartın Üniv. Rektörlüğüne

Bilgi:

- 1- Mesleki Eğitim Merkezi Müd.

16.12.2016
Zonguldak Mesleki Eğitim Merkezi Müdürü

Ek 6. Katılım Belgeleri

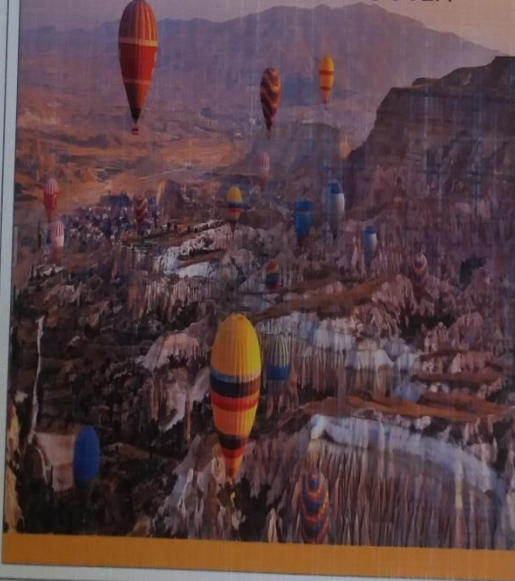

VII.
INTERNATIONAL CONGRESS OF
SOCIAL SCIENCES EDUCATION

8 - 10 MAY 2015

NEVŞEHİR / CAPPADOCIA

Katılım Belgesi

Sayın *Trem Altaç*

08-10 Mayıs 2015 tarihleri arasında düzenlenen

**VII. Uluslararası Sosyal Bilimler
Eğitimi Kongresi'**ne

katılımınızdan dolayı teşekkür eder,
başarılarınızın devamını dileriz.

M. Erdem

Prof. Dr. M. Dursun ERDEM
Kongre Düzenleme Kurulu
Başkanı

Filiz Kılıç

Prof. Dr. Filiz Kılıç
Rektör

Ek 7. Yayımlanmış Makale

*****‘Eğitimci gözüyle Bartın kadınlar pazarında çalışan kadınların hayata ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi’ adlı çalışma ‘Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(2), 416-434’ sayılı dergide yayımlanmıştır.**

(290-123000)

Eğitimci gözüyle Bartın kadınlar pazarında çalışan kadınların hayata ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi

Yrd.Doç.Dr. Gülsün ŞAHAN-Bartın Üniversitesi

Ferhat AY-Öğretmen-Yüksek Lisans Öğrencisi-Bartın Üniversitesi

Havva Duygu YASA-Öğretmen -Yüksek Lisans Öğrencisi-Bartın Üniversitesi

İrem ALTAÇ-Yüksek Lisans Öğrencisi-Bartın Üniversitesi

Şaban ŞEN-Yüksek Lisans Öğrencisi-Bartın Üniversitesi

Özet

Kadının toplum içindeki yeri oldukça önemlidir. Kadınlar, sosyal, kültürel, ekonomik vs. gibi yaşamın her alanında var olmuşlardır. Kadınların ekonomik hayata katılmaları yeni bir olgu değildir. Kadınlar tarihin ilk çağlarından itibaren çalışmakta, çalışma hayatında yer almaktadırlar. Kadının çalışması bazen aile içinde eşit şartların ve oluşması için önem arz ederken bazen de onların kendi ayakları üzerinde durmalarında son derece önemlidir. Kadının sosyal hayatta var olması aynı zamanda onların hayata ve hayatın bileşenlerine bakış açılarını değiştirmekte ve geliştirmektedir. Bu çalışmada, Bartın Kadınlar Pazarındaki kadınların eğitime ve kadının sosyal hayattaki yerine ilişkin bakış açıları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu araştırmanın genel amacı, semt pazarlarında satış yapan kadınların eğitim, sağlık, teknoloji, aile içi şiddet, siyaset gibi sosyal hayata ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırma nitel araştırma türünde hazırlanmış olup, araştırmanın örneklemini, Bartın Kadınlar Pazarı’nda (Galla Bazarı) satış yapan 19 kadın oluşturmaktadır. Araştırmada kolay ulaşılabilir durum örneklemi seçilmiş, veri toplama yöntemi olarak bireysel görüşme tekniği kullanılmıştır. Örnekleme yer alan kadınlar tesadüfi olarak seçilmiş ve gönüllü olanlar ile görüşme yapılmıştır. Hazırlanan anket soruları uzman görüşüne sunulmuş, açık uçlu soruların yer aldığı görüşme formu ile görüşler alınmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular yorumlanmış, öneriler arasında eğitim konusuna ağırlık verilmesi, semt pazarlarında çalışma olanaklarının iyileştirilmesi gerektiği yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Semt pazarları, Kadınlar Pazarı, Çalışan Kadın

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : İrem Toz
Doğum Yeri ve Tarihi : Bartın - 01/06/1990

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Kuaförlük ve Güzellik Bilgisi Öğretmenliği (2009-2013).

Yüksek Lisans Öğrenimi : Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yaşam Boyu Öğrenme Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans (2014 - 2019).

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel

Faaliyet/Yayınlar : Şahan, G., Altaç, İ., Yasa, H. D., Şen Ş. ve Ay, F. (2014). Eğitimci gözüyle Bartın kadınlar pazarında çalışan kadınların hayata ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 416-434.

Yasa, H. D., Çuhadar, E., Altaç, İ. ve Karaduman, A. (2017). Fen liselerinde verilen performans görevlerinin öğrenci görüşleri açısından değerlendirilmesi (Bartın İli Örneği). *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 4(6), 1463-1477.

Yasa, H. D., Çuhadar, E., Altaç, İ. ve Karaduman, A. ve Şen, Ş. (2015). Öğretmenlerin mesleki etik ilkelerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi (Bartın, Tekirdağ ve Kdz. Ereğli Örnekleri). VII. Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi. 08-10 Mayıs 2015. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi. Nevşehir.

İş Deneyimi

Stajlar

: Ankara Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi, Kuaförlük ve
Güzellik Bilgisi Öğretmeni (2012-2013).

Projeler ve Kurs

Belgeleri

:

Çalıştığı Kurumlar

: Bartın Şerife Bacı Kız Teknik ve Meslek Lisesi(2013-2014)

Tekirdağ/Çerkezköy Mesleki Eğitim Merkezi (2014-2016)

Zonguldak Mesleki Eğitim Merkezi (2016-)

E-Posta Adresi

:iremtoz@hotmail.com